

Konjunkturläget våren 2024

RAPPORT 2024:3

ÅSUB rapportserie

I ÅSUBs rapportserie publiceras resultatet från ÅSUBs utredningsverksamhet och forskning. Det samhällsekonomiska området är centralt men verksamheten omfattar även många andra samhällsområden. ÅSUBs metodkompetens är särskilt inriktad mot ekonomiska lägesanalyser, prognoser, ekonomisk modellutveckling, surveyundersökningar samt utvärdering av politikinsatser. Utrednings- och forskningsverksamheten är i huvudsak uppdragsfinansierad och har kunder både inom Åland och internationellt.

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2021:1 Ålands befolkningsutveckling under EU-tiden – Flyttningsrörelser, arbetsmarknad och samhällsdeltagande – åländska erfarenheter under 25 år i EU
- 2021:2 Konjunkturläget våren 2021
- 2021:3 Utbildning och arbetsmarknad 2035 – Vägarna till välstånd efter pandemin
- 2021:4 Ålänningars alkohol-, narkotika- och tobaksbruk samt spelvanor 2021
- 2021:5 Arbetsmarknadsbarometern 2021
- 2021:6 Ålänningarnas kultur och fritidsvanor 2020
- 2022:1 Ålands ekonomi under EU-medlemskapets första 25 år
- 2022:2 Barn, elever och studerande med neuropsykiatriska funktionsvariationer. En utvärdering för fortsatt utveckling av utbildningssystemet på Åland
- 2022:3 Konjunkturläget våren 2022
- 2022:4 Ålänningar och miljön – en enkätundersökning om miljömedvetenhet och -engagemang 2022
- 2022:5 Arbetsmarknadsbarometern 2022
- 2022:6 Tillitsstudie för Åland 2022 – Om förtroende, delaktighet och upplevelsen av att blomstra
- 2022:7 Kollektivtrafik på Åland 2022
- 2023:1 Konjunkturläget våren 2023
- 2023:2 Arbetsmarknadsbarometern 2023
- 2024:1 Medborgarundersökning Mariehamn – hösten 2023
- 2024:2 Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2021

För upplysningar:

Robin Lähde, + 358 (0)18 25496
fornamn.efternamn@asub.ax

<https://www.facebook.com/AASUB>

<https://twitter.com/StatsAland>

ISSN 1455-1977 (print)

ISSN 2737-0798 (online)

Förord

ÅSUB utarbetar varje vår en konjunkturbedömning för den åländska ekonomin på uppdrag av Ålands landskapsregering. Det huvudsakliga syftet är att förse landskapsregeringen, lagtinget och andra beslutsfattare med aktuellt ekonomiskt underlag för budgetberedning och planering. Översikten omfattar utfalls- och prognosdata över den makroekonomiska och branschspecifika utvecklingen samt annan information om läget inom den åländska ekonomin.

Föreliggande lägesbedömning präglas fortsättningsvis av de återverkningar som det geopolitiska läget ger på ekonomin på Åland, i Norden och globalt. Den relativt höga inflationen och högre räntor präglar mer eller mindre alla sektorer i samhället, hushållen, företagen och den offentliga sektorn. Bedömningen har i år en längre horisont än tidigare och sträcker sig för de flesta nyckeltal fram till och med 2026.

Bedömningen inleds med en kortfattad genomgång av det internationella läget inklusive situationen i Sverige och Finland. Analysen baseras i huvudsak på nationella och internationella bedömningar där stor vikt lagts vid de offentliga institutens bedömningar.

Analysen av den åländska ekonomin bygger främst på en barometerförfrågning till näringslivet som besvarades under februari och första delen av mars. Därtill har uppgifter från mervärdeskatteregistret om näringslivets omsättning och löneutbetalningar samt bokslutsdata använts. Övriga indikatorer såsom sysselsättning, valutakurser, räntenivåer, inflation, bunkerpriser och index inom sjöfartssektorn har också analyserats. En djupare analys av arbetsmarknadsläget presenteras i rapporten Arbetsmarknadsbarometern 2024, som färdigställs i början av juni.

I arbetet med översikten har företrädare för näringslivet och dess organisationer samt sakkunniga tjänstemän inom landskapsförvaltningen bistått med bransch- och marknadsspecifik lägesinformation. ÅSUB vill rikta ett stort tack till alla som bidragit med information som underlag för vårens analys och till alla som besvarat enkäten.

Robin Lähde har ansvarat för och koordinerat arbetet med lägesöversikten, Johan Flink har bidragit med analyser och prognoser och till sammanställningen av föreliggande rapport. Maria Viktorsson har producerat informationen om hushållens förtroendeindikator. Undertecknad har deltagit i bedömningarna och bidragit med analyser av den offentliga ekonomin.

Bedömningen är i huvudsak gjord under senare delen av mars och första delen av april, och bygger på information tillgänglig fram till den 10 april.

Mariehamn i april 2024

Katarina Fellman
Direktör

Innehåll

Innehåll	5
Figurförteckning	6
Tabellförteckning	8
Bilagor	8
Sammanfattning.....	10
1. I väntan på räntan	14
1.1 Positiva signaler, men geopolitiska orosmoln kvarstår.	14
1.2 Inflation och penningpolitik	15
1.3 Valutakurser	17
1.4 USA	19
1.5 Euroområdet.....	19
1.6 Kina	20
2. Finland.....	21
3. Sverige	24
4. Åland	26
4.1 BNP-tillväxt	26
4.2 Arbetsmarknaden.....	27
4.3 Befolkningsutveckling.....	30
4.4 Inflationen.....	31
4.5 Hushållen.....	32
4.6 Sjöfarten.....	35
4.7 Den offentliga sektorns ekonomi.....	38
5. Framtidsutsikterna inom det privata näringslivet	43
5.1 Transportsektorn	44
5.2 Hotell- och restaurang.....	45
5.3 Handeln	47
5.4 Företagstjänster	48
5.5 Personliga tjänster	49
5.6 Finans och försäkring	50
5.7 Byggsektorn	52
5.8 Livsmedelsindustrin.....	55
5.9 Övrig industri	55
5.10 Primärnäringsarna	56
5.11 Vatten och el.....	60
5.12 Turismen.....	61
Referenser	62
Bilagor	64

Figurförteckning

Figur 1. Inflation i USA (KPI) och Euroområdet (HKPI) samt tjänsteprisinflation, januari 2020-februari 2024.....	16
Figur 2. USAs, euroområdets och Sveriges huvudsakliga centralbanksräntor, januari 2007-mars 2024.....	17
Figur 3. Valutakurser: EUR/SEK och EUR/USD, januari 2018 – mars 2024.....	18
Figur 4. Konsumentförtroendeindikator för USA och eurozonen (olika skalor), januari 2019 – mars 2024. Säsongsjusterad tidsserie.....	19
Figur 5. BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2014–2026**.....	21
Figur 6. Konsumenternas framtidstro i Finland och Sverige, januari 2019 – mars 2024. Säsongsjusterad tidsserie.....	23
Figur 7. BNP-tillväxten 2014–2026* för Åland, Finland och Sverige. Volyminindex, år 2014 = 100.....	27
Figur 8. Relativ arbetslöshet, månadsvis 2022, 2023 och januari – mars 2024.....	28
Figur 9. Relativ arbetslöshet 2008–2026*.....	28
Figur 10. Ungdomsarbetslösheten, månadsvis 2022, 2023 och januari – mars 2024.....	29
Figur 11. Antal arbetslösa efter arbetslöshetens längd, januari 2019 - mars 2024.....	29
Figur 12. Vakansgrad och relativt arbetslöshetstal (säsongsjusterat), första kvartalet 2007 - första kvartalet 2024 (blå punkter är kvartalsobservationer 2007–2019).....	29
Figur 13. Utveckling av antalet lediga platser januari 2019 - mars 2024. Procentuell avvikelse från långtidsmedeltalet för den specifika månaden.....	30
Figur 14. Befolkningsutveckling för Åland, Finland och Sverige 2010–2023*. Antal invånare, index år 2010=100.....	31
Figur 15. Varugrupperns andel av inflationen, mars 2021-mars 2024.....	31
Figur 16. Inflationen på Åland och i Finland, januari 2019 - mars 2024.....	32
Figur 17. Konsumentförtroendeindex för Åland, Finland och Sverige, mars 2021 - mars 2024.....	33
Figur 18. Konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Åland, Finland och Sverige, mars 2024.....	33
Figur 20. De åländska hushållens konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Våren 2024, hösten 2023 och våren 2023.....	33
Figur 20. Hushållens disponibla penninginkomst per konsumtionsenhet, median, för Åland och Finland 2002–2022. Procentuell tillväxt, 2022 års penningvärde.....	34
Figur 21. Hushållens skulder och räntor som procentuell andel av disponibel inkomst i 2022 års penningvärde, 2002 – 2022.....	35
Figur 23. Priset på lågsavlig marindiesel (LSMGO i Rotterdam) samt Naturgas (TFF) januari 2018 – mars 2024.....	36
Figur 23. Baltic Dry Index januari 2019 – april 2024 (Index basår 1985 = 1 000).....	37
Figur 24. Index för tankerfrakter från Nordsjöhamnar till den europeiska kontinenten (Worldscale TD7) januari 2019 – mars 2024.....	38
Figur 25. Kommunernas samlade årsbidrag, investeringar, avskrivningar samt resultat (miljoner euro), bokslut 2016–2022, budget 2023–2024**.....	39
Figur 26. Utvecklingen av avräkningen och skatteavräkningen (miljoner EUR, löpande priser), 2021–2026*.....	42
Figur 27. Förväntningarna om utvecklingen under 2022–2024 inom det privata näringslivet.....	43

Figur 28. Branschvisa totalindex för framtidsbedömningar i konjunkturbarometern våren 2024.	44
Figur 29. Transportsektorns lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	45
Figur 30. Förväntningarna inom transportsektorn.	45
Figur 31. Övernattningar efter gästernas hemland 2018–2023	46
Figur 32. Hotell- och restaurangbranschens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).	47
Figur 33. Förväntningarna inom hotell- och restaurangbranschen.	47
Figur 34. Handelns lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).	48
Figur 35. Förväntningarna inom handeln	48
Figur 36. Företagstjänsters lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).	49
Figur 37. Förväntningarna inom företagstjänster.	49
Figur 38. Personliga tjänsters lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).	50
Figur 39. Förväntningarna inom personliga tjänster.	50
Figur 40. Finans- och försäkringsbranschens lönesumma 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	52
Figur 41. Förväntningarna inom finans- och försäkring.....	52
Figur 42. Totalindex för finansbranschen i ÅSUBs konjunkturenkäter 2008-2024.	52
Figur 43. Beviljade bygglov, påbörjade nybyggnader och färdigställda byggnader på Åland, januari 2019 - januari 2024. Volym (m3), glidande årssumma.	53
Figur 44. Byggkostnadsindex i Finland januari 2019 - februari 2024, efter kostnadsslag. ...	54
Figur 45. Byggbranschens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	54
Figur 46. Förväntningarna inom byggsektorn.	54
Figur 47. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin.....	55
Figur 48. Övrig industris lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	56
Figur 49. Förväntningarna inom övrig industri.....	56
Figur 50. Primärnäringarnas lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	59
Figur 51. Förväntningarna inom primärnäringarna.	59
Figur 52. Vatten och els lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	60
Figur 53. Förväntningarna inom vatten och el.....	61
Figur 54. Turismens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	61
Figur 55. Landturismens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).....	61

Tabellförteckning

Tabell 1. Nyckeltal 2021 – 2026.....	28
--------------------------------------	----

Bilagor

Bilaga 1. Totalindex för det privata näringslivet och dess branscher	64
Bilaga 2: Konjunkturenkäten.....	66
Bilaga 3: Enkäten till hushållen	69

Sammanfattning

Föreliggande konjunkturbedömning ligger till stora delar i linje med den prognos som ÅSUB gjorde i höstas. BNP-prognosen ligger nära höstens bedömning, men är något positivare. Prognosen för inflationen för innevarande år har justerats ner något från höstens bedömning. Samtidigt präglas prognoserna fortfarande av osäkerhet, inte minst till följd av det oroliga geopolitiska läget.

- Enligt preliminära beräkningar blev **volymtillväxten i BNP** tre procent 2023. Den klart största förklaringen till tillväxten 2023 återfinns inom passagerar- och fraktsjöfarten. I vår prognos räknar vi med att BNP-volmen sjunker med en procent i år. Orsaken är att ett exceptionellt stort driftsöverskott inom sjöfarten väntas falla tillbaka till mera normala nivåer. Att ett passagerarfartyg flaggats om från svensk till finsk flagg motverkar minskningen, men inte fullt ut. I övrigt väntas en generellt försiktig tillväxt i näringslivet. För både 2025 och 2026 räknar vi med en BNP-tillväxt på strax under två procent.

- **Inflationen** (KPI) uppgick ifjol (2023) till rekordhöga 7,9 procent. Den åländska inflationen har i enlighet med internationellt mönster sjunkit markant under det senaste året. I februari 2023 drev energipriser upp den åländska inflationen till de högsta nivåer som uppmätts: 11,3 procent. Under våren 2023 sjönk energipriserna, de stigande räntekostnaderna innebar i stället då en allt större press uppåt på KPI-inflationen. Sedan oktober 2023 är dock även ränteeffekten avtagande. I år räknar ÅSUB med en inflation på 1,9 procent följt av 0,8 procent 2025 och 1,4 procent 2026.

- **Arbetslösheten** föll snabbt tillbaka under pandemin, från 9,5 procent 2020 till 4,5 procent 2022. Därefter bromsade återhämtningen in och 2023 låg arbetslösheten i genomsnitt på 4,2 procent. En sval konjunkturbild tillsammans med en förhöjd matchningsproblematik väntas hålla tillbaka ytterligare förbättringar på arbetsmarknaden under innevarande år, och vi räknar med en genomsnittlig arbetslöshet på 4,3 procent 2024. I slutet av prognosperioden räknar vi med att arbetslösheten kommer att börja sjunka då hushållens ekonomi förbättras, vilket ökar efterfrågan i arbetsintensiva branscher. Den prognostiserade arbetslöshetsnivån är 4,2 procent 2025 och 4,1 procent 2026, vilket innebär att vi fortsättningsvis ligger på en nivå med cirka 100 fler arbetslösa jämfört

med före pandemin. Antalet långtidsarbetslösa fortsätter att oroa och har det senaste året legat på en nivå med cirka 100 fler långtidsarbetslösa än före pandemin, vilket motsvarar hela den förhöjda nivån av den totala arbetslösheten.

- Kursutvecklingen för en euro uttryckt i svenska kronor (EUR/SEK) har varit särskilt stark under de två senaste åren, vilket i första hand berott på att kronans värde försvagats. Krigsutbrottet 2022 stärkte dollarns värde och värdet på en euro uttryckt i amerikanska dollar minskade under merparten av året. Ifjol var utvecklingen av dollarkursen relativt stabil. Under prognosperioden väntas kronans värde sakta stärkas medan dollarkursen väntas röra sig kring nuvarande nivåer.

- Enligt **kommunernas** budgetar för 2024 beräknas underskottet bli betydligt större i år än i budgetarna för 2023, resultatet visar sammantaget ett minus på 22,9 miljoner euro. De inkomster som ligger till grund för kommunalskatten kommer enligt ÅSUBS bedömning att öka med drygt tre procent i år då arbetslösheten planar ut. För åren 2025 och 2026 väntas intäkterna från förvärvsinkomstskatterna växa i nästan samma takt tack vare allmänna lönejusteringar och fortsatt nettoinflyttning. Även fastighetsskatterna beräknas stiga i år, högre byggkostnader driver upp beskattningsvärdena. Inför 2024 har kommunernas andel av samfundsskatterna justerats ner med 0,22 procentenheter. Intäkterna från samfundsskatten beräknas dock minska med drygt tio procent till följd av att 2023 medförde ovanligt höga skatter. För 2025 och 2026 beräknas skatterna från företagen växa något igen. Vad gäller efterfrågan på kommunernas service märks att andelen äldre över 85 år nu ökar snabbare än tidigare.

- Enligt beräkningar baserade på Statskontorets förslag till bokslut för 2023 skulle **avräkningsbeloppet** för året öka kraftigt och motsvara drygt 247 miljoner euro. Av den kraftiga ökningen på närmare 50 miljoner förklaras cirka 47 miljoner euro av en extraordinär post, där ett beviljat anslag på 10 miljarder euro som reserverats för elbolag inte använts och bokats som återtagande av överförda anslag. Bedömningen är att **skatteavräkningsbeloppet** blir betydligt högre för skatteår 2023 än för året innan och motsvarar nästan 103 miljoner euro. En tillväxt i samfundsskatterna väntas bidra till ökningen 2023 men även inkomstskatterna från förvärvs- och kapitalinkomster växer.

Statens andel av samfundsskatterna steg under 2023 vilket har en betydande inverkan på utfallet. I år (2024) väntas det samlade beloppet av avräkningen och skatteavräkningen uppgå till cirka 310 miljoner euro. Enligt vårens bedömningar väntas utfallet för det samlade beloppet växa till cirka 312 miljoner euro 2025 och cirka 314 miljoner euro 2026.

- År 2023 var ett mycket lönsamt år för de åländska **passagerarrederierna** som uppvisar starka rörelseresultat. De två stora åländska passagerarrederiernas kombinerade passagerarantal (årsbasis) ökade med cirka 6 procent från året innan, trots att antalet fartyg minskat från jämförelseperioden. Fraktvolymerna ökade också från året innan. På kostnadssidan var bunkerpriset fortsatt på en förhöjd nivå men i relation till året innan (2022) minskade bunkerkostnaderna tydligt.

- Enligt indikatorer för **fraktsjöfarten** ser 2023 ut att ha varit ett bra år, trots den förhöjda osäkerheten. Indikatorn för transportkostnaderna för torrlast till sjöss (Baltic Dry Index) rörde sig nära långtidsmedelvärdet under merparten av året. Den åländska tankerverksamheten fungerade under väldigt lönsamma förhållanden under 2022 och lönsamhetsindikatorn för tankertrafiken (Worldscale) indikerar att även fjolåret ser ut att resultera i en något högre vinst än under ett normalår.

- **De åländska hushållens** konsumentförtroende har ökat från höstens bedömningar men var fortfarande negativt. En positivare bedömning av samtliga delfrågor ligger bakom förbättringen. När det gäller bedömningen av *den egna ekonomin om 12 månader* har bedömningarna nu svängt från att vara svagt negativ till svagt positiv. Förtroendeindikatorn för de åländska hushållen var i mars lägre än de svenska hushållens bedömningar men nära de finländska hushållens bedömningar.

Trots att vi räknat med högre nominella löneökningar för fjolåret bedöms dessa inte ha överskridit inflationen 2023. Hushållens ekonomi, både på Åland och i närområden, bedöms börja förbättras från och med i år och vi räknar med att de nominella lönejusteringarna överskrider inflationen under innevarande och de två kommande åren. Trots detta väntas det ta tid innan den förbättrade köpkraften ökar konsumtionen.

Hushållens totala räntekostnaderna i relation till samtliga åländska hushålls disponibla inkomster steg under 2022 och motsvarade i genomsnitt 1,9 procent av hushållens

disponibla inkomsterna. År 2023 väntas detta förhållande öka avsevärt, eftersom effekten av räntehöjningarna kommer med viss fördröjning på grund av räntebindningstider. Därtill ökade räntenivån ytterligare under 2023 samtidigt som de reella disponibla inkomsterna sjönk under fjolåret. Sett till enbart de skuldsatta hushållens reella disponibla inkomster motsvarade räntekostnaderna 2,8 procent av dessa hushålls disponibla inkomster.

- **Framtidsutsikterna i konjunkturbarometern**, som bygger på företagens egna bedömningar, ger i år varierande utslag för delfrågorna. Genomsnittet på delfrågorna var något lägre än medelvärdet för ÅSUBs tidigare konjunkturbarometrar. Den övervägande bilden är försiktigt positiv, men det finns även branscher med klart negativa förväntningar.

- Tillväxttakten i **transportbranschens** omsättning och lönesumma normaliserades under fjolåret i samband med att merparten av pandemieffekterna försvann från jämförelseperioden. På årsbas växte omsättningen med tre procent under 2023. Lönesumman växte med fyra procent. Årstillväxten i både omsättningen och lönesumman var kraftig det första kvartalet, vilket främst berodde på att jämförelseperioden (kvartal 1 2022) ännu påverkades av restriktioner relaterade till pandemin. ÅSUB räknar med att transportbranschens omsättning och lönesumma kommer att växa i ungefär samma takt som ifjol. Konjunkturbarometern ger huvudsakligen positiva utslag för branschen.

- På årsbas ökade omsättningen inom **hotell- och restaurangbranschen** med cirka två procent 2023. Liksom för transportbranschen var jämförelseperioden för det första kvartalet svag på grund av covid-19 restriktionerna. Bortsett från denna återhämtningseffekt var omsättningsutvecklingen för resten av året svagt negativ. Kontrollerat för prishöjningar inom varugruppen "Restauranger och hotell" förefaller det som omsättningen förklaras av prishöjningar framom en ökad försäljningsvolym. Trots att ökade kostnader leder till en viss prisökning inom branschen i år räknar vi med att den inte kommer att kunna tas fullt ut i pris på grund av hushållens ekonomiska situation. Under 2023 var den årliga tillväxten i lönesumman sju procent. Varje kvartal uppvisade tillväxt i lönesumman under året. ÅSUB räknar med en svag tillväxt i lönesumman 2024, då lönenivån ökar, medan sysselsättningen inom branschen minskar något.

En summering av hela fjolåret för alla typer av inkvarteringsanläggningar visar att antalet övernattningar uppgick till cirka 420 000, en minskning med sex procent från 2022.

Även om svenska och finska hushålls försämrade ekonomi i nuläget kan resultera i att längre resor ersätts av resor i närområdet, räknar ÅSUB med att det kommande året fortsättningsvis blir utmanande för branschen. Hushållens försämrade ekonomi minskar efterfrågan och dämpar möjligheterna till prishöjningar för branschen. Stigande lönekostnader pressar dessutom lönsamheten för denna personalintensiva bransch. Slutligen kan en fortsatt svag kronkurs hålla tillbaka svenska turisternas resande och konsumtion. De svaga förutsättningarna för hotell- och restaurangbranschen syns även i pessimismen i deras enkätsvar. Barometervärdet för branschens utsikter är även i år negativt. Förväntningarna på det egna företagets verksamhet är däremot svagt positivt.

- Omsättningen inom **handelsbranschen** minskade enligt registerstatistiken sammantaget med tre procent under 2023. Vi räknar med att omsättningen i nominella termer är nära oförändrad under 2024. Hushållens försämrade ekonomi väntas dämpa konsumtionen även i år. Förra året (2023) växte handelsbranschens lönesumma med tre procent. I år väntas lönesumman växa i ungefär samma takt.

Handelsbranschens förväntningar på den egna branschens utveckling det kommande året är svagt negativa. Förväntningarna på det egna företagets verksamhet är däremot närmast neutrala.

- Branschen **företagstjänster**, inklusive IKT-företag, har ett ojämnt omsättningsflöde, men totalt sett har branschen uppvisat stark omsättningstillväxt flera år i rad. Omsättningen ökade med elva procent 2023, vilket var snabbare än branschens långtidsmedelvärde (2013–2022) på fyra procent. ÅSUBs bedömning är att omsättningstillväxten 2023 inte i första hand förklaras av prishöjningar. Finskt producentprisindex för motsvarande branschsegment steg med endast 1,7 procent under 2023. Vi räknar med att tillväxttakten i nominell omsättningen saktar in något i år.

Lönesumman växte med sex procent 2023. Detta kan jämföras med långtidsmedelvärdet (2013–2022) på cirka fyra procent. ÅSUB räknar med att lönesumman ökar närmast i samma takt som ifjol. Ökningen beror både på höjd lönenivå och ökad sysselsättning.

Branschen är vanligtvis optimistisk i våra konjunkturenkäter. Resultaten från vårens enkät indikerar att företagen har en svagt negativ syn på branschens utsikter men förväntningarna på det egna företagets verksamhet är däremot starkt positiva.

- Enligt preliminära registeruppgifter minskade omsättningen för branschen **personliga tjänster** under fjolåret med 16 procent. Omsättningen inom branschen kommer på bred front och årsförändringen var negativ varje kvartal. Här bör man dock läsa registeruppgifterna med beaktande av att endast en del av intäkterna från spel, som ingår i branschen, är momspliktiga och rapporteras i registret. Lönesumman ökade ifjol (2023) med en procent. Vi räknar med att lönesumman i år växer i snabbare takt än under fjolåret.

Ofta hör branschen personliga tjänster till de mest positiva av alla i ÅSUBs barometermätningar, men i år är branschbedömningarna försiktigare. Hushållens försämrade ekonomi har en direkt negativ effekt på delar av branschen. Medan branschen som helhet har förväntningar som ligger på den positiva sidan är dessa långt under långtidsmedelvärdet.

- **Finanssektorn** har flera goda år bakom sig även om 2022 var mera utmanande för aktörerna inom försäkringsbranschen. Den åländska banksektorn sammantaget har ett mycket starkt år bakom sig och de sammanvägda resultaten var betydligt högre än 2022. Stigande marknadsräntor har fått tydliga genomslag på bankernas räntenetton, som ökade kraftigt under fjolåret. Försäkringssektorn sammantaget hade ett bättre år 2023 jämfört med året innan. Fjolårets resultat innefattar en tydlig återhämtning efter ett år som präglats av utmanande placeringsläge inom segmentet.

- **Byggbranschens** omsättning och lönesumma ökade med en respektive sex procent under fjolåret. ÅSUB räknar med en betydligt lägre omsättningen i år jämfört med 2023. Vi räknar med att lönesumman minskar, men inte i lika stor omfattning som omsättningen. Sysselsättningsläget beräknas försvagas under året.

Enligt preliminära siffror från Statistikcentralen ökade kubikvolymen för beviljade bygglov med fyra procent år 2023 från året innan. Ökningen sker dock från mycket låga nivåer. Sett till kubikvolym uppmättes 2000-talets lägsta mängd beviljade bygglov under 2022, och fjolårets notering blir den näst lägsta sedan millennieskiftet. De låga bygglovsnivåerna i kombination med en

kraftig ökning i färdiga byggnader under andra halvan av 2023 signalerar att aktiviteten inom branschen saktar in markant i år. Ett högt kostnadsläge och höga räntor, håller tillbaka efterfrågan i branschen.

Barometern för byggsektorn ger i år mycket negativa utslag och branschens förväntningar är även i år de mest negativa av näringslivets branscher. Synen på hur branschen i allmänhet utvecklas under året är starkt negativ, medan förväntningarna på det egna företaget inte är fullt lika negativa, men ändå klart negativa.

- På grund av en större fusion inom sektorn har registeruppgifterna för **livsmedelsindustrins** omsättning och lönesumma vuxit avsevärt. ÅSUB uppskattar att omsättningen och lönesumman inom branschens åländska verksamhet har vuxit med tre respektive fem procent under 2023. Utvecklingen av priserna inom livsmedelsindustrin i Finland indikerar dock att den omsättningsökning vi uppskattat för 2023 i första hand beror på prisökningar. Vi räknar med en försiktig omsättningsökning för innevarande år. Lönesumman väntas vara nära oförändrad.

Barometern för livsmedelsindustrin ger i år blandade utslag. Totalt sett är företagen försiktigt positiva vad gäller branschens utsikter medan synen på det egna företagens utveckling är svagt negativ, men det finns även starkare och svagare bedömningar på de övriga delfrågorna.

- Omsättningstillväxten inom **övrig industri** var cirka fem procent 2023. Årstillväxten i finska producentprisindex för motsvarande industrisegment 2023 var oförändrade, vilket indikerar att omsättningsökningen i första hand handlar om volymökningar. Bedömningen i nuläget är att omsättningen kommer växa i något snabbare takt i år. Även lönesumman ökade med sex procent ifjol och väntas öka i ungefär samma takt i år.

Enkätsvaren från företagen inom övrig industri gällande konjunkturutvecklingen brukar ofta vara mer positiva än de flesta andra branschers. I år är branschens totalindex det mesta positiva av samtliga branscher, och låg även över det egna långtidsmedelvärdet. Barometerutslagen för den egna branschen utsikter och det egna företagens verksamhet är båda starkt positiva.

- För **primärnäringarna**, kan konstateras att branschen stabiliserat sig något. Lantbruket påverkas fortfarande av effekter av kriget i Ukraina genom brist på insatsvaror och ökade kostnader. Därtill har de stigande räntorna

orsakat merkostnader inom branschen. Landskapsregeringens preliminära beräkningar pekar på att jordbrukets samlade företagsinkomst minskade med ytterligare fem procent 2023. Med lite perspektiv på fjolåret kan konstateras att situationen till viss del ändå hanterats väl och 2024 startar med en återhämtning vad gäller företagets syn på konjunkturen. Inom fiskerinäringen bedöms förutsättningarna för vattenbruket i år vara i stort sett de samma som under fjolåret när det gäller odlingsvolym, prisnivåer samt sysselsättningsgrad.

- Omsättningen inom branschen **vatten- och el** minskade på helårsbasis med cirka 14 procent 2023. Prissänkningar under våren, minskad elförbrukning samt en stark jämförelseperiod ligger bakom utvecklingen. För i år räknar vi med att branschens omsättning kommer att ligga nära, men något högre, än 2023. Även i år kommer elprisets utveckling spela en stor roll för branschens omsättning. Lönesumman växte kraftigt under fjolåret och ökade på helårsbasis med cirka 14 procent. Under fjolårets har effekten av nyetablering inom branschen fått genomslag på den sammanvägda lönesumman.

Förväntningarna på branschens utsikter var närmast neutrala medan förväntningarna på det egna företagens verksamhet var positiva.

1. I väntan på räntan

1.1 Positiva signaler, men geopolitiska orosmoln kvarstår.

I föreliggande rapport blickar vi dels tillbaka på utfallet från fjolåret, dels gör vi en framåtblick över i första hand det innevarande året. Prognoser för centrala nyckeltal presenteras även för 2025 och 2026 för närområdet. Inledningsvis görs en kort genomgång av det internationella läget, varefter rapporten fokuserar på den åländska ekonomin. Betydande delar av den aktuella internationella utvecklingen påverkar Åland direkt eller indirekt.

År 2023 kom att bjuda på en rad makroekonomiska ljusglimtar, inte minst vad gäller inflationen. Inflationstakten avtog snabbare än väntat på många håll i världen. De snabba räntehöjningarna har fått effekt samtidigt som arbetsmarknader på många håll uppvisat överraskande motståndskraft till den restriktiva penningpolitiken. OECDs bedömning är att flera länder därmed väntas lyckas med en så kallad "mjuklandning" av ekonomin, något som historiskt sett varit mycket svårt.

I takt med att inflationen närmar sig centralbankernas målnivå riktas blickarna nu mot styrräntan. Utvecklingen har ökat sannolikheten för att räntesänkningar kommer inledas under innevarande år och de flesta bedömare räknar i nuläget med att de första sänkningarna kommer att inträffa under sommaren. Det senaste året har inflationen i konsumentpriserna på Åland nästan

helt utgjorts av stigande räntekostnader.

Trots att inflationen närmar sig målnivåerna bör man minnas att den allmänna prisnivån har stigit avsevärt på en relativt kort tid. Detta innebär fortsatt påtagliga ansträngningar för både företag och hushåll även om priserna inte fortsätter stiga i samma takt. Medan olika inflationsmått, där exempelvis energi- och matpriser eller räntekostnader exkluderas, är viktiga indikatorer när det gäller penningpolitik bör det understrykas att för hushåll finns dessa kostnader fortfarande kvar och åter fortfarande, upp en stor del av köpkraften. En mer måttlig inflation i kombination med lönejusteringar har lett till förväntningar om stigande realinkomster, men det kommer att ta tid innan konsumtionen kommer i gång igen. Därutöver är nollräntornas tid förbi och såväl hushåll som företag kommer fortsättningsvis behöva anpassa sig till ett läge där räntan förblir varaktigt högre än för två år sedan.

Det bör framhållas att trots att den senaste utvecklingen signalerar om viss optimism kantas den av ett alltmer oroligt geopolitiskt läge. Eskaleringar i kriget mellan Ryssland och Ukraina, konflikterna i Mellanöstern och attackerna i Röda Havet är alla riskfaktorer som snabbt kan komma att ändra på förutsättningarna för den globala ekonomins utveckling.

Den globala tillväxten slutade förra året på 3,1 procent enligt OECD. Tillväxten väntas sjunka till 2,9 procent innevarande år (2024) och stanna på 3,0 nästa år (2025).¹

Många länder står inför utmaningar med stigande skuldbörda och betydande framtida tryck på utgiftssidan. I sin senaste

¹ OECD (2024), OECD Economic Outlook, Interim Report February 2024.

konjunkturrapport framhåller OECD behovet av att begränsa tillväxten i de offentliga utgifterna samt införa medellångsiktiga fiskala ramar för att säkerställa hållbarhet i de offentliga finanserna. Samtidigt lyfts också behovet av att förbättra kvaliteten på utgifterna: Satsningar för att förbättra utbildningsresultat och på kompetensutveckling stärker också grunden för framtida tillväxt. För att öka de offentliga intäkterna efterfrågar OECD reformer som gör att skattesystemen i högre grad stöder tillväxt, exempelvis genom att skifta beskattningen från arbete till fastigheter och konsumtion samt att minska på skattelättnader.

1.2 Inflation och penningpolitik

Det globala inflationstrycket avtog märkbart under 2023 och väntas fortsätta avta under innevarande och nästa år. OECD:s bedömning är att inflationen kommer nå centralbankernas målnivå senast i slutet av 2025 i de flesta G20-länder.

Förklaringar till den avtagande inflationstakten finner man både på efterfråge- och utbudssidan. Centralbankernas restriktiva penningpolitik har fått genomslag och räntehöjningarna som inleddes för två år sedan har hämmat den globala efterfrågan. På utbudssidan har flaskhalsar inom globala värde- och transportkedjor luckrats upp och stegvis normaliserats från chockerna under 2021 och 2022.

Råvarupriser har kommit ner vilket fått genomslag också längre in i produktionskedjan, exempelvis genom fallande producentpriser och lägre inflation inom varusegmentet. Energipriserna, som var en stark bidragande faktor till de snabbt

accelererande priserna under de senaste åren, har också sjunkit från extremnivåerna och därmed bidragit till lägre inflation.

Den senaste tidens utveckling med avseende på inflationen är positiv också genom att den kylt ner oro för att inflationsförväntningar skulle förbli på en fortsatt hög nivå. Höga inflationsförväntningar kan bidra till att hög inflation biter sig fast på längre sikt. Inflationsförväntningarna har nu rört sig mot en mer måttlig nivå.

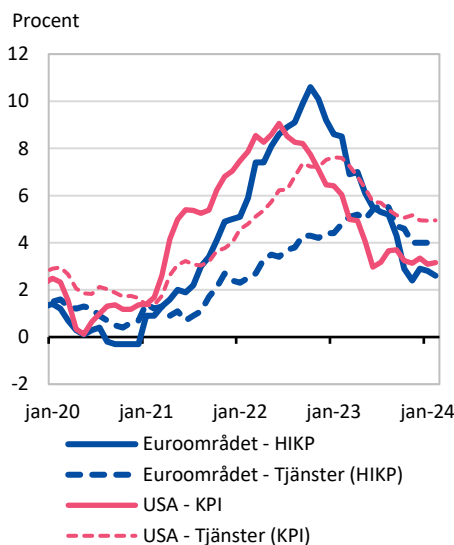
Slutligen kan en låg inflation i Kina komma att exporteras till andra ekonomier. Både export- och producentpriser i landet har sjunkit, vilket ytterligare kan komma att bidra till ett minskat globalt inflationstryck.

Samtidigt som det finns skäl till optimism finns det fortfarande faktorer som kan leda till att inflationen kan överraska negativt. Det geopolitiska läget är fortfarande oroligt och risker förknippade med det förhöjda, särskilt konflikterna i Mellanöstern och attackerna på skepp i Röda havet kan bidra till snabbt stigande oljepriser och till hinder i den internationella handeln. OECD bedömer att en eskalering eller utvidgning av konflikterna i fråga kan orsaka omfattande störningar i viktiga sjöfartsrutter i regionen, vilket skulle skapa nya flaskhalsar i globala leveranskedjor och åter pressa energipriser uppåt. Vidare kan inflationsförväntningarna påverkas av nya chocker, särskilt på energimarknaden, eftersom hushållens inflationsförväntningar är starkt förknippade med utvecklingen i bränslepriserna.² Om inflationen börjar accelerera igen kan det även innebära att penningpolitiken förblir restriktiv längre än tidigare väntat.

² OECD (2024), OECD Economic Outlook, Interim Report February 2024.

Medan varuinflationen kommit ner har tjänsteprisinflationen varit fortsatt hög. I exempelvis USA och Eurozonen har tjänsteprisernas inflationstakt varit närmast oförändrad sedan senhösten 2023 (se Figur 1) Priserna på tjänster påverkas inte på samma sätt av kraftigt stigande råvarupriserna som för varor och även utvecklingen av transportkostnaderna påverkar tjänstesektorn i betydligt mindre utsträckning. Kraftiga nominella löneökningar, som en reaktion på de senaste årens uppgång i konsumentpriser, har en större kostnadsinverkan för den personalintensiva tjänstesektorn. Inflationen inom tjänstesektorn väntas i nuläget minska under året men ett ökat kostnadstryck inom sektorn kunde sätta stopp för detta.

Figur 1. Inflation i USA (KPI) och Euroområdet (HIKP) samt tjänsteprisinflation, januari 2020-februari 2024.

Källa: Eurostat, FRED. ÅSUB bearbetning.

Den europeiska centralbanken (ECB) konstaterar i sin senaste makroekonomiska bedömning (mars

2024)³ att de har justerat ner sina antaganden om energipriserna sedan föregående bedömning som publicerades i december. I sin helhet har inflationsprognosen inom eurozonen justerats ner för innevarande och nästa år, men utsikterna är att inflationen avtar i betydligt saktare takt framöver. Den aktuella prognosen visar att HIKP-inflationen⁴ i eurozonen i år blir 2,3 procent, 2,0 procent 2025 och 1,9 procent 2026.

ECB räknar i sin marsbedömning med att energipriserna även i år bidrar till en minskad HIKP-inflation. Därtill väntas matprisernas inflationstakt minska. När energi- och matpriserna sjunker väntas i stället en fortsatt stark tillväxt i lönekostnader bli den huvudsakliga drivkraften i HKPI-inflationen i år. ECB räknar med att den nominella lönetillväxten fortsätter på en förhöjd nivå på grund av fortsatt arbetskraftsbrist, men att den gradvis ebbar ut. Ökad produktivitet väntas även på sikt balansera lönekostnadstrycket. Slutligen väntas störningar i sjötransporter i Röda havet endast ha en begränsad uppåtgående prisseffekt.

Den underliggande inflationen⁵ i euroområdet låg 2023 på 4,9 procent. ECB räknar med att den i år ligger på 2,6 för att sedan sjunka ytterligare till 2,1 procent 2025 och 2,0 procent 2026. Den underliggande inflationen sjunker inte lika snabbt som HIKP (Harmoniserat index för konsumentpriser), eftersom utvecklingen i energi- och matpriser inte har en direkt effekt på måttet, men när prischockerna ebbar ut återgår måtten till att ligga nära varandra på sikt.

³ Europeiska Centralbanken (2024) Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosysteemets experter, mars 2024

⁴ Harmoniserat index för konsumentpriser. För att underlätta jämförbarhet mellan länder inom EU

producerar varje land även ett standardiserat HIKP⁴-mått, som kan användas för att jämföra olika europeiska länders inflation. I detta mått inkluderar emellertid inte räntor på bostadslån

⁵ Mätt som HIKP exkl. energi och livsmedel.

Den amerikanska inflationen (KPI) steg tidigare än i Euroområdet, och nådde sin topp redan i juni 2022 (se *Figur 1*). KPI-inflationen kom också ner snabbare under första delen av fjolåret jämfört med Euroområdet. I genomsnitt var inflationen 3,7 procent under 2023 och OECD räknar med att den genomsnittliga inflationstakten kommer att sjunka till 2,2 procent i år, följt av 2,0 procent nästa år.

Den underliggande inflationen i USA (KPI exkluderat för energi- och matpriser) sjönk under fjolåret. Enligt OECD var den underliggande inflationen i USA 4,1 procent 2023. I år väntas den sjunka till 2,3 procent för att sedan minska ytterligare till 2,1 procent 2025.

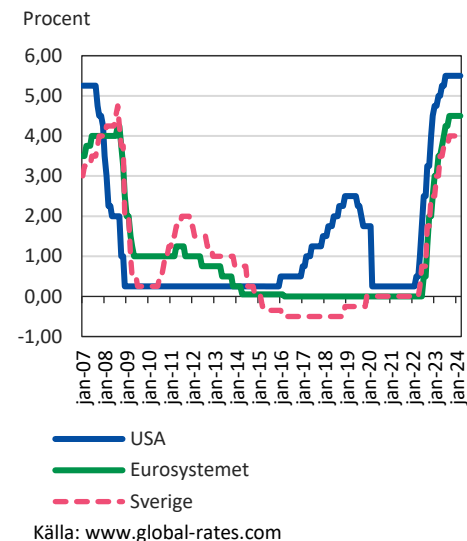
Centralbankerna fortsatte sin inflationskamp under fjolåret och genomförde ett flertal höjningar av styrräntorna. Merparten av höjningarna koncentrerades till första halvan av 2023. Den amerikanska centralbanken, som var först med att höja styrräntan 2022, höjde styrräntan till 5,5 procent i juli 2023 och har sedan dess hållit räntan oförändrad. Även ECB och Sveriges Riksbank har hållit sina respektive styrräntor oförändrade på 4,5 procent respektive 4,0 procent, sedan höjningarna i september i fjol.

Höjningarna har lyckats bromsa efterfrågan i de ekonomiska regionerna och har därmed, tillsammans med en uppluckring av flaskhalsar i leveranskedjorna, lyckats bromsa inflationen.

Den avtagande inflationen har ökat förväntningarna om räntesänkningar och merparten av bedömare räknar i nuläget med att inledande styrräntesänkningar blir aktuella under sommaren. Konjunkturinstitutet räknar med att den amerikanska styrräntans övre tak vid slutet av

innevarande år ligger på 4,75 procent, följt av 3,25 procent 2025 och 2,50 procent 2026. Motsvarande bedömningar för ECB:s styrränta är 3,50 procent vid slutet av 2024, och 2,25 vid slutet av 2025 och 2026.

Figur 2. USAs, euroområdets och Sveriges huvudsakliga centralbanksräntor⁶, januari 2007-mars 2024

Den svenska Riksbanken har följt ECB nära i sina räntehöjningar (se *Figur 2*). I mars var styrräntan 4,0 procent. Konjunkturinstitutet räknar i sin senaste prognos med att styrräntan i slutet av året kommer att ligga på 3,0 procent och att den i slutet av 2025 och 2026 ligger på 2,25 procent, vilket KI bedömer som nivån för den neutrala styrräntan.⁷

1.3 Valutakurser

Eurons värde gentemot den svenska kronan (EUR/SEK, den mörkblå linjen i *Figur 3*) har i sex års tid överskridit tio kronor. I takt med att pandemin lämnade den första kaotiska fasen och centralbanker och regeringar världen över annonserat historiskt stora räddningsåtgärder ökade riskaptiten, vilket ökar värdet på små valutor. Detta

⁶ Figuren visar referäntan (euroområdet), Reporäntan (Sverige) samt FED funds räntans intervalltak (USA)

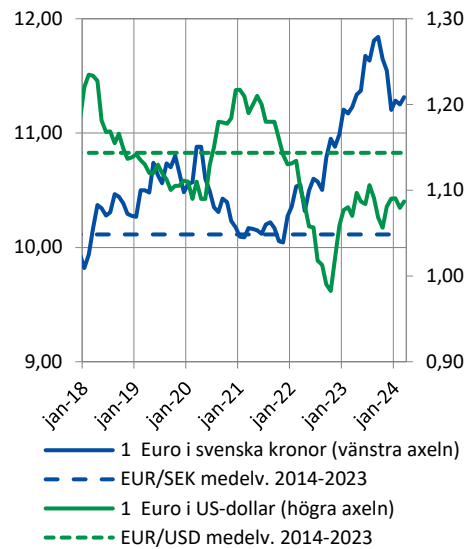
⁷ Konjunkturinstitutet (2024) Konjunkturläget mars 2024

drev även upp värdet på den svenska kronan, och den låg under 2021 nära sitt tioårsmedelvärde.

Kursutvecklingen för EUR/SEK har varit särskilt stark under de två senaste åren, vilket i första hand berott på att kronans värde försvagats. Att kronkursen försvagades i samband med krigsutbrottet i början av 2022 ligger i linje med vad man förväntar sig vid ökad global osäkerhet. Fortsatt global osäkerhet, snabbare räntehöjningar i andra ekonomier och ökad riskkänslighet på finansiella marknader har haft en negativ inverkan på kronans värde även under 2023. En viss förstärkning av kronans värde noterades under fjolårets sista kvartal i samband med signaler om att centralbankernas räntehöjningar betraktades som slutförda för denna räntecykel. I mars motsvarade en euro 11,32 kronor. Konjunkturinstitutet väntar sig en genomsnittlig växelkurs på 11,33 i år (2024). Nästa år väntas växelkursen EUR/SEK årsgenomsnitt motsvara 11,17 och sedan 10,93 år 2026.

En dollarförstärkning inleddes under andra halvåret 2021, och den tärktes av krigsutbrottet i februari 2022. Den ökade osäkerheten och de försämrade utsikterna för Europa gjorde att dollarn till och med var värd mer än euron under september och oktober. Sedan dess har värdet på euron återhämtats delvis. Växelkursens EUR/USD utveckling under fjolåret var ändå relativt stabil och värdet på en euro uttryckt i dollar rörde sig under året mellan 1,06 dollar och 1,11 dollar. I mars kostade en euro 1,09 dollar. Växelkursens årsgenomsnitt för 2025 och 2026 väntas vara nära nuvarande nivåer, vilket fortfarande ligger tydligt under långtidsmedelvärdet.

Figur 3. Valutakurser: EUR/SEK och EUR/USD, januari 2018 – mars 2024

Källa: Finlands Bank. ÅSUB bearbetning.

Eurons förhållande till den svenska kronan och den amerikanska dollarn är de viktigaste valutakurserna för den åländska ekonomin. Den rätt omfattande importen från Sverige till Åland blir billigare vid en försvagning av kronan, men ÅSUBs bedömning är att nettoeffekten av en svagare krona i förhållande till euron är negativ. För det åländska näringslivets del är den svagare kronkursen problematisk eftersom den hämmar varu- och tjänsteexporten till Sverige – inklusive den export som sker genom färjesjöfarten och landturismen. Därtill kringskär en låg krona köpkraften för de ålänningar som får sin lön i svenska kronor.

En stark dollar missgynnar passagerarrederierna som har större delen av inkomsterna i euro men betalar sin bunker i USD. Däremot är nettoeffekten av en stark dollar positiv för den åländska tankerverksamheten eftersom man har merparten av sina intäkter i USD.

1.4 USA

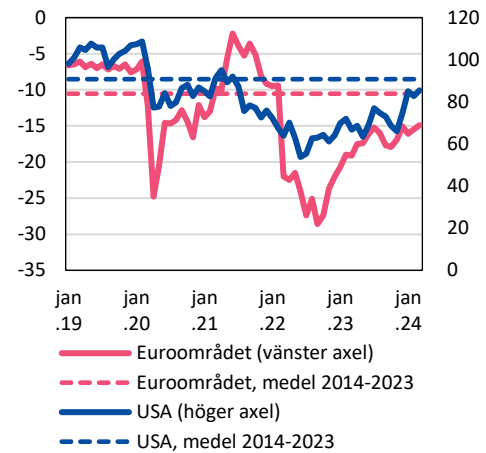
Den amerikanska ekonomin växte med 2,5 procent under 2023, understödd av både stark privat och offentlig konsumtion. Tillväxttakten väntas minska något under innevarande år och nästa år. Konjunkturinstitutet räknar med en tillväxt på 2,2 procent 2024, följt av 1,7 procent 2025. År 2026 väntas den amerikanska ekonomin växa med 2,0 procent.

Den amerikanska arbetsmarknaden är fortsatt stram, med låg arbetslöshet och stark sysselsättning, men under andra halvan av 2023 började det synas tecken på att arbetsmarknaden börjat kylas av. På årsbasis räknar OECD med att arbetslösheten stiger från 3,6 procent (2023) till 4,1 procent 2024 och årsgenomsnittet väntas bli detsamma även 2025.⁸

Som framgår av *Figur 4* påverkades inte de amerikanska hushållens förtroende av krigsutbrottet på samma sätt som för de europeiska. Inflation, räntehöjningar och allmän pessimism kring den ekonomiska utvecklingen har dock hållit nere förtroendet klart under långtidsgenomsnittet.

Konsumentförtroendet ökade under 2023 i samband med att inflationen avtog. Under innevarande års början har konsumentförtroendet fortsatt i samma riktning och i mars låg det strax under tio-årsmedelvärdet.

Figur 4. Konsumentförtroendeindikator för USA och eurozonen (olika skalor), januari 2019 – mars 2024. Säsongsjusterad tidsserie.

Källa: EUROSTAT, OECD

1.5 Euroområdet

Den ekonomiska aktiviteten i euroområdet stagnerade i slutet av 2023 och uppvisade nolltillväxt det fjärde kvartalet från kvartalet innan. Strama finansieringsförhållanden, ett dämpat konsumentförtroende och vikande konkurrenskraft har präglat ekonomin särskilt under andra halvan av 2023. Trots den senaste tidens svaga utveckling ser bedömare att tillväxten gradvis börjar tillta under innevarande år då de disponibla inkomsterna stiger och ger mer utrymme för konsumtion. Förbättringen koncentreras huvudsakligen till årets andra halva.

År 2023 ökade BNP i euroområdet med 0,5 procent. ECB räknar med en tillväxt på 0,6 procent i år, följt av 1,5 procent år 2025 och 1,6 procent år 2026.⁹

Arbetslösheten var i genomsnitt 6,5 procent under 2023. Detta var en liten minskning jämfört med föregående år (6,7 procent), och en historiskt låg nivå. Under innevarande år väntas arbetslösheten stiga tillbaka till 6,7 procent som en reaktion på den svaga

⁸ OECD (2024), Unemployment rate forecast (indicator).

⁹ Europeiska Centralbanken (2024) Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosystemets experter, mars 2024

ekonomiska tillväxten. Arbetslösheten väntas sedan minska och motsvara 6,6 procent både 2025 och 2026.

Den fortsatt strama arbetsmarknaden förbättrar arbetstagarnas möjligheter att få kompensationer för de senaste årens förhöjda inflationstakt. ECB räknar med att den nominella lönernas tillväxt gradvis kommer att minska men förblir på en förhöjd nivå de kommande åren. Bedömningen är att lönerna under 2025 kommer att vara tillbaka på samma reella nivå som de var första kvartalet 2022.

fortfarande milt. Både export- och producentpriserna har sjunkit, vilket KI räknar med kommer bidra till ett minskat globalt inflationstryck. De kinesiska fraktkostnaderna har å andra sidan stigit som följd av problemen i Röda havet, men ligger fortfarande under förpandemiska nivåer.¹¹

1.6 Kina

Kinas öppnande av ekonomin i början av 2023 ökade den ekonomiska aktiviteten under fjolåret men landet tampas fortfarande med problem inom fastighetssektorn där efterfrågan på bostäder är i behov av en skjuts. Hushållens konsumentförtroende, som fortsatt är svagt, talar emot en snabb förbättring och väntas även hålla tillbaka hushållens konsumtion.

Efter en tillväxt på 5,5 procent ifjol, strax över det egna fem-procentsmålet, räknar Konjunkturinstitutet i sin senaste prognos med att den kinesiska ekonomin växer med 4,9 procent i år, följt av en 4,5 procents tillväxt nästa år (2025) och 4,3 procents tillväxt året därpå (2026).¹⁰ För att uppnå tillväxtmålet bedöms både finans- och penningpolitiska åtgärder vara nödvändiga.

Till skillnad från många andra länder har inflationen i Kina varit låg under de senaste åren och under senare delen av fjolåret rådde deflation i de kinesiska konsumentpriserna. Enligt KI var inflationen i Kina 0,2 procent 2023. Under början av innevarande år har priserna ökat men pristrycket är

¹⁰ Konjunkturinstitutet (2024) Konjunkturläget mars 2024

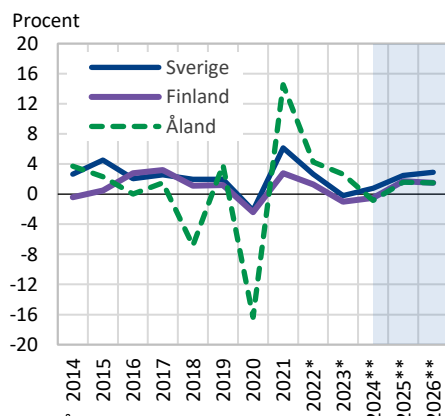
¹¹ Konjunkturinstitutet (2024) Konjunkturläget mars 2024

2. Finland

Den årliga tillväxten av Finlands samlade produktion (BNP) återges i *Figur 5*. Enligt preliminära uppgifter växte Finlands BNP med 1,3 procent under 2022 och minskade med 1,0 procent under 2023¹².

Den finska ekonomin befinner sig för tillfället i en recession. Finlands BNP har krympt från kvartal till kvartal nästan kontinuerligt sedan mitten av 2022. Till bilden hör sakta växande exportmarknader samt högre priser och räntekostnader som dämpat privat konsumtion och investeringar, särskilt inom bostadsbyggandet. Trots detta har arbetslösheten hållits på en relativt sett låg nivå och en gradvis återhämtning väntas börja mot slutet av 2024. Sammantaget väntas ekonomin i år minska med 0,5 procent, för att sedan växa med 1,7 procent nästa år (2025) och sedan med 1,5 procent (2026), enligt Finlands Banks senaste prognos.¹³

Figur 5. BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2014–2026.**

Källa: ÅSUB, SC, SCB. Egna beräkningar.

Not. Reviderade uppgifter för Åland 2014-2021

*Preliminära beräkningar.

**Prognoser från Finlands bank, Konjunkturinstitutet och ÅSUB.

Finlands bank framhåller att prognosen förutom av geopolitiska risker även kantas av risker förknippade med den inhemska marknadsutvecklingen. Det svaga läget på bostadsmarknaden riskerar att förvärra och förlänga lågkonjunkturen inom byggsektorn. En betydande risk på arbetsmarknaden är även de pågående oroligheterna på arbetsmarknaden till följd av regeringens politik inom området, vilket i värsta fall kan komma att leda till betydande produktionsförluster.

Det finns olika mått för att mäta inflationen. Vanligtvis ligger många av dem nära varandra, men på grund av de kraftiga prissvängningarna och stigande räntor som ägt rum de senaste åren kan det ske större avvikelser, vilket påverkar hur jämförbara olika index är med varandra.

ÅSUB och Statistikcentralen hänvisar i första hand till den så kallade KPI¹⁴-inflationen (som inkluderar räntekostnader för bostadslån) då vi rapporterar åländska respektive finska inflationssiffror. De åländska och finska KPI-siffrorna är direkt jämförbara och prisutvecklingen på Åland följer vanligtvis utvecklingen för Finland som helhet. För att underlätta jämförbarhet mellan länder inom EU producerar varje land även ett standardiserat HIKP¹⁵-mått, som kan användas för att jämföra olika europeiska länders inflation. *I detta mått inkluderas emellertid inte räntor på bostadslån, vilka har stått för en ansevärd del av den finska och åländska KPI-inflationen den närmsta tiden. Detta innebär att de finska HIKP och KPI måtten skiljer sig åt mer än vanligt under 2023.* Inflationstakten, mätt utifrån båda måtten, avtog kraftigt under 2023. Under fjolåret var Finlands KPI-inflation i genomsnitt 6,2 procent och HIKP-inflationen 4,3 procent.

¹² Statistikcentralen, nationalräkenskaper 2023

¹³ Finlands Bank (2024), Interim forecast – march 2024

¹⁴ Konsumentprisindex.

¹⁵ Harmoniserat index för konsumentpriser.

ETLA bedömer i sin senaste konjunkturrapport att KPI-inflationen i genomsnitt kommer växa med 1,4 procent i år, följt av 1,0 procent 2025 och 1,5 procent 2026. HKPI-inflationen väntas i genomsnitt ligga på samma nivå (1,4 procent) i år, följt av 1,9 procent 2025 och sedan 2,0 procent 2026. De internationella inflationstryck som diskuterades i kapitel 0 påverkar även Finland. Faktumet att Finland har en hög andel rörliga bolån gör att räntehöjningarna haft en större påverkan på finsk KPI-inflation 2023 än i många andra länder. I takt med att räntesänkningar inleds kommer dessa att bidra till att inflationen sjunker i Finland.

Den underliggande inflationen (KPI rensat för de mer volatila prissegmenten energi och livsmedel) bedöms minska i långsammare takt än KPI-inflationen. I år väntas den underliggande inflationen i Finland motsvara 2,4 procent. Både 2025 och 2026 väntas den underliggande inflationen vara i nivå med KPI-inflationen.¹⁶

Enligt ETLA ökade de nominella lönerna med 4,9 procent under fjolåret. Sett till KPI-inflationen under 2023 (6,2 procent) innebär detta en minskning i reallön. ETLA räknar med att hushållens löneinkomster ökar med 4,0 under innevarande år och därefter med 3,9 procent 2025 och 3,5 procent 2026. Sett till KPI-inflationsprognosen innebär det att reallönerna ökar under hela prognosperioden.

Trots en förbättrad köpkraft väntas konsumtionen på helårsbasis växa sakta under 2024 och konsumtionen ta fart först under årets senare halva. ETLA räknar med att den privata konsumtionen ökar med 0,6 procent under innevarande år. Nästa år väntas

konsumtionen öka med 1,6 procent och sedan med 1,3 procent 2026.

Sysselsättningen ligger fortfarande på en hög nivå (77,9 procent 2023¹⁷). Arbetslösheten¹⁸ är dessutom relativt låg, i genomsnitt 7,2 procent under 2023. De försämrade ekonomiska förhållandena väntas dock försämra arbetsmarknadsläget framöver. Enligt Finland Bank har näringslivet sedan slutet av 2023 i allt högre grad börjat permittera personal, vilket bekräftas av att antalet arbetade timmar minskat tydligt snabbare än antalet sysselsatta. Särskilt inom byggsektorn finns det risk att permitteringar omvandlas till uppsägningar om inte utsikterna inom branschen vänder uppåt. Sysselsättningsgraden väntas vara 77,2 procent 2024 varefter den stiger till 77,5 procent 2025 och sedan till 77,9 procent 2026. Arbetslösheten väntas öka till 7,8 procent 2024, varefter den sjunker till 7,4 procent 2025 och sedan till 7,2 procent år 2026.¹⁹

Hushållens förtroendeindikator sjönk kraftigt under 2022, efter krigsutbrottet i februari (*Figur 6*) och har ännu inte återhämtat sig. De finländska hushållens förtroendeindikator steg under fjolårets första halva men föll sedan tillbaka och avslutade året på ungefär samma nivå som vid årets början. Den största orsaken till att förtroendeindexet föll under årets andra halva är att hushållens förväntningar på den finländska ekonomins utveckling de kommande 12 månaderna minskade tydligt. Under första kvartalet 2024 sjönk förtroendeindexet marginellt, som följd av en liten försämring när det gäller bedömningarna av den egna ekonomin om 12 månader.

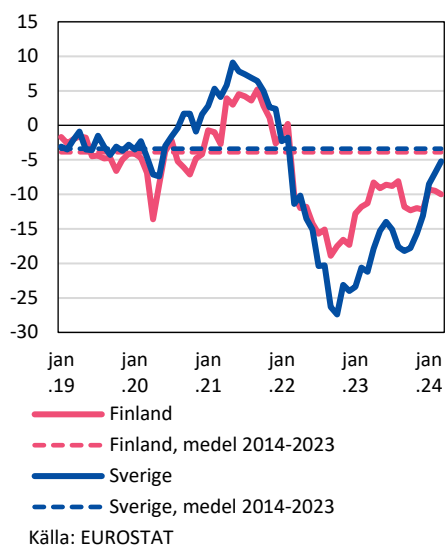
¹⁶ ETLA - Suhdanne, keväät 2024

¹⁷ Sysselsättningsgrad, 20–64 åringar

¹⁸ Relativ arbetslöshet, 15–74 åringar

¹⁹ Finlands Bank (2024), Interim forecast – march 2024

Figur 6. Konsumenternas framtidstro i Finland och Sverige, januari 2019 – mars 2024. Säsongsjusterad tidsserie.

Finansministeriet uppskattade i sin senaste översikt att skuldsättning för den offentliga sektorn i Finland uppgick till 75,5 procent av BNP år 2023 och väntas öka under prognosperioden.²⁰

Den höga inflationen har medfört ökade utgifter för den offentliga sektorn och försämrat dess finansiella ställning ytterligare. Under innevarande år väntas tillväxten i skatteintäkterna vara svag och underskottet i de offentliga finanserna för året väntas försämrats till mer än tre procent av BNP. Underskottet väntas minska succesivt under de följande åren som följd av regeringens åtgärder och en ökad tillväxt. De offentliga utgifterna tyngs bland annat av ökade räntekostnader och omfattande försvaranskaffningar.

²⁰ Finansministeriet (2023), Economic survey, winter 2023.

3. Sverige

Den svenska ekonomin befinner sig i lågkonjunktur sedan snart ett år tillbaka. Ekonomin krympte under de tre sista kvartalen 2023 och arbetslösheten ökade. Enligt preliminära siffror från SCB sjönk Sveriges BNP med 0,2 procent under 2023. Lågkonjunkturer väntas ändå böttna i år och starkare tillväxttal väntas de kommande åren. Enligt Konjunkturinstitutets (KI:s) senaste prognos kommer BNP att öka med 0,8 procent under 2024. Tillväxten väntas trappas upp de kommande åren och motsvara 2,5 procent 2025 och 2,9 procent 2026.²¹

Inflationen i Sverige har följt den europeiska utvecklingen, där energipriserna sjunker men prisökningstakten på tjänster fortfarande är hög. En svag efterfrågan väntas leda till lägre priser, framför allt när det gäller varu- och importpriser. En hög lönsamhet på många håll i näringslivet väntas också minska behovet att föra över kostnadsökningar vidare till konsumenter. Totalt sett väntas inflationen fortsätta att avta, men i en saktare takt än under fjolåret. Konjunkturinstitutet räknar med att KPI-inflationen i år kommer att ligga på 2,8 procent. Konsumentpriserna väntas sedan stiga med i genomsnitt 0,3 procent 2025 och 1,8 procent 2026.

Utsikterna inom den svenska arbetsmarknaden är för tillfället svaga. Innevarande år har inletts med fortsatt minskad sysselsättning samtidigt som nyanmälda lediga platser minskat. En ljusglimt är att anställningsplanerna inom näringslivet vänt uppåt, vilket främst beror på att fler företag inom tjänstesektorn har planer att anställa framöver. Tjänstesektorn står för nära hälften av den totala sysselsättningen i

Sverige, och väntas nu stå för merparten av sysselsättningsuppgången under senare delen av innevarande år och nästa år. Konjunkturinstitutet räknar med att arbetslösheten stiger från 7,7 procent 2023 till 8,3 procent 2024. Arbetslösheten väntas sedan minska till 8,2 procent 2025 och därefter till 7,9 procent 2026.

Det svenska konsumentförtroendet har under fjolåret hämtat igen det mesta av tappet från 2022 (*Figur 6*).

Förbättringen i konsumentförtroendeindexet har i första hand drivits av minskad pessimism vad gäller den egna och Sveriges ekonomi om 12 månader. Under innevarande års första kvartal har förtroendeindikatorn fortsatt att stiga och närmat sig nivån för det egna långtidsmedelvärdet.

Förväntningarna är att Riksbanken i år kommer att inleda en serie räntesänkningar från och med juni. Konjunkturinstitutet räknar med att styrräntan i slutet av 2024 ligger på 3,0 procent. Vid slutet av 2025 räknar KI med att styrräntan ligger på 2,25 procent, vilket motsvarar KI:s bedömning av den neutrala styrräntan.

Stora skulder i förhållande till den disponibla inkomsten har byggts upp under åren med låg ränta och kraftigt stigande bostadspriser. De stigande räntorna innebar sjunkande bostadspriser och att hushållens räntekostnader ökade kraftigt. Den svenska räntekänsligheten består både av stora skulder och av korta bindningstider, vilket gör att räntehöjningar får snabb effekt på hushållens ekonomi.

Denna effekt väntas nu verka åt motsatt håll. Sjunkande räntor under

²¹Konjunkturinstitutet (2024) Konjunkturläget mars 2024.

innevarande år väntas få en positiv effekt på de svenska hushållens disponibla inkomster. Detta, i kombination med snabbt stigande reallöner, väntas enligt KI resultera i att hushållens konsumtion stiger relativt snabbt från och med årets sista kvartal.

Trots stora underskott under pandemin är den offentliga skulden i Sverige bland de lägsta i EU. Satsningar på bland annat försvaret leder enligt KI till att den statliga konsumtionen och de statliga investeringarna ökar snabbt i år och nästa år. Det strukturella sparandet väntas gå från ett överskott i år till underskott 2025²².

²² Konjunkturinstitutet (2024) Konjunkturläget mars 2024

4. Åland

Föreliggande konjunkturbedömning ligger relativt nära den prognos som ÅSUB gjorde i höstas. BNP-prognosen ligger nära höstens bedömning, men är något positivare. Prognosen för inflationen för innevarande år har justerats ner något från höstens bedömning. Samtidigt präglas prognoserna fortfarande av osäkerhet, inte minst till följd av det oroliga geopolitiska läget.

ÅSUBs bedömning är att det rådande internationella konjunkturläget håller tillbaka produktionen under innevarande år. Generellt väntas försiktig tillväxt i näringslivet, då konjunkturläget fortsättningsvis är svagt och effekten av förväntade räntesänkningar och lönejusteringar inte hinner få så stort genomslag ännu i år. Läget på arbetsmarknaden väntas trots detta förbli relativt stabilt, med både branscher som väntas utöka sin personalstyrka och branscher som väntas minska sin personalstyrka. Hushållens ekonomi, både på Åland och i närområden, bedöms börja förbättras från och med i år, men det tar tid innan köpkraftsförbättringar ökar konsumtionen. I takt med att det allmänna konjunkturläget förbättras längre in i prognosperioden (2025 och 2026) väntas tillväxten öka. Detta leder även till en viss sysselsättningsförbättring under båda åren. Förbättringen hålls dock tillbaka av matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Hushållen är positivare nu än de var i höstas, men konsumentförtroendet är fortfarande svagt. Även om vi förväntar oss reallöneökningar i år kommer det ta tid innan hushållens konsumtion återhämtar sig, vilket fortsättningsvis väntas hålla efterfrågan dämpad för framför allt de branscher som riktar sig direkt till hushållen.

Näringslivet som helhet har en svagt positiv syn på de kommande 12

månaderna, men bedömningarna varierar branscher emellan. Den mest positiva bilden ger i år branschen *övrig industri*, medan *byggbranschens* även i år uppger de mest negativa framtidsbedömningarna. Branschen påverkas negativt av höga räntor, byggkostnader samt pressade hushåll och företag.

Avslutningsvis väntas inflationen att fortsätta minska även innevarande år. På grund av att en stor del av inflationen härrör från övergående räntehöjningseffekter väntas nedgången fortsätta och inflationen hamna under två procent redan 2024.

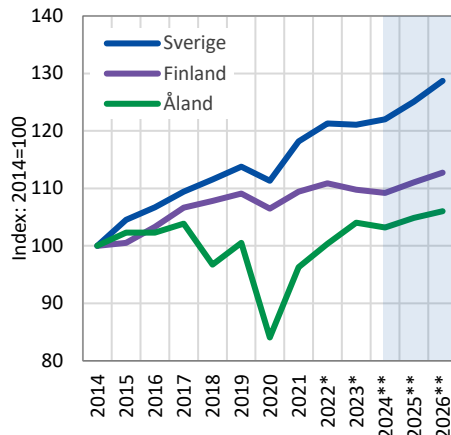
I år och nästa år väntas lönejusteringar få genomslag och, i kombination med ett relativt stabilt sysselsättningsläge, generera högre inkomstskatteintäkter för såväl landskapet som kommunerna. Samtidigt medför högre lönekostnader och priser fortsatt utmaningar på kostnadssidan även för den offentliga sektorn.

4.1 BNP-tillväxt

Den åländska BNP-tillväxten uppvisar större variationer från år till år än för större ekonomier, som Sverige och Finland. Enskilda branschers och företags utveckling får lättare genomslag i den begränsade åländska ekonomin, än i större och mer diversifierade ekonomier. *Figur 7* nedan visar utvecklingen av BNP i indexform från år 2014. De sista två åren innan pandemin föll tillväxten tillbaka, vilket innebar att skillnaden mellan Ålands och Finlands linje i figuren nedan ökade 2018 och 2019. Under 2020 föll sedan BNP dramatiskt med cirka 16 procent. Den enskilt största orsaken till fallet i förädlingsvärdet 2020 var transportsektorns nedgång i samband med pandemin. Under 2021, vilket är det senaste år som Ålands BNP är fastställt för, skedde en kraftig återhämtning inom näringslivet, och

BNP-tillväxten var cirka 15 procent. På grund av pandemins fortsatta grepp om sjöfarten var förädlingsvärdet emellertid fortfarande under normal nivå.²³

Figur 7. BNP-tillväxten 2014–2026* för Åland, Finland och Sverige. Volymindex, år 2014 = 100

Källa: ÅSUB, SC, SCB. Egna beräkningar.

Not: Reviderade uppgifter för Åland 2014–2021.

*Preliminära beräkningar.

**Prognoser

Enligt preliminära beräkningar ser BNP-tillväxten för 2022 ut att bli fyra procent. Nya bokslutsdata, som inte var tillgänglig under höstens konjunkturbedömning, har medfört att *transportsektorn, personliga tjänster* samt branschen *vatten och el* har justerats upp för 2022, medan branscherna *finans, övrig industri* samt *handel* justerats ner. Totalt sett har preliminära BNP för 2022 justerats upp med en dryg procent. BNP-volymer låg då på samma nivå som 2019. Preliminära beräkningar för 2023 års förädlingsvärde pekar på en BNP-tillväxt om tre procent. Även för 2023 har BNP justerats uppåt med en dryg procent jämfört med höstens bedömning. Den klart största orsaken till tillväxten 2023 är det kraftigt ökade driftöverskottet inom både

passagerar- och fraktsjöfarten jämfört med 2022.

ÅSUB räknar i vår med att BNP sjunker med en procent 2024. Orsaken till att BNP sjunker är att det exceptionellt stora driftöverskottet inom sjöfarten, i synnerhet inom oljefraktsjöfarten, väntas falla tillbaka till mera normala nivåer. Att ett passagerarfartyg flaggats om från svensk till finsk flagg motverkar denna minskning, men inte fullt ut. I övrigt väntas generellt försiktig tillväxt i näringslivet, då konjunkturläget fortsättningsvis är svagt och effekten av förväntade räntesänkningar inte hinner få så stort genomslag under året.

För både 2025 och 2026 räknar vi med en BNP-tillväxt på strax under två procent. Det råder stor osäkerhet kring utveckling så pass långt fram, men vi utgår ifrån att konjunkturläget förbättras och att transportsektorns konkurrenssituation är fortsatt gynnsam under prognosperioden i förhållande till före pandemin, vilket håller uppe driftöverskottet.

4.2 Arbetsmarknaden

Det månadsvisa relativa arbetslöshetstalet på Åland framgår av *Figur 8*. Där ser man att arbetslösheten på Åland nu legat på ungefär samma nivå i två år, om man beaktar säsongsmönstret. I mars var arbetslösheten 4,6 procent.

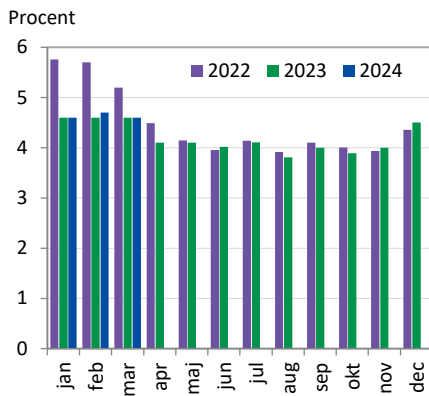
ÅSUBs bedömning av den åländska arbetsmarknaden för innevarande år är så gott som oförändrad från höstens bedömning. En sval konjunkturbild tillsammans med en förhöjd matchningsproblematik väntas hålla tillbaka ytterligare förbättringar på arbetsmarknaden under innevarande

²³ Under våren har en reviderad BNP-serie för perioden 2014–2021 publicerats, se statistikmeddelande: ÅSUB, Nationalräkenskaper 2024:1. Där har bland annat divergerande prisutvecklingar mellan branscher tagits i beaktande.

Detta gör att siffror i detta kapitel inte är direkt jämförbara med de i höstens konjunkturbedömning.

år.^{24 25} I slutet av prognosperioden räknar vi med att arbetslösheten kommer att börja sjunka då hushållens ekonomi förbättras, vilket ökar efterfrågan i arbetsintensiva branscher.

Figur 8. Relativ arbetslöshet, månadsvis 2022, 2023 och januari – mars 2024.

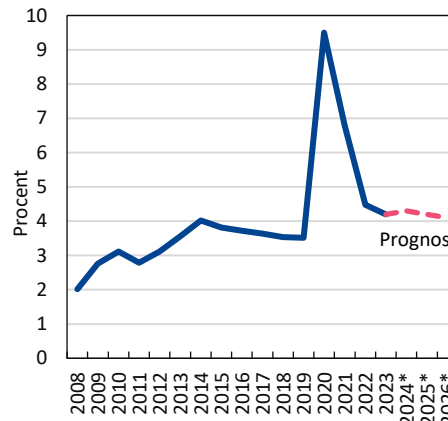

Källa: ÅSUB

Sedan 2014 rörde sig arbetslösheten långsamt neråt och låg 2019 på 3,5 procent (*Figur 9*). Pandemin innebar att arbetslösheten 2020 steg till historiskt höga 9,5 procent. Under de två därpå följande åren föll arbetslösheten snabbt tillbaka till 6,8 procent 2021 respektive 4,5 procent 2022. Därefter bromsade

återhämtningen in och 2023 låg arbetslösheten i genomsnitt på 4,2 procent. I år räknar vi med en arbetslöshet på 4,3 procent följt av 4,2 och 4,1 procent därpå följande år.

Figur 9. Relativ arbetslöshet 2008–2026*

Källa: ÅSUB

Ungdomsarbetslösheten har ett mer oregelbundet mönster (*Figur 10*), beroende på det ringa antalet individer i gruppen, men låg innan pandemin rätt stabilt kring fem procent på årsbas. Pandemin innebar att arbetslösheten bland unga steg till över 20 procent. Ungdomsarbetslösheten minskade sedan snabbt, och nådde under

Tabell 1. Nyckeltal 2021 – 2026

	2021	2022*	2023*	2024 ^P	2025 ^P	2026 ^P
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	14,5	4	3	-1	2	2
Befolkningsförändring (antal personer)	215	15	188	200	190	190
Relativt arbetslöshetstal (%)	6,8	4,5	4,2	4,3	4,2	4,1
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	1,7	6,6	7,9	1,9	0,8	1,4
Kort ränta (Euribor 3 mån, %)	-0,5	0,36	3,43	3,4	2,4	2,4
Växelkurs EUR/SEK	10,14	10,63	11,47	11,3	11,2	10,9
Råolja (Brent, USD/fat)	71	101	82	89	87	**

*) Preliminära uppgifter för BNP-tillväxten ^P) Prognoser

Källa: ÅSUB, egna beräkningar för BNP, ÅSUB (Befolkning, Arbetsmarknad, Priser); Statistikcentralen; Finlands bank; US Energy Information Administration; Konjunkturinstitutet; Ship & Bunker (<http://shipandbunker.com/>); ECB.

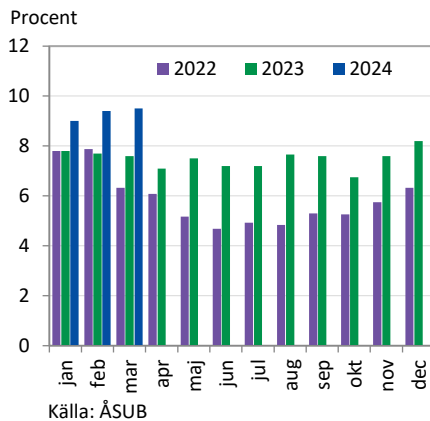
²⁴ Säsongsjusterat har arbetslösheten legat på 4,3 procent under årets första kvartal.

²⁵ En utförlig prognos för arbetsmarknaden publiceras i Arbetsmarknadsbarometern 2024 som offentliggörs i början av juni.

sommaren 2022 ner till samma nivåer som före pandemin. Sedan dess har vi sett en stigande ungdomsarbetslöshet, som i mars 2024 uppgick till 9,5 procent. Den senaste tidens uppgång kan vara kopplad till en minskad efterfrågan inom servicesektorn och detaljhandeln. Detta är branscher som sysselsätter många unga och som drabbas direkt av hushållens försämrade ekonomi.

Antalet lediga sommarjobb ligger i år²⁶ på ungefär samma nivå som ifjol. Detta är även ungefär samma nivå som 2019, men högre än de sista åren före 2019.

Figur 10. Ungdomsarbetslösheten, månadsvis 2022, 2023 och januari – mars 2024.

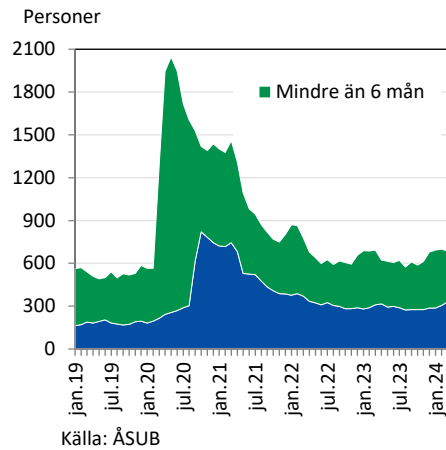
Långtidsarbetslösheten²⁷ ökade i snabb takt under hösten 2020, då ett halvår förflutit sedan pandemiutbrottet (se *Figur 11*). Därefter var långtidsarbetslösheten i likhet med den totala arbetslösheten relativt konstant fram till våren 2021. Antalet långtidsarbetslösa minskade sedan gradvis från 744 i mars 2021 till under 300 i slutet av 2022. Sedan dess har återhämtningen avstannat och antalet långtidsarbetslösa har det senaste året legat på en nivå med cirka hundra fler långtidsarbetslösa än före pandemin. Risken för att dagens

²⁶ Genomsnittligt antal december 2023 - mars 2024.

²⁷ En person klassificeras här som långtidsarbetslös då den varit arbetslös oavbrutet de senaste sex månaderna.

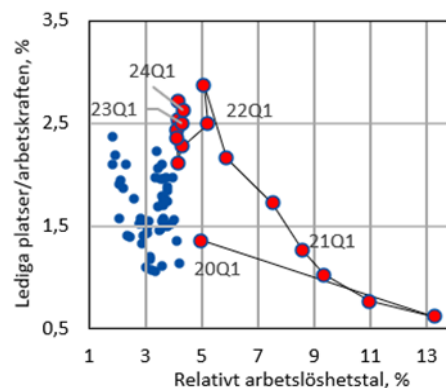
långtidsarbetslösa fastnar i arbetslöshet ökar då vi även framöver väntar oss en avstannad återhämtning på arbetsmarknaden. Den förhöjda arbetslösheten vi ser idag jämfört med före pandemin förklaras fullt ut av ökningen av långtidsarbetslösa.

Figur 11. Antal arbetslösa efter arbetslöshetens längd, januari 2019 - mars 2024.

Antalet lediga platser har legat över normal nivå²⁸ ända sedan pandemiåterhämtningen påbörjades på allvar 2021. (se *Figur 13*)

Figur 12. Vakansgrad och relativt arbetslöshetstal (säsongsjusterat), första kvartalet 2007 - första kvartalet 2024 (blå punkter är kvartalsobservationer 2007-2019).

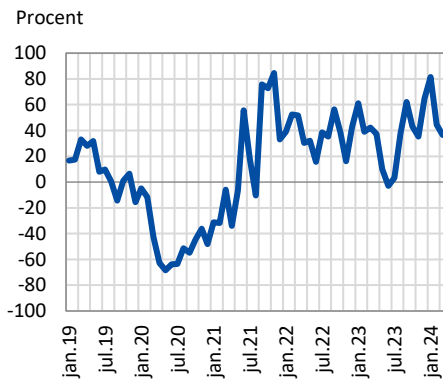
Källa: ÅSUB

²⁸ Här definierat som månadsspecifikt medelvärde 2015-2019.

Matchningsproblem inom arbetsmarknaden kan illustreras med den så kallade *Beveridgekurvan*, som visar förhållandet mellan andelen lediga platser (vakansgraden) respektive det relativa arbetslöshetstalet (se *Figur 12*).

Vid ökande matchningsproblem flyttas kurvan uppåt och samtidigt till höger i figuren. *Figur 12* visar att den åländska arbetsmarknaden fortsättningsvis ligger kvar på en förhöjd nivå av matchningsproblem jämfört med före pandemin. Observationer under perioden 2007–2019 illustreras med blå punkter, vilka ligger i ett område till vänster och neråt jämfört med de röda punkterna som illustrerar observationer sedan pandemin. Matchningsproblematiken innebär att vi samtidigt kan se större antal lediga platser och högre arbetslöshet.

Figur 13. Utveckling av antalet lediga platser januari 2019 - mars 2024. Procentuell avvikelse från långtidsmedeltalet för den specifika månaden.

Not.: Långtidsmedelvärde beräknat på 2015-2019
Källa: ÅSUB

4.3 Befolkningsutveckling

Den åländska befolkningsutvecklingen har varit god under 2000-talet, och har i genomsnitt legat på 0,7 procent, eller 202 personer. Befolkningstillväxten är

emellertid ojämn; under de senaste tio åren har den årliga ökningen pendlat mellan 15 personer (2022) och 300 personer (2018).

Befolkningsökningen var god under pandemiåren 2020–2021. År 2020 ökade befolkningen med 245 personer; en notering som är något högre än det senaste decenniets genomsnitt. Befolkningen ökade under 2021 i nivå med det senaste decenniets genomsnitt, det vill säga en ökning på 215 personer.²⁹ Under 2022 stannade befolkningstillväxten på endast 15 personer, vilket var klart svagare än alla andra år under 2000-talet, och det lägsta sedan 1985.

Enligt preliminära siffror för 2023 växte den åländska befolkningen med 188 personer under fjolåret. Enligt vår prognos kommer befolkningstillväxten i år att vara runt 200 personer, vilket är i linje med medeltalet befolkningstillväxten under 2000-talet. Under 2025 och 2026 beräknas den åländska befolkningen växa med 190 personer båda åren.

I nuläget har 48 av de cirka 300 ukrainare som kommit till Åland skrivit sig i en åländsk kommun, vilket får genomslag i den åländska befolkningsstatistiken. Merparten av dessa skrevs in under 2023, men även befolkningstillväxten för innevarande år förväntas påverkas positivt.

Trots en svag befolkningstillväxt år 2022 var flyttningsnettot positivt (+110 personer). Enligt preliminära uppgifter för 2023 var fjolårets flyttningsnetto +98 personer, vilket var under medelvärdet för de tio föregående åren (2013–2022: +181 personer/år).

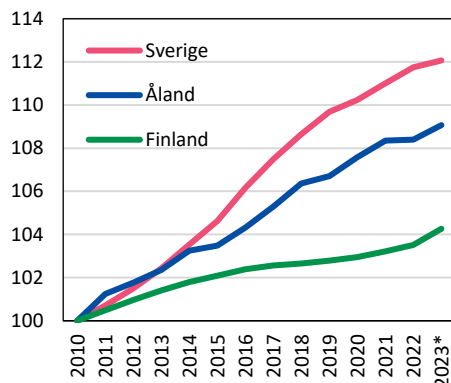
I och med det nya ekonomiska systemet (trädde i kraft 2021) har befolkningsutvecklingen en direkt

²⁹ ÅSUB, Befolkning

effekt på de offentliga finanserna via avräkningsbeloppet.

Befolkningen på Åland har sedan 2010 ökat med cirka 9,1 procent, vilket är mer än dubbelt så mycket som Finlands ökning på cirka 4,3 procent (*Figur 14*) men mindre än i Sverige (cirka 12,1 procent) där en stor invandring spätt på befolkningstillväxten mer än på Åland³⁰.

Figur 14. Befolkningsutveckling för Åland, Finland och Sverige 2010–2023*. Antal invånare, index år 2010=100.

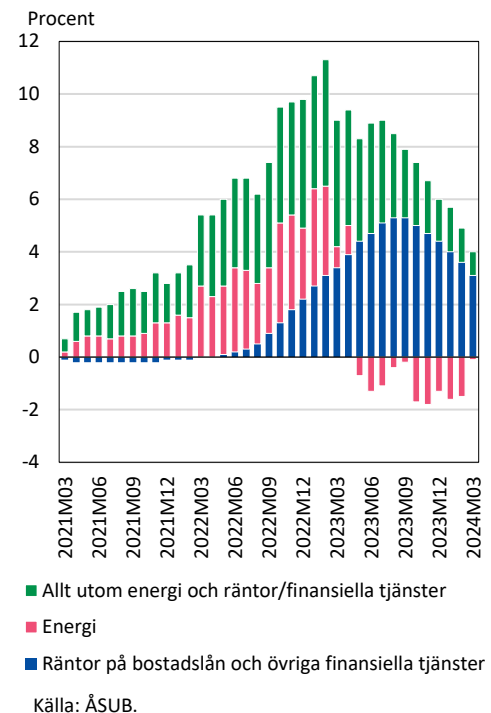
*Preliminära uppgifter

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen, SCB

4.4 Inflationen

Inflationen (KPI) på Åland har i enlighet med internationellt mönster sjunkit markant under det senaste året. I februari 2023 drev energipriser upp den åländska inflationen till de högsta nivåer som uppmätts: 11,3 procent. Under våren 2023 sjönk energipriserna, men de stigande räntekostnaderna innebar en allt större press uppåt på KPI-inflationen. Sedan oktober 2023 är dock även ränteeffekten avtagande (se *Figur 15*). Den genomsnittliga inflationen var 6,6 procent 2022 och 7,9 procent 2023. I år räknar ÅSUB med en inflation på 1,9 procent följt av 0,8 procent 2025 och 1,4 procent 2026.

Figur 15. Varugrupperns andel av inflationen, mars 2021-mars 2024

Den åländska inflationen har historiskt följt den finska utvecklingen nära, men under 2023 fanns tydliga skillnader. Skillnaden mellan åländsk och finsk inflation var som störst 2,5 procentenheter. De ovanligt stora skillnaderna hade två förklaringar; den första orsaken är att justeringar i lokala elpriser på Åland fick stor effekt enskilda månader, medan prisutvecklingen var något mer spridd över tid i Finland. Den andra orsaken är att effekten av högre räntekostnader påverkade åländsk inflation mer än finsk på grund av att dessa tjänster utgör en större del av den åländska "varukorgen" som används för att beräkna den övergripande prisutvecklingen, KPI.

Under årets första halva beräknas energipriser kunna bidra mer till inflation på Åland än Finland på grund av så kallade "baseffekter"³¹. Ränteeffekten beräknas även innebära

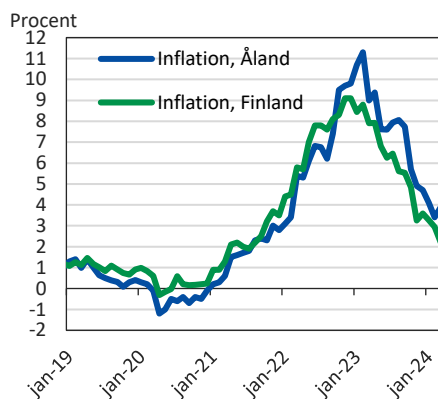
snabbare sänkningar av energipriser under våren och sommaren 2023.

³⁰ SCB, [Befolkning](#).

³¹ Faktumet att jämförelsenivån från 12-månader sjunker snabbare på Åland än i Finland, på grund av

ett något högre tryck på åländsk inflation under årets första halva, för att sedan medföra ett något starkare negativt tryck på den åländska inflationen under resten av prognosperioden. Detta utifrån förväntningarna på Euribor-räntornas utveckling. Avvikelse kan även förekomma beroende på hur justeringar i elpriser utvecklas framöver. På längre sikt väntas åländsk och finsk inflation följa varandra relativt nära.

Figur 16. Inflationen på Åland och i Finland, januari 2019 - mars 2024

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Sänkta elpriser och baseffekter kommer att ha en nedåtpressande effekt på den åländska inflationen under innevarande år. Finansiella kostnader kommer på helårsbasis pressa upp inflationen även i år, men i slutet av året räknar vi med att effekten är övergående till att bli negativ. Även om räntor och energipriser fortfarande har en avgörande betydelse för inflationen så beror utvecklingen på längre sikt på hur den breda, underliggande inflationen utvecklas. ÅSUB utgår ifrån att denna ligger under tvåprocentmålet både 2025 och 2026.

4.5 Hushållen

Våren 2021 började ÅSUB sammanställa ett

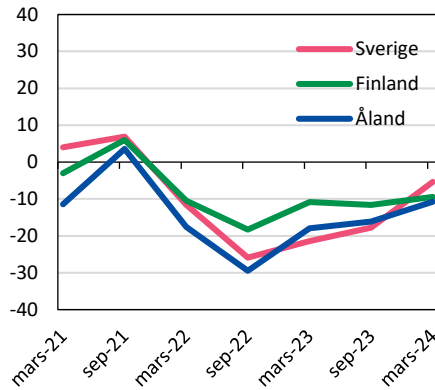
konsumentförtroendeindex för de åländska hushållen. Konsumentförtroendet samlas in två gånger per år, våren (mars) och hösten (september), i samband med ÅSUBs konjunkturöversikter.

Indexet är uppbyggt utifrån samma uppsättning frågor som till exempel Eurostat och Statistikcentralen använder, nämligen: "Hur är ditt hushålls ekonomiska situation för närvarande jämfört med för 12 månader sedan?", "Hur tror du att ditt hushålls ekonomiska situation kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu?", "Hur tror du att den ekonomiska situationen på Åland kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu?", samt "Hur mycket pengar tror du att ditt hushåll kommer att använda till stora inköp under de närmaste 12 månaderna jämfört med de senaste 12 månaderna?"³²

Generellt kan man säga att åländska hushåll följt de finska och svenska hushållen nära sedan vi började göra våra mätningar 2021 (se *Figur 17*). De stora internationella händelserna som pandemiåterhämtning och krigsutbrott och deras efterföljande effekter har drabbat alla tre, vilket styrt utvecklingen. En gemensam nämnare för de svenska, finska och åländska hushållen är en hög skuldsättning. Samtidigt är även korta räntebindningstider på lån vanligare bland dessa hushåll än hushållen i många andra länder, vilket gör dem känsligare för ränteförändringar.

³² Hela frågeformuläret, samt en kort metodbeskrivning finns i bilaga 3.

Figur 17. Konsumentförtroendeindex för Åland, Finland och Sverige, mars 2021 - mars 2024.

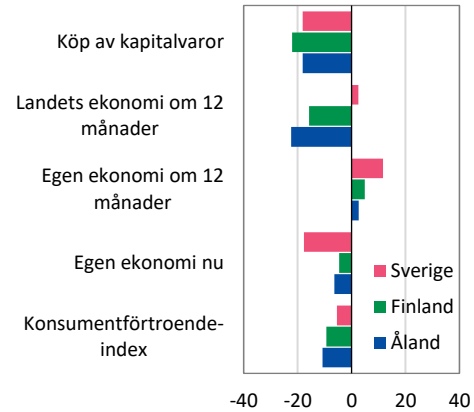

Källa: ÅSUB, Eurostat
 Not: Ej säsongsjusterade uppgifter.

Resultaten visar att de åländska hushållens konsumentförtroende stiger, men är fortfarande negativt. Förtroendet ligger i nuläget strax under de finländska hushållens nivå, som även de är något mindre pessimistiska jämfört med i höstas. Totalindexen för de finländska och åländska hushållen tyngs av en negativ syn på *Landets (Ålands) ekonomi om 12 månader* samt *Köp av kapitalvaror* under de närmsta 12 månaderna. Synen på den egna ekonomin nu var fortfarande negativ men synen på den egna ekonomin om 12 månader var nu, om än svagt, positiv för både Finland och Åland.

Den största förändringen sedan hösten är de svenska hushållen, vars konsumentförtroende närmast sig en neutral nivå. Förbättringen beror i första hand på att både synen på den egna och landets ekonomi om 12 månader övergått från att vara negativ till positiv. Bedömningen av den egna ekonomin i nuläget samt köp av kapitalvaror höll dock konsumentförtroendeindexet kvar på den negativa sidan.

Figur 18. Konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Åland, Finland och Sverige, mars 2024.

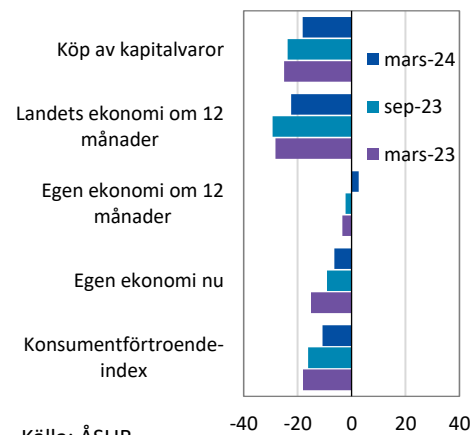

Källa: ÅSUB, Eurostat
 Not.: Ej säsongsjusterade uppgifter.

Tittar man på hur de åländska hushållens bedömningar av delfrågorna utvecklats över tid framgår att förbättringen i totalindexet mot förra höstens resultat härrör från en förbättring i samtliga delfrågor. Mest anmärkningsvärt är att synen på den egna ekonomin om 12 månader svängt från att vara svagt negativ till svagt positiv. Helhetsbedömningen är trots det fortsatt på den negativa sidan.

I öppna kommentarer som lämnats i samband med insamlingen av konsumentbarometern nämns bland annat det allmänna höga kostnadsläget och att inkomsterna inte följer med utvecklingen.

Figur 19. De åländska hushållens konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Våren 2024, hösten 2023 och våren 2023.

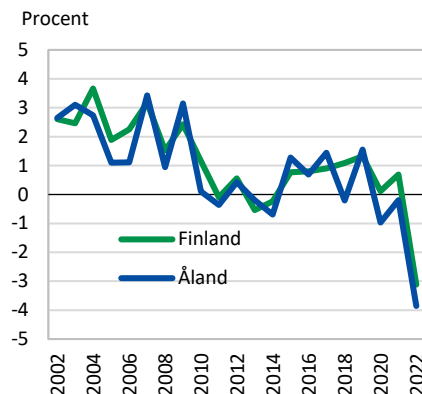
Källa: ÅSUB

De åländska hushållens förmåga att förutse det egna hushållets ekonomiska situation 12 månader fram har förbättrats något jämfört med mätningen hösten 2023. Drygt 70 procent uppger att det är lätt eller ganska lätt att förutse hushållets ekonomiska situation om 12 månader (hösten 2023: cirka 65 procent), medan cirka 28 procent anser det vara svårt eller ganska svårt (hösten 2023: cirka 35 procent).

Att pandemin drabbade Åland hårdare än Finland som helhet syns även i utvecklingen av disponibla inkomster.³³ På Åland minskade de disponibla inkomsterna med 1,0 procent under 2020, och ytterligare 0,2 procent under 2021. I Finland steg de med 0,1 procent 2020 och 0,7 procent 2021 (se *Figur 20*).

Effekten av den kraftiga inflationsvågen gjorde tydligt avtryck på köpkraften. Justerat för inflationen sjönk medianen för de disponibla inkomsterna på Åland med 3,9 procent 2022, vilket är det senaste statistikåret för detta underlag i Statistikcentralens databaser. I Finland sjönk medianen för hushållens reella disponibla inkomster 3,1 procent. Även år 2023 väntas den höga inflationen ha resulterat i att medianen för hushållens disponibla inkomster ligger på den negativa sidan. ETLA räknar med att de finska hushållens samlade disponibla inkomster växte med 5,6 procent 2023, vilket fortfarande var lägre än KPI-inflationen för året (6,2 procent).

Figur 20. Hushållens disponibla penninginkomst per konsumtionsenhet, median, för Åland och Finland 2002–2022. Procentuell tillväxt, 2022 års penningvärde.

Källa: Statistikcentralen, egen beräkning.

Hushållens skuldsättning steg under 2010-talet snabbare på Åland än i Finland. Under 2020 och 2021 minskade dock skillnaden något. År 2022 minskade hushållens samlade skuldbelopp med drygt fem procent både på Åland och i Finland.

Det totala skuldbeloppet i relation till samtliga åländska hushålls disponibla inkomster³⁴ minskade från 147 procent 2021 till 146 procent 2022. (*Figur 21*)

Fram till 2022 har de exceptionellt låga räntorna inneburit att hushållens räntekostnaderna sjunkit trots ökade skulder. Hushållens totala räntekostnaderna i relation till samtliga åländska hushålls disponibla inkomster steg under 2022 och motsvarade i genomsnitt 1,9 procent av hushållens disponibla inkomsterna. År 2023 väntas detta förhållande öka avsevärt, eftersom effekten av räntehöjningarna kommer med viss fördröjning på grund av räntebindningstider. Därtill ökade räntenivån ytterligare under 2023 samtidigt som de reella disponibla inkomsterna bedöms ha minskat under fjolåret. (se *Figur 21*).

³³ Här mätt som inflationsjusterat medianvärde för disponibel penninginkomst per konsumtionsenhet.

³⁴ Helt dragen linje i *Figur 21*

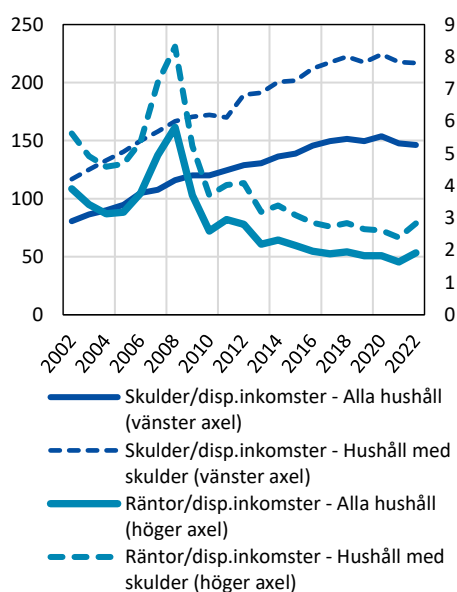
Om skuldbeloppet i stället ställs i relation till endast de skuldsatta hushållens disponibla inkomster³⁵ uppgick skulderna till cirka 217 procent av de skuldsatta hushållens disponibla inkomster 2022.

Räntekostnaderna i sin tur motsvarade 2,8 procent av dessa hushålls disponibla inkomster.

Det bör framhållas att analysen ovan, på grund av databegränsningar, inte tar i beaktande hushållens tillgångar, vilket också är en viktig faktor när skuldsättningen diskuteras. Dessa kan fungera som en buffert vid ökade kostnader anknutna till skuldhantering.

Representanter från banksektorn har uppgett att de hittills inte noterat ökande betalningssvårigheter från hushållen.

Figur 21. Hushållens skulder och räntor som procentuell andel av disponibel inkomst i 2022 års penningvärde, 2002 – 2022.

Källa: Statistikcentralen. ÅSUB bearbetning.

Trots att vi räknar med högre nominella löneökningar för fjolåret bedöms löneökningarna inte ha överskridit inflationen 2023. Reallönerna fortsätter därför att minska under 2023. För innevarande

år är förväntningarna att den nominella löneökningstakten överskrider inflationen och reallönerna växer. Reallönerna väntas fortsätta växa även 2025 och 2026.

När det gäller de åländska hushållens syn på möjligheter att spara³⁶ i nuläget och framöver pekar resultaten i vårens konsumentbarometer på en förbättring framöver. Andelen hushåll som uppger att de i nuläget kan spara mycket eller något minskade dock till 70 procent (73 procent hösten 2023). Andelen som svarade att det är *mycket eller ganska troligt* att de kommer kunna spara under de närmsta 12 månaderna steg till 75 procent (71 procent hösten 2023).

Andelen som upplever att det är *mycket troligt* att de kommer kunna spara det kommande året ökade till 41 procent (33 procent hösten 2023), vilket också är den högsta uppmätta andelen sedan ÅSUB började mäta konsumentförtroendet.

4.6 Sjöfarten

Bunkerpriset

Bunkerkostnader är en väsentlig del av rederiernas kostnader, och förändringar i bunkerpriser påverkar direkt lönsamheten. Priset på den lågsavliga marindiesel som används i Östersjön följer nära oljepriset. Utöver denna traditionella bunker, är numera LNG-gas en del av den åländska sjöfartens drivmedel. Krigsutbrottet 2022 påverkade priserna på båda dessa kraftigt.

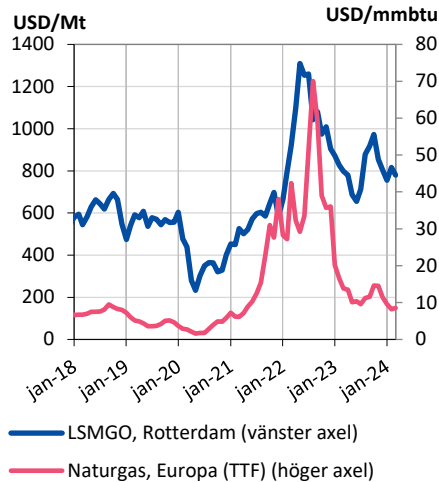
Efter den extrema prisstegringen på lågsavlig marindiesel, LSMGO (*Low Sulphur Marine Gas Oil*), under sommaren 2022 har prisnivån stabiliserats något. Prisnivåerna år 2023 förblev ändå på en högre nivå än innan Rysslands anfallskrig mot Ukraina bröt ut och låg fortfarande en

³⁵ De streckade linjerna i Figur 21

³⁶ Sparande inkluderar amorteringar.

bra bit ovan långtidsmedelvärdet (2014–2022: 592 USD/Mt).

Figur 22. Priset på lågsavlig marindiesel (LSMGO i Rotterdam) samt Naturgas (TTF) januari 2018 – mars 2024.

Källa: Ship&bunker.com, World bank. ÅSUB

Energy Information Administration (EIA) bedömer i sin senaste prognos att oljeprisets årsgenomsnitt för 2024 kommer vara högre än under fjolårets. Det genomsnittliga priset på Brentolja bedöms hamna på 89 USD per fat 2024 och sedan sjunka till cirka 87 USD per fat 2025.³⁷

Priset på råolja steg under första kvartalet 2024 som en följd av fortsatt osäkerhet och ökad risk kring attackerna mot fartyg i Röda havet, samt OPEC+ meddelande om en förlängning av frivilliga produktionsnedskärningar. Produktionsnedskärningar förlängs till att gälla första halvan av 2024 och bedöms strama åt den globala oljeförsörjningen på kort sikt. Detta i kombination med en stigande konsumtion under andra kvartalet väntas leda till minskade globala oljelager, vilket håller upp oljepriset. Råoljaens genomsnitt för andra kvartalet väntas vara 90 USD per fat och priset väntas röra sig kring dessa

nivåer under resten av året. Prisen väntas gradvis lätta under 2025.

EIA kommenterade i sin marsprognos att osäkerheten i bedömningar om oljepriset fortsättningsvis är förhöjd och att utfallet är beroende av flera faktorer. Dels på grund av risker kopplade till oroligheterna vid Röda havet, dels kring frågan hur strikt OPEC+ medlemmarna följer de frivilliga produktionsnedskärningarna.³⁸

Passagerarsjöfarten

Passagerarrederierna är centrala för den åländska ekonomin. Pandemins negativa effekt på passagerarrederierna och den efterföljande återhämtningen har varit avgörande för hela ekonomins utveckling de senaste åren. Fjolåret var första året sedan 2020 där pandemirestriktioner inte påverkade möjligheterna att idka näring.

År 2023 var ett mycket lönsamt år för de åländska passagerarrederierna som uppvisar starka rörelseresultat. De två stora åländska passagerarrederiernas kombinerade passagerarantal (årsbasis) ökade med cirka sex procent från året innan, trots att antalet fartyg minskat från jämförelseperioden. Fraktvolymerna ökade också från året innan. På kostnadssidan var bunkerpriset fortsatt på en förhöjd nivå men i relation till året innan (2022) minskade bunkerkostnaderna tydligt.

Den största utomåländska konkurrenten på Stockholm-Åbo linjen har under det senaste året trafikerat rutten med minskat tonnage. Detta innebär minskad konkurrens för det åländska rederiet på linjen, och därigenom förbättrade förutsättningar för lönsamheten. Å andra sidan har nytt tonnage från en icke-åländsk aktör lett till ökad konkurrens på sträckan Nådendal-Åland-Kapellskär. På medellång sikt är det även oklart om

³⁷ U.S. Energy Information Administration (EIA) - Short-term energy outlook, april 2024.

³⁸ U.S. Energy Information Administration (EIA) - Short-term energy outlook, mars 2024.

nuvarande konkurrensläge är bestående.

En faktor som har en direkt inverkan på passagerarrederiernas lönsamhet är bunkerprisets utveckling. Som konstaterades i föregående avsnitt var priset på bunker lägre 2023 än året innan, vilket också bidrog starkt till resultatförbättringen. Bland annat det osäkra globala läget har inneburit att priset på olja, som korrelerar starkt med bunkerpriset, förblivit på en hög nivå och väntas vara det även i år och 2025. Inom branschen har man i större utsträckning börjat tillämpa avtal som minskar på riskerna relaterade till volatilitet i bunkerpriserna.

Från och med i år inkluderas sjöfarten i EUs handel med utsläppsrättigheter. Handeln omfattar fartyg med en bruttodräktighet av minst 5 000 som transporterar frakt eller passagerare i kommersiellt syfte. Trafiken mellan Riket och Åland undantas från systemet fram till och med slutet av 2030 genom ett så kallat "ö-undantag", medan övriga etapper är inkluderade. Utsläppshandeln innebär ökade driftskostnader för passagerarrederierna.

ÅSUB räknar med att de åländska passagerarrederierna bibehåller fjolårets passagerarnivåer och att rederierna till viss del men inte fullt ut lyckas kompensera för kostnadsökningar. Hushållens i nuläget försämrade ekonomiska situation antas inte ha en stark negativ eller positiv effekt för rederierna, då hushållen väntas minska sin totala resekonsumtion, men en del av dyrare resealternativ kan ersättas med resor på passagerarfartygen.

Fraktsjöfarten

Baltic Dry Index (BDI) är ett sammansatt shipping- och handelsindex skapat av det London-baserade *Baltic Exchange* som mäter förändringar i kostnaderna för att transportera råvaror som järnmalm, kol och vete till sjöss (*Figur 23*).

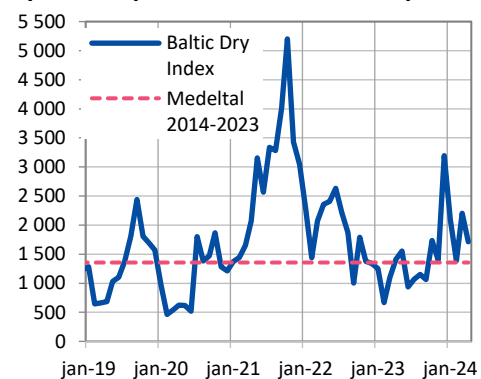
Informationen kommer direkt från skeppsmäklare.

Förändringar i BDI speglar transportkostnaderna för råvaror som är ett område där spekulationsnivån är väldigt låg och ger därigenom insikter i globala trender i utbud och efterfrågan.

Indexet (BDI) ökade kraftigt under så gott som hela 2021 och indexet nådde en rekordnivå på drygt 5200 i oktober under året i fråga. Utvecklingen återspeglar den starka ekonomiska återhämtningen efter det första pandemiåret, särskilt inom industrisektorn, där en hög efterfråga på råvaror och material i kombination med begränsade frakt- och hamnkapaciteter pressat upp priser. Därefter sjönk indexet till mer normala nivåer, och har sedan slutet av 2022 för det mesta legat i närheten av långtidsmedelvärdet (*Figur 23*).

Under slutet av 2023 steg BDI kraftigt till följd av en ökad efterfrågan på råvaror men också på grund av det alltmer ansträngda geopolitiska läget, inte minst i mellanöstern. Indexet har sedan årsskiftet kommit ner och rört sig något över det egna långtidsmedelvärdet. Fraktmarknaden för råvaror väntas präglas av volatilitet under innevarande år som följd av rådande geopolitiska konflikter, omjustering av sjöfartsrutten på grund av attacker i Röda havet samt osäkerhet beträffande tidpunkterna för räntesänkningar under 2024.

Figur 23. Baltic Dry Index januari 2019 – april 2024 (Index basår 1985 = 1 000)

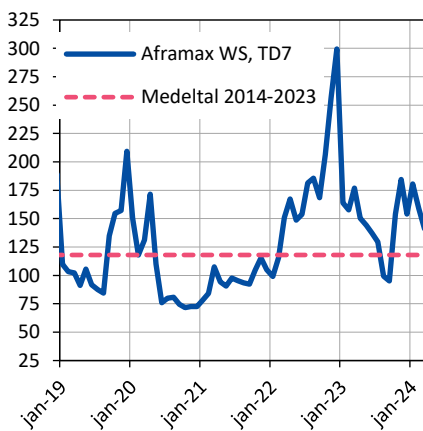

Källa : Capital Link (<http://www.capitallink.com/>)

Den ledande internationella indikatorn för tankertrafik (Worldscale) sjönk under merparten av fjolåret men steg igen under hösten (Figur 24). Den genomsnittliga indikatornivån för 2023 var 146, vilket innebär att den låg över den teoretiska lönsamhetsgränsen på 100. Under året innan fungerade den åländska tankerverksamheten under väldigt lönsamma förhållanden (genomsnittlig indikatornivå 2022: 178).

Den åländska tankerverksamheten har betydande finansiella muskler, trots det osäkra läget under pandemin fortsatte flottan förnyas. Det senaste årets fortsatt gynnsamma utslag för lönsamhetsindikatorn för tankertrafiken väntas resultera i en något högre vinst än under ett normalår.

Figur 24. Index för tankerfrakter från Nordsjöhamnar till den europeiska kontinenten (Worldscale TD7) januari 2019 – mars 2024.

Källa: <http://www.capitallink.com>. Egna beräkningar.

Den amerikanska dollarns stabila utveckling under fjolåret gynnar den åländska tankerverksamheten, eftersom rederiets försäljning huvudsakligen är i dollar³⁹. Utsikterna är dessutom att dollarkursen kommer

att fortsätta vara stark under prognosperioden.

4.7 Den offentliga sektorns ekonomi

Också den offentliga sektorns ekonomi har märkbart påverkats av de högre energipriserna och högre inflation. Arbetslöshetsgraden har efter coronapandemin sjunkit trendmässigt från sommaren 2020, men ligger fortsatt på en något högre nivå än före pandemin, 4,6 procent i mars 2024. Bland de unga under 25 år var arbetslösheten 9,5 procent i mars (7,6 procent ifjol). För närvarande (mars 2024) är arbetslösheten högst i Mariehamn (6,3 procent). I Sottunga har det inte registrerats några arbetslösa under årets första månader.

Från 2023 framåt är de strukturella skillnaderna mellan kommunsektorn på Åland och i övriga Finland större genom att den stora vårdreformen och de nya välfärdsområdena inrättats i riket. Som ett led i finansieringen av social- och hälsovården och räddningstvåsen inom de nya välfärdsområdena sänktes den andel av den debiterade samfundsskatten som tillfaller kommunerna från 33,76 till 23,91 procent 2023. För 2024 är kommungruppens andel fastställd till 23,69 procent vilket även gäller på Åland genom lagtingets beslut. Den andel av skatten som tillfaller staten respektive landskapet ökade i motsvarande grad. För kommunerna i riket sänktes även den kommunala inkomstkattesatsen med 12,64 procentenheter eftersom staten tar över finansieringsansvaret för välfärdsområdenas uppgifter. För rikets kommuner var den vägda genomsnittliga kommunalskattesatsen 7,43 procent 2023 och stannar 2024 på cirka 7,51 procent.

³⁹ Nettoeffekten av en förstärkning av US-dollar gentemot euron för den åländska

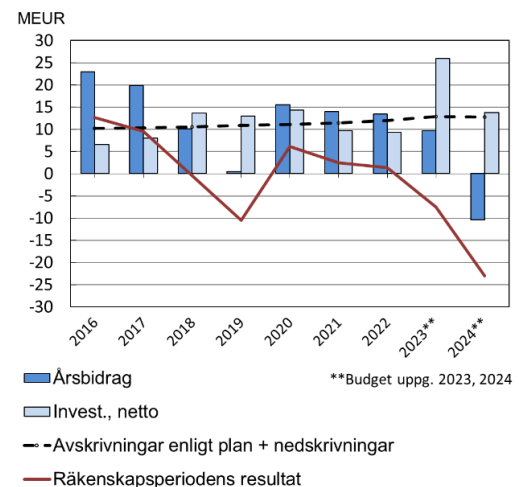
tankerverksamhetens resultat är positiv eftersom denna har största delen av sina intäkter i dollar.

Eftersom Åland inte omfattas av vårdreformen och de åländska kommunerna även i fortsättningen kommer att ansvara för samma uppgifter som tidigare påverkas inte de åländska kommunernas inkomstskatter. Då de som bor på Åland inte ska bidra till finansieringen av välfärdsområdena, justeras i stället statsbeskattningen ner i varje inkomstklass i motsvarande grad för dem som är skrivna på Åland, målsättningen är att nettoutfallet för skattebetalarna blir neutralt.

Kommunsektorn på Åland klarade sig som helhet relativt bra genom pandemin. Skatteintäkterna ökade enligt kommunernas bokslut såväl 2021 som 2022. Resultatet stannade på 2,27 miljoner euro 2022 vilket är en minskning med 0,7 miljoner euro jämfört med året före (se Figur 25). Boksluten för 2023 är för merparten av kommunerna ännu inte färdigställda.

Enligt kommunernas samlade budgetar för 2024 beräknas underskottet bli betydligt större i år än vad som beräknades i budgetarna för 2023, resultatet visar sammantaget -22,9 miljoner euro för kommunsektorn som helhet. Skatteintäkterna beräknas minska med drygt 10 procent medan landskapsandelarna beräknas öka med över 12 procent enligt årets budgetar, främst på grund av att kompensationerna ökar. Inkomsterna från såväl kommunalskatten som från samfundsskatterna beräknas sjunka. Verksamhetskostnaderna ökar med i genomsnitt 4,7 procent. Årsbidraget, som visar hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täckts, beräknas enligt budgetarna bli negativt, -10,4 miljoner euro.

Figur 25. Kommunernas samlade årsbidrag, investeringar, avskrivningar samt resultat (miljoner euro), bokslut 2016–2022, budget 2023–2024**

Kommunernas vägda medelskattesats beräknas uppgå till 17,5 procent 2024, ungefär samma nivå som för 2023. Kommunernas skattesats ska från i år fastställas med endast en decimal varför två kommuner justerade ner skattesatsen med 0,05 procentenheter. Sund sänkte skatten med 0,5 procentenheter medan Föglö, Kumlinge och Saltvik höjde skattesatserna.

Fyra kommuner beskattar stadigvarande bostäder 2024. Enligt preliminära uppgifter från Skatteförvaltningen om intäkterna från fastighetsskatterna ökade dessa med 7,6 procent 2023. Även för 2024 beräknas fastighetsskatteintäkterna stiga tack vare att högre byggkostnader driver upp beskattningsvärdena.

Enligt preliminära uppgifter om personinkomsterna, såsom löner, pensioner och arbetslöshetsförmåner, ökade dessa för de åländska kommunerna med 5,8 procent 2023 jämfört med 3,9 procent 2022. Arbetslöshetsförmånerna däremot sjönk 1,5 procent jämfört med 2022. ÅSUBs bedömning för innevarande år är att de inkomster som ligger till grund för den åländska kommunalskatten kommer att öka med drygt tre procent då arbetslösheten planar ut. Ökningen av kommunernas intäkter från kommunalskatten

beräknas bli ungefär lika stor. För åren 2025 och 2026 väntas intäkterna från förvärvsinkomstskatterna växa i nästan samma takt som i år tack vare allmänna lönejusteringar och fortsatt nettoinflyttning.

År 2021 ökade de debiterade samfundsskatterna igen efter pandemin, men nådde inte upp till nivån för 2019. Även för 2022 ökade den debiterade samfundsskatten. För kommunernas samfundsskatteintäkter minskade dock intäkterna från samfundsskatten 2022 med nästan 19 procent till följd av att kommungruppens andel av samfundsskatterna sjönk med 10,58 procentenheter. År 2023 justerades kommunernas andel av samfundsskattekakan ner med ytterligare 9,85 procentenheter som en följd av vårdreformen i riket. Landskapet kompenserar kommunerna för den här minskningen. Inför 2024 har kommungruppens andel justerats ner med 0,22 procentenheter. Intäkterna från samfundsskatten beräknas dock minska med drygt tio procent till följd av att 2023 medförde ovanligt höga skatter från några företag. För 2025 och 2026 beräknas skatterna från företagen växa något igen.

Vad gäller efterfrågan på kommunernas service märks för kommunerna nu de demografiska förändringarna med större andel äldre över 85 år och mindre andel barn i befolkningen. Enligt Statistikcentralens senaste befolkningsprognos beräknas befolkningen i åldersgruppen 85+ på Åland öka med över 15 procent från 2023 till 2027, medan antalet barn i förundervisningen och i skolåldern inte förväntas öka trots att befolkningen växer enligt prognosen. Hur förändringarna faller ut skiljer sig avsevärt mellan kommunerna, vissa kommuner har större andel barn, men antalet äldre i åldersgrupperna 85 år och äldre ökar generellt och trendmässigt.

År 2021 trädde det nya systemet för hur Landskapet Ålands budget finansieras i kraft. Avräkningsbeloppet höjdes till 0,47 procent av avräkningsbasen (tidigare "klumpsumman": 0,45 procent av statens inkomster, exklusive upplåning). Samtidigt har inkomstskatter exkluderats från avräkningsbasen, inkomstskatterna tillkommer nu landskapet via skatteavräkningen. Avräkningsgrunden kan ändras, om grunderna för statsboks slutet genomgår strukturella ändringar som inverkar på avräkningsbeloppets storlek. Förändringar i den åländska befolkningens andel av Finlands totala befolkning påverkar avräkningen framöver. När Ålands andel av den totala befolkningen ökar, så ökar även andelen av avräkningsbasen som tillfaller landskapet med hälften av förändringen. Samma förhållande gäller om Ålands relativa befolkningsandel sjunker.

I det nya systemet behåller landskapet samtliga på Åland debiterade inkomstskatter, förvärvs-, kapitalinkomst- och samfundsskatter, lotteriskatt samt tonnageskatt genom den så kallade skatteravräkningen. Skattegottgörelsen (eller flitpengen) i den tidigare finansieringsmodellen betalades för sista gången på basen av utfallet 2020. Beloppet fanns som inkomst i budgeten för 2022.

Även i det nya finansieringssystemet behåller Åland den lotteriskatt som uppbärs på Åland, på samma sätt som i tidigare system. Tidtabellen för återbäringen justeras dock. Under övergångsåret 2021 fick Åland både 2020 och 2021 års lotteriskatter återburna under samma budgetår. Framöver återbärs det aktuella årets lotteriskatt, först som ett estimerat förskott, som regleras när de slutliga beloppen är kända.

I det nya finansieringssystemet ingår även en säkerhetsmekanism. Om utfallet av samfundsskattens, tonnageskattens och

kapitalinkomstskattens sammanlagda belopp understiger det belopp som Åland genom avräkning skulle ha erhållit enligt det tidigare tillämpade systemet, med mer än 10 procent erhåller Åland mellanskillnaden. Det innebär således att Åland alltid får minst 90 procent av det belopp som skulle ha betalats ut om dessa skatter fortfarande hade ingått i avräkningsbasen enligt det tidigare systemet. Framhållas bör att förvärvsinkomstskatterna inte ingår i säkerhetsmekanismen.

För år 2022 fastställde Ålandsdelegationen avräkningsbeloppet till 197,2 miljoner euro. Det innebär en ökning med drygt en procent från år 2021.

Enligt beräkningar baserade på Statskontorets förslag till bokslut för 2023 skulle avräkningsbeloppet för 2023 öka kraftigt och motsvara drygt 247 miljoner euro. Av denna kraftiga ökning på närmare 50 miljoner förklaras cirka 47 miljoner euro av en större extraordinär post⁴⁰, där ett beviljat anslag på 10 miljarder euro som reserverats till elbolag inte använts och i bokslutet har bokats in under moment 12.39.04 *Återtagande av överförda anslag*. Utifrån beräkningsgrunderna höjer detta avräkningsbasen med motsvarande belopp (budgeterat på momentet: 700 miljoner). Detta skulle innebära en effekt på cirka 47 miljoner euro på avräkningen. Effekten av denna extraordinära post har markerats i figuren för landskapets intäkter (se *Figur 26*). Utöver denna effekt ökar avräkningen med cirka tre miljoner euro som följd av att andra intäkter som ingår i avräkningsbasen stigit 2023. Den slutgiltiga avräkningen för

2023 fastställs av Ålandsdelegationen i slutet av innevarande år.

Den första treårsöversynen av avräkningsgrunden för åren 2021–2023 är enligt landskapsregeringens finansavdelning under pågående arbete.

I år (2024) väntas avräkningen enligt den information som fanns tillgänglig i början av vecka 15 motsvara drygt 202 miljoner euro och därefter växa marginellt de två kommande åren. (*Figur 26*)

Regeringen i Helsingfors har dock aviserat att de kommer att offentliggöra nya finanspolitiska åtgärdsförslag inom april för att öka statens inkomster och minska utgifterna. Bland annat har justeringar av vissa momsatsar förekommit i den debatten, men beslut om den nya finanspolitiska riktningen inför 2025 och framöver har ännu inte tagits.

Ålandsdelegationen fastställde skatteavräkningen för år 2022 till cirka 86 miljoner euro. ÅSUBs bedömning är att skatteavräkningsbeloppet blir betydligt högre för skatteår 2023 och motsvarar nästan 103 miljoner euro. En tillväxt i samfundsskatterna väntas bidra starkt till ökningen 2023, men även inkomstskatterna från förvärvs- och kapitalinkomster växer från året innan. Att statens andel av samfundsskatterna steg under 2023 har även en betydande positiv inverkan på utfallet.

Skatteprocenten för lotteriskatten justerades ner för år 2021 - 2023 och genererar därför lägre inkomster under de åren. Den andel av samfundsskatten som beaktas i

⁴⁰ Not i Statskontorets pressmeddelande (27.3.2024): "Moment 422.28.91.80. Lån och garantier till bolag inom derivatmarknaden för elektricitet. Anslaget på 10 miljarder euro under momentet som reserverats för elbolag blev i sin helhet oanvänt, vilket i bokslutet för 2023 ökar inflödet under moment 12.39.04

Återtagande av överförda anslag med 10 miljarder euro, även om detta inte är någon egentlig inkomst för staten."

skatteavräkningen steg å andra sidan såväl år 2022 som år 2023.

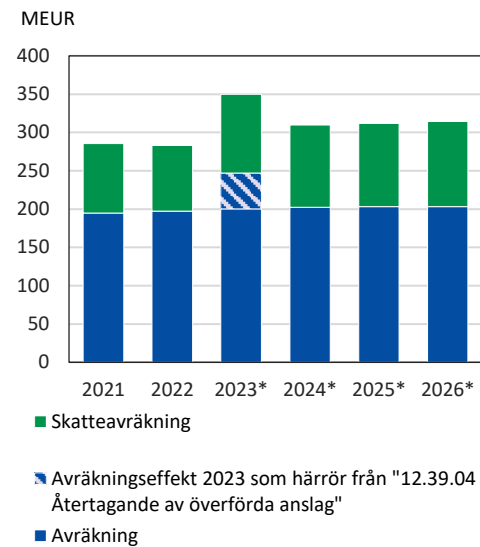
Enligt ÅSUBs prognos växer skatteavräkningsbeloppet för skatteår 2024 till nästan 107 miljoner euro. Att lotteriskattens halvering upphör bedöms väga upp för mindre samfundsskatteintäkter för året. Därutöver väntas förvärvsinkomstskatterna öka i och med lönejusteringar och inflyttning samtidigt som försämring på arbetsmarknaden inte blir stor.

I nuläget bedöms skatteavräkningen fortsätta växa även under de två kommande åren, med cirka en procent 2025 och sedan cirka två procent 2026. Den förbättrade konjunkturbilden mot slutet av prognosperioden väntas även resultera i högre inkomst- och samfundsskatter.

I *Figur 26* illustreras utvecklingen av avräknings- och skatteavräkningsbeloppen. Grafen inkluderar prognoser för utfallen 2023–2026, där även beloppet för skatteavräkningen uppskattas. Samtliga staplar visar det år som inkomsterna genererats. Effekten av den kraftigt förhöjda posten *Återtagande av överförda anslag* på avräkningen har markerats ut skilt i stapeln för avräkningen 2023.

I år (2024) väntas det samlade beloppet av avräkningen och skatteavräkningen uppgå till cirka 310 miljoner euro. Enligt nulägets bedömningar väntas utfallet för det samlade beloppet växa till cirka 312 miljoner euro 2025 och sedan till cirka 314 miljoner euro 2026.

Figur 26. Utvecklingen av avräkningen och skatteavräkningen (miljoner EUR, löpande priser), 2021–2026*

Källa: ÅSUB. Egna beräkningar.
 *Prognoser

Landskapet Ålands bokslut för 2023 uppvisade ett underskott på nästan fyra miljoner euro. Resultatet har påverkats av den höga inflationen som i genomsnitt uppgick till 7,9 procent under året samt av de allmänna lönejusteringarna på 2,15 procent från 1 juni 2023. Nettokostnaden per ålänning ökade med 5,2 procent och självfinansieringsgraden sjönk med 0,7 procentenheter.

Enligt den senaste ändringsbudgeten för Åland 2024 uppgår anslaget för verksamhet och överföringar till 433,98 miljoner euro för innevarande år. Underskottet för räkenskapsperioden 2024 är enligt ändringsbudgeten -16,02 miljoner euro.

5. Framtidsutsikterna inom det privata näringslivet

Den del av ÅSUB:s konjunkturanalys som behandlar det privata näringslivet bygger i huvudsak på två källor och två urval. För det första använder vi två register över omsättningen respektive löneinbetalningarna som cirka 2 500 arbetsgivare månatligen rapporterar in till skattemyndigheten. Dessa register ger oss möjlighet att följa intäkts- och kostnadsutvecklingen och få en uppfattning om i vilken riktning utvecklingen går för enskilda branscher, med en relativt liten eftersläpning. I kapitlet presenteras preliminära uppgifter för branschernas procentuella årsförändring i omsättning och lönesumma för 2023. Årsförändringen är beräknad på registeruppgifternas originalserier⁴¹ och figurernas vertikala axlar är anpassade efter branschernas egen tillväxt.

För det andra använder vi de uppgifter som samlas in via ÅSUBs årliga konjunkturenkät (se Bilaga 2). I år besvarades enkäten av 271 företag. Insamlingen av svar genomfördes från början av februari 2023 till senare halvan av mars. Frågorna vi ställer till företagen rör dels utvecklingen under det senaste året, dels förväntningarna ett år framåt i tiden. Svaren viktas efter företagets personalstorlek.

Konjunkturbarometern som bygger på företagets egna bedömningar ger i år varierande utslag för delfrågorna (Figur 27). Genomsnittet på delfrågorna (totalindex: +8) är något lägre än medelvärdet för av ÅSUB tidigare genomförda konjunkturbarometrar

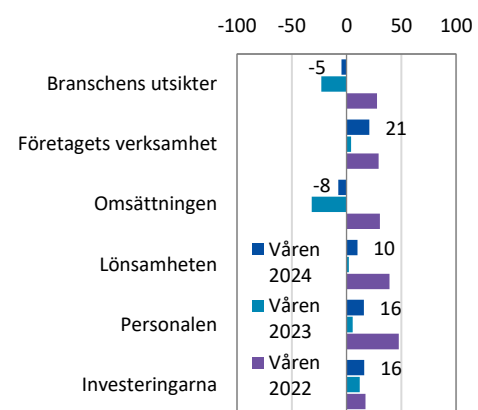
(2008–2023: +13). Tidsserier för samtliga branschers totalindex finns att granska i *Bilaga 1*.

Förväntningarna på den egna branschens utsikter och omsättningens utveckling i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen ger även i årets barometer negativa (barometerutslag: -5 respektive -8). Apropå omsättningsförväntningarna är det viktigt att observera att det handlar om förväntningar *i relation till den allmänna kostnadsutvecklingen*. Nominella omsättningsökningar ryms med andra ord inom det negativa barometerutslaget.

Barometerutslagen för det egna företagets verksamhet är däremot positivt (+21). Historiskt sett har ofta synen på det egna företagets verksamhet varit starkare än de angivna branschutsikterna.

Näringslivets sammanvägda syn på lönsamheten 12 månader fram lutar åt det positiva hållet (+10). Även barometerutslagen för personalstyrkans utveckling och investeringar lutar åt det positiva (+16).

Figur 27. Förväntningarna om utvecklingen under 2022–2024 inom det privata näringslivet

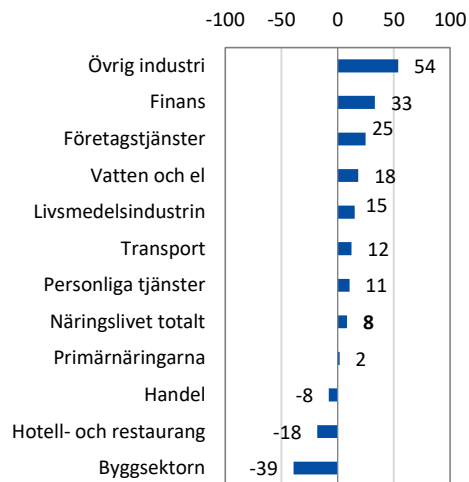
Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

⁴¹ Originalserie, säsongjusterad serie, trendkomponent och säsongkomponent finns tillgängliga i ÅSUBs databaser under "Företag".

Sett till det branschvisa totalindexet för framtidsbedömningarna⁴² kan man konstatera att den övervägande bilden är försiktigt positiv, men att det även finns branscher med tydligt negativa utsikter (Figur 28). Byggsektorn sticker ut som branschen med de mest negativa utsikterna, men också totalindexen för branscherna hotell- och restaurang samt handel hamnar på den negativa sidan. Byggsektorn påverkas direkt av den vikande konjunkturen, med förhöjda byggkostnader och en svagare efterfrågan, medan de senare nämnda branscherna påverkas direkt av hushållens försämrade ekonomi.

Branschen med det mest positiva totalindexet i årets barometer är *övrig industri*. Branschen i fråga påverkas inte lika direkt av hushållens försämrade situation, men är å andra sidan mer exponerad mot energiprisernas utveckling. Därutöver är de marknader som den åländska industrin riktat in sig på mindre konjunkturkänsliga jämfört med exempelvis de större segmenten inom finsk industri. Även totalindexen för branscherna livsmedelsindustri samt vatten och el ligger på den positiva sidan i årets mätning. Här kan påpekas att barometerutslagen för övrig industri samt vatten och el ligger tydligt över branschernas egna genomsnittliga barometerutslag genom åren, medan livsmedelsindustrins förväntningar är i linje med det egna genomsnittet.

Figur 28. Branschvisa totalindex för framtidsbedömningar i konjunkturbarometern våren 2024.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Härnäst presenteras de enskilda branschernas utsikter var för sig.

5.1 Transportsektorn

Transportsektorn domineras av sjöfarten. Förutom rederierna ingår exempelvis taxi- och åkeriverksamhet och som en betydande del posttjänster, packning, distribution och logistik inom det landskapsägda Åland Post. Sektorn är den största med cirka 1 400 anställda inklusive de sjöanställda som arbetar på åländskflaggade fartyg⁴³. Till det tillkommer ett okänt antal utpendlare till bland annat svenska fartyg och inpendlare från regioner utanför Åland.

Den åländska transportsektorn är stor och en mycket betydelsefull bransch för den åländska ekonomin. Pandemins negativa effekt på passagerarrederierna och den efterföljande återhämtningen har varit helt avgörande för både transportbranschens och hela

⁴² Medeltalet av svaren på de sex frågor som handlar om företagets framtidsbedömningar: bedömning av hur branschens utsikter, företagets verksamhet, omsättningen, lönsamheten, personalen och

investeringarna kommer att utvecklas de närmaste 12 månaderna.

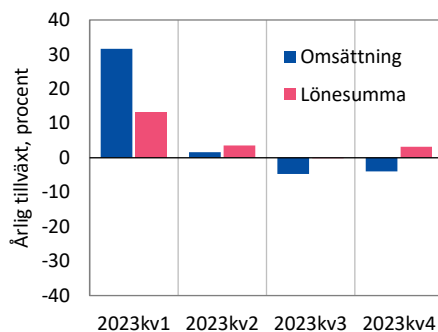
⁴³ De branschvisa sysselsättningstalen representerar sysselsättningsläget före pandemin.

näringslivets utveckling de senaste tre åren. Detta avsnitt handlar om transportsektorn som helhet, medan en närmare översikt av sjöfarten gjordes i *kapitel 4.6*.

Tillväxttakten i såväl omsättning som lönesumma normaliserades under fjolåret i samband med att merparten av pandemieffekterna försvann från jämförelseperioden. Enligt våra registeruppgifter var den årliga omsättningstillväxten för branschen tre procent medan lönesumman växte med fyra procent 2023. Det för branschen särskilt viktiga tredje kvartalet blev omsättningsmässigt något svagare än 2022, vilket påverkade utfallet på helårsnivå.

Det bör även framhållas att jämförelseperiodens (2022) första kvartal påverkades av restriktioner relaterade till pandemin och därmed var svagt. Att verksamheten kunnat drivas under normala förhållanden under 2023 resulterade därför i en stark procentuell tillväxt i omsättningen under första kvartalet.

Figur 29. Transportsektorns lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

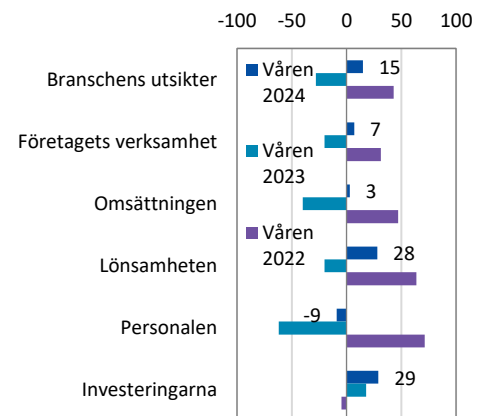
Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

ÅSUB räknar med att transportbranschens omsättning och lönesumma kommer växa i ungefär samma takt som ifjol. Lönesumman stiger på grund av höjda löner. Omsättningen stiger i första hand till följd av fortsatta prisjusteringar.

Om vi vänder oss till resultaten från ÅSUBs konjunkturenkät kan vi se att

transportbranschen huvudsakligen är positiv inför det kommande året. Branschen tror på en ökning av både investeringar (barometerutslag + 29) och lönsamheten (+28). Utslaget för den egna branschens utsikter är också positivt (+15).

Figur 30. Förväntningarna inom transportsektorn.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Företagens bedömning av den egna verksamhetens utveckling 12 månader fram är svagt positiv (+7). När det gäller omsättningen ger utslaget svagt positiva signaler (+3).

Den enda punkten som får ett svagt negativt utslag i barometern är personalen (-9), vilket signalerar om personalminskningar under den kommande 12-månaders perioden.

5.2 Hotell- och restaurang

Hotell- och restaurangbranschen sysselsätter närmare 500 personer på helårsbasis, men ytterligare personal tillkommer om man inkluderar säsongarbete.

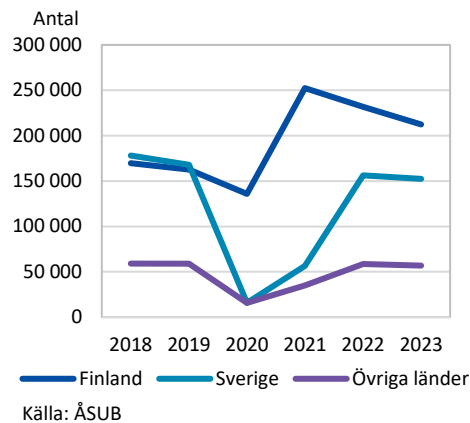
Hotellen återhämtade sig snabbt från pandemin, mycket tack vare en stor ökning av gäster från Finland. Antalet övernattningsvar tillbaka på normala nivåer i juli 2021, och branschen har sedan dess fortsatt att uppvisa starka siffror. Innevarande år har inletts med tre starka månader för antalet hotellövernattningsvar.

Då man summerar hela fjolåret för alla typer av inkvarteringsanläggningar ser man att antalet övernattningar uppgick till 420 000, en minskning med 6 procent från 2022 när man jämför uppgifter från samma anläggningar för båda åren.⁴⁴ Jämförelseperioden var dock stark: antalet övernattningar 2022 var det högsta sedan början av 2010-talet.

Den snabba återhämtningen för inkvarteringssiffrorna efter pandemin byggde på en stor ökning av finländska turister (se *Figur 31*). Under 2022 kunde vi dessutom se att antalet svenska turister närmade sig förpandemiska nivåer. Under fjolåret minskade framför allt antalet övernattningar bland finska turister igen medan de svenska turisternas övernattningar var nära nivån för 2022.

Även om svenska och finska hushålls försämrade ekonomi i nuläget kan resultera i att längre resor ersätts av resor i närområdet, räknar ÅSUB med att det kommande året fortsättningsvis blir utmanande för branschen. Hushållens försämrade ekonomi minskar efterfrågan och dämpar möjligheterna till prishöjningar för branschen. Stigande lönekostnader pressar dessutom lönsamheten för denna personalintensiva bransch. Slutligen kan en fortsatt svag kronkurs hålla tillbaka svenska turisternas resande och konsumtion.

Figur 31. Övernattningar efter gästernas hemland 2018–2023

På årsbas ökade omsättningen inom hotell- och restaurangbranschen med cirka två procent 2023. Liksom för transportbranschen var jämförelseperioden för det första kvartalet svag på grund av covid-19 restriktioner. Bortsett från denna återhämtningseffekt var omsättningsutvecklingen för resten av året svagt negativ. Omsättningen under den viktiga högsäsongen blev något lägre än 2022.

Kontrollerat för prishöjningar inom varugruppen "Restauranger och hotell" förefaller det som omsättningen förklaras av prishöjningar framom en ökad försäljningsvolym.

Vi räknar med att den nominella omsättningen i år ligger något under 2023 års nivå. Trots att ökade kostnader leder till en viss prisökning inom branschen räknar vi med att den inte kommer att kunna tas fullt ut i pris på grund av hushållens ekonomiska situation.

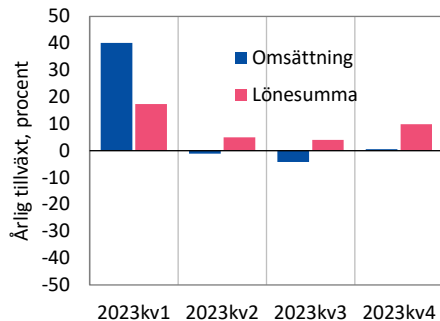
Under 2023 var den årliga tillväxten i lönesumman sju procent. Till skillnad från omsättningen uppvisades tillväxt i lönesumman för varje kvartal under året.

ÅSUB räknar med en svag tillväxt i lönesumman 2024, då lönenivån ökar,

⁴⁴ ÅSUB, turiststatistik 2023.

medan sysselsättningen inom branschen minskar något.

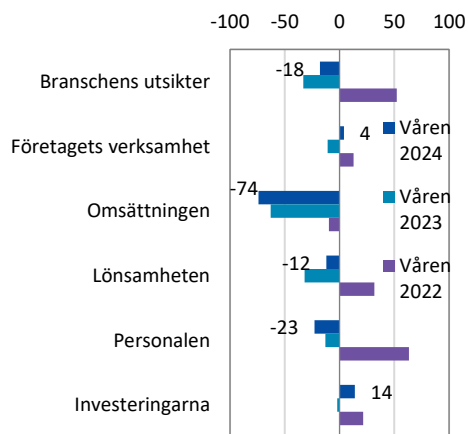
Figur 32. Hotell- och restaurangbranschens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Barometerutslagen för hotell och restaurangbranschen speglar i huvudsak en pessimistisk syn inom branschen vad gäller läget 12 månader fram. Det mest negativa barometerutslaget för branschen var omsättningen (-74). Det mycket negativa barometervärdet kan tolkas som att en större del av branschen bedömer att omsättningen inte kommer växa i samma takt som kostnadsutvecklingen under perioden, eller att omsättningen rent av minskar.

Figur 33. Förväntningarna inom hotell- och restaurangbranschen.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Negativa förväntningarna finns också när det gäller personalstyrkans utveckling (-23), branschens utsikter (-18) samt lönsamheten (-12).

Barometerutslaget för det egna företagets verksamhet är däremot svagt positivt (+4) och investeringar väntas öka något (+14).

5.3 Handeln

Handeln sysselsätter cirka 1 100 personer på Åland och är en bransch som vanligen snabbt reagerar på förändringar i det allmänna konjunkturläget. Branschen kan delas upp i två huvudsakliga segment: partihandel och detaljhandel. Dessa består i sin tur av en rad olika typer av handelsinriktningar, till exempel partihandel med fisk, försäljning av dataprodukter, apotek, handel med olja och drivmedel samt skeppshandel.

Ofta tar omsättningsutvecklingen i olika undersegment i branschen ut varandra. Man måste med andra ord vara på det klara med att när man redovisar det samlade resultatet för denna bransch kan det döljas distinkta, varandra motsatta trender under den övergripande bilden.

Totalt sett minskade detaljhandelns momsbelagda försäljning med ungefär två procent 2023.⁴⁵ Omsättningen inom det klart största segmentet inom detaljhandeln, *detaljhandel med brett sortiment* (t.ex. stormarknader) ökade med cirka tre procent. Omsättningen inom segmentet *specialiserad detaljhandel med drivmedel*, som under 2022 ökade kraftigt som ett resultat av de höjda bränslepriserna sedan krigsutbrottet, minskade under 2023 med cirka tolv procent.

Omsättningen för partihandeln minskade cirka tre procent under

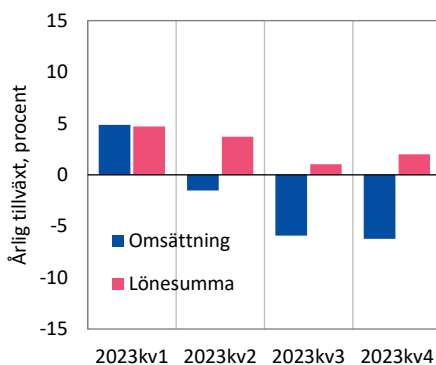
⁴⁵ I detta stycke refereras endast till momsbelagd försäljning.

2023. En starkt bidragande orsak är en minskad omsättning inom segmentet *partihandel med livsmedel, drycker och tobak*, där ett antal företag som handlar, odlar och förädlar fisk är registrerade, och som sett minskad omsättning.

Efter utvecklingen om detalj- och partihandeln övergår vi nedan till att studera branschen som helhet utifrån våra registeruppgifter och enkätsvar.

Omsättningen inom handelsbranschen minskade sammantaget med tre procent under 2023. Vi räknar med att omsättningen i nominella termer är nära oförändrad under 2024. Hushållens försämrade ekonomi väntas dämpa konsumtionen även i år.

Figur 34. Handelns lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

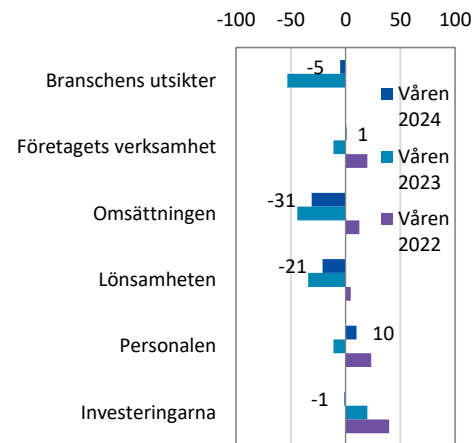

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Förra året (2023) växte handelsbranschens lönesumma med tre procent. I år väntas lönesumman växa i ungefär samma takt, på grund av den stigande lönenivån.

Medelvärde för handelsbranschens framåtblickande barometersvar var negativt (-8, se Bilaga 1). Företagens förväntningar på den egna branschens utveckling det kommande året var svagt negativ (barometervärde -5). Förväntningarna på det egna företaget var å andra sidan närmast neutrala (+1).

Figur 35. Förväntningarna inom handeln

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Förväntningarna på omsättning (-33) och lönsamhet (-21) visar tydligt negativa barometerutslag. Företagen är däremot positiva vad gäller personalstyrkans utveckling (+10).

Avslutningsvis noteras att investeringarna väntas ungefär motsvara årligt slitage och avskrivningar under det kommande året (-1).

5.4 Företagstjänster

Branschen företagstjänster har cirka 1 000 personer anställda och är därmed den tredje största branschen inom det privata näringslivet. Branschen rymmer ett flertal it-företag och ett flertal företag som ägnar sig åt uthyrning och förvaltning av fastigheter. Därtill kommer annan kvalificerad tjänsteproduktion som reklam- och advokatbyråer och tidningsutgivning, men också mer arbetsintensiv verksamhet som fastighetsservice och städbolag.

Branschen har ett ojämnt omsättningsflöde, men totalt sett har branschen uppvisat stark omsättningstillväxt flera år i rad. Omsättningen ökade med elva procent 2023, vilket var betydligt snabbare än branschens långtidsmedelvärde (2013–2022) på fyra procent.

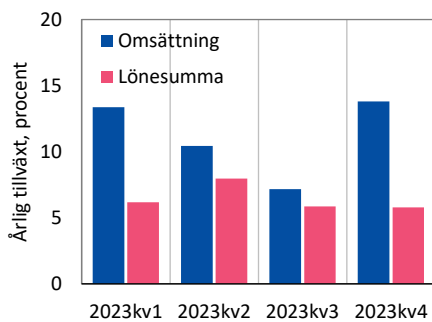
ÅSUBs bedömning är att omsättningstillväxten 2023 inte i första hand förklaras av prishöjningar. Finskt producentprisindex för motsvarande branschsegment steg endast med 1,7 procent under 2023.

Vi räknar med att tillväxttakten i nominell omsättningen saktar in något i år men är fortsättningsvis positiv. Även barometerutslaget för omsättningsutvecklingen (i relation till *den allmänna kostnadsutvecklingen*) är positivt.

Lönesumman växte med sex procent 2023. Branschens lönesumma har därmed vuxit med sex procent tre år i rad. Detta kan jämföras med långtidsmedelvärdet (2013–2022) på cirka fyra procent.

ÅSUB räknar med att lönesumman ökar närmast i samma takt som ifjol. Ökningen beror både på höjd lönenivå och ökad sysselsättning.

Figur 36. Företagstjänsters lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årtillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

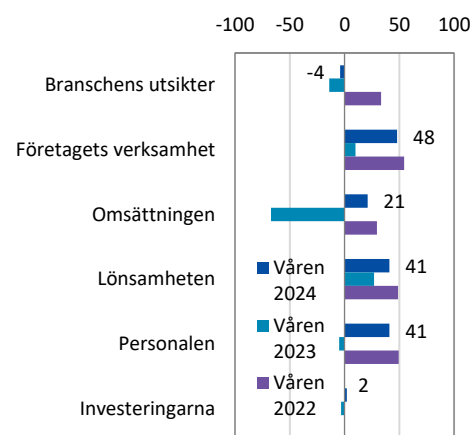
Branschen är vanligtvis optimistisk i våra konjunkturenkäter. Resultaten från vårens enkät indikerar att företagen har en svagt negativ syn på branschens utsikter (-4) men förväntningarna på det egna företags verksamhet är däremot starkt positiva (+48). (Figur 37).

Förväntningarna indikerar även förbättrad lönsamheten (+41) och ökad personalstyrka (+41) 12 månader framåt.

När det gäller omsättningsutvecklingen det kommande året är barometerutslaget positivt (+21), vilket indikerar förväntningar om att omsättningen kommer växa snabbare än den allmänna kostnadsutvecklingen.

Företagen är i det närmste neutrala när det kommer till utvecklingen i investeringarna (+2), vilket pekar på att investeringarna närmast kommer att täcka årligt slitage och avskrivningar.

Figur 37. Förväntningarna inom företagstjänster.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

5.5 Personliga tjänster

Tjänsteföretagen i kategorin personliga tjänster har som namnet antyder främst personer och hushåll som kunder. Branschen sysselsätter cirka 1000 personer. Verksamheten omfattar bland annat tvätterier, frisörer, diverse privat hälso- och sjukvårdsverksamhet.

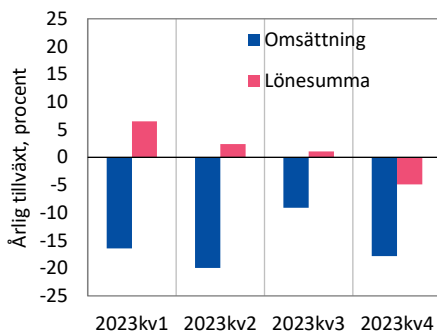
En stor del av branschen består av enskilda näringsidkare. De allra flesta företagen har 0–20 anställda, det enda storföretaget i branschen är det landskapsägda spelbolaget.

Enligt preliminära registeruppgifter minskade branschens omsättning med 16 procent under 2023. Omsättningen inom branschen kom ner på bred front och årsförändringen var negativ i varje kvartal. Den positiva utvecklingen i

momspliktiga spelintäkter normaliserades under året vilket tillsammans med *verksamhet inom sport, fritid och nöje* bidrog till starkt till minskningen. Omsättningen inom det näst största segmentet *Andra konsumenttjänster (exempelvis tvätteriverksamhet, hår- och skönhetsvård m.m.)* var däremot på samma nivå som året innan. Här bör man dock läsa registeruppgifterna med beaktande av att endast en del av intäkterna från spel är momspliktiga och rapporteras i registret.

I år räknar vi med att tillväxten i den momspliktiga omsättningen kommer att vara svagt positiv.

Figur 38. Personliga tjänsters lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

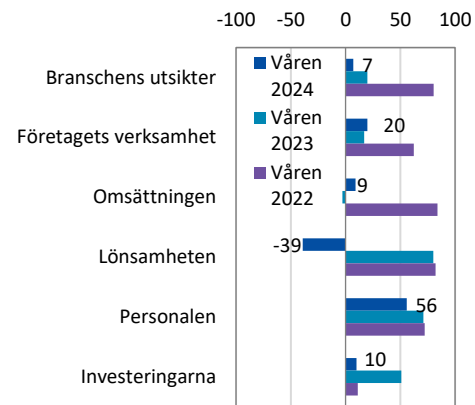
Lönesumman ökade ifjol (2023) med en procent. Årstillsväxten i lönesumman avtog under fjolåret och årsförändringen i det fjärde kvartalet var negativ. Vi räknar med att lönesumman i år växer snabbare än under fjolåret.

De olika aspekterna av förväntningarna på den kommande 12-månadersperioden inom branschen framgår av *Figur 39*. Ofta hör branschen personliga tjänster till de mer positiva branscherna i ÅSUBs barometermätningar, men i år är branschbedömningarna försiktigare. Medan branschen som helhet har ett genomsnittligt barometervärde som fortfarande är positiv ligger det långt under det egna långtidsvärdet sedan 2010 (se Bilaga 1). Hushållens

försämrade ekonomi har en direkt negativ effekt på delar av branschen.

Barometervärdet för lönsamheten (-39) sticker ut i årets mätning, och signalerar försämrad lönsamhet inom branschen för det kommande året.

Figur 39. Förväntningarna inom personliga tjänster.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Figur 39 visar att förväntningarna på den egna branschens (+7) och det egna företagets (+20) utsikter är positiva. Här kan än en gång betonas att branschen är diversifierad i hög grad och utsikterna inom olika segment kan se variera.

Omsättningen väntas utvecklas något snabbare än den allmänna kostnadsutvecklingen, medan förväntningarna på personalstyrkan är starkt positiv (+56). Även investeringarna väntas öka något det kommande året (barometerutslag +10).

5.6 Finans och försäkring

Branschen finans- och försäkring på Åland domineras av banker och försäkringsbolag. Till dessa kommer ett fåtal investerings- och holdingföretag av vilka de flesta är enmansföretag. Branschen sysselsätter cirka 500 personer och påverkas starkt av förändringar i den internationella marknadsmiljön.

De senaste åren har varit händelserika och utmanande för finansbranschen. År

2022 fick nollränteläget i Europa, som varat i sex års tid, ett avslut. Kriget i Ukraina spädde på inflationen och oron om ekonomisk recession. Det hela resulterade i att börsernas värdeutveckling var negativ under året, vilket också påverkade finanssektorns placeringsverksamhet. Ränteintäkterna kompenserade det mera svårnavigerade läget inom placeringsverksamheten men vissa aktörer hade det svårare än andra under året.

Räntehöjningarna fortsatte fram tills mitten av 2023. Under våren 2023 drabbades ett antal banker i USA och Europa av likviditetskris, vilket inledningsvis orsakade oro för en större spridning i det finansiella systemet. Under årets gång minskade dock oron för att en större kris skulle eskalera till följd av dessa händelser. Sjunkande inflation gav även skjuts på placeringsidan och börsutvecklingen har i regel sett bättre ut under 2023 än året innan och därtill har även stigande räntor lett till bättre avkastning på ränteplaceringar. Trots att både hushåll och företag pressats av det turbulenta makroekonomiska läget har bankerna i nuläget inte upplevt anmärkningsvärt höga kreditförluster. Även om det höjda ränteläget inneburit ökade intäkter, så kan en lägre räntenivå från sektorns håll ses som positivt i bemärkelsen att lägre räntor minskar kreditriskerna.

Den åländska banksektorn sammantaget har ett mycket starkt år bakom sig och de sammanvägda resultaten var betydligt högre än 2022. Stigande marknadsräntor har fått tydliga genomslag på bankernas räntenetton, som ökade kraftigt under fjolåret. Bankernas provisionsnetton minskade men minskningen vägdes upp av kraftigt ökade räntenetton.

Utsikterna för innevarande år är fortfarande goda och banksektorn räknar med att man lyckas leverera goda resultat även i år. Trots att räntorna väntas sjunka bedöms bankernas räntenetto vara på en stark

nivå även innevarande år. Detta eftersom ränteeffekten på grund av bindningstider kommer med viss fördröjning. Utöver det väntas sjunkande räntor småningom öka efterfrågan på lån. Resultatet inom sektorn kan även komma att gynnas av en sakta återhämtad riskaptit på placeringsfronten.

Försäkringssektorn sammantaget hade ett bättre år 2023 jämfört med året innan. Fjolårets resultat innefattar en tydlig återhämtning efter ett år som präglats av utmanande placeringsläge inom detta segment. På försäkringssidan var premieintäkterna lägre än året innan inom försäkringssektorn

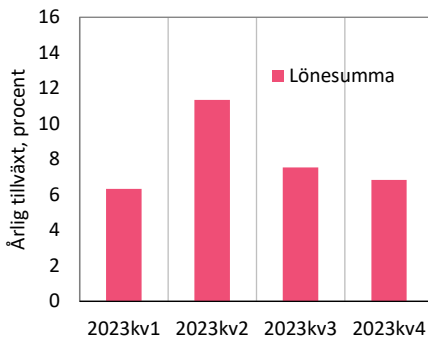
Den åländska sjöförsäkringsverksamhetens rörelseresultat var i nivå med fjolåret. Verksamheten har även i år påverkats av stigande priser genom stigande skadekostnader, som härrör från ökade kostnader för reparationsarbeten och reservdelar. Premiejusteringar uppåt har genomförts under fjolåret och fortsatta justeringar uppåt väntas genomföras under innevarande år i och med det förhöjda kostnadsläget.

Ur ett längre perspektiv är finansbranschen, tillsammans med den sammankopplade delen av IT-sektorn, en för Åland viktig tillväxtbransch. Både inom bank och försäkring sker expansion utanför Åland, både genom etablering av verksamheter utanför Åland och genom regelrätt tjänsteexport från åländska kontor.

Om vi då övergår till en analys av våra registeruppgifter för branschen bör först konstateras att eftersom begreppet omsättning inte förekommer på samma sätt inom finansbranschen som inom övriga branscher redovisar vi här enbart lönesummans utveckling.

År 2023 var lönesummans tillväxt för branschen åtta procent. Lönesumman väntas i år fortsätta växa i nästan samma takt, tack vare löneökningar och ökad sysselsättning.

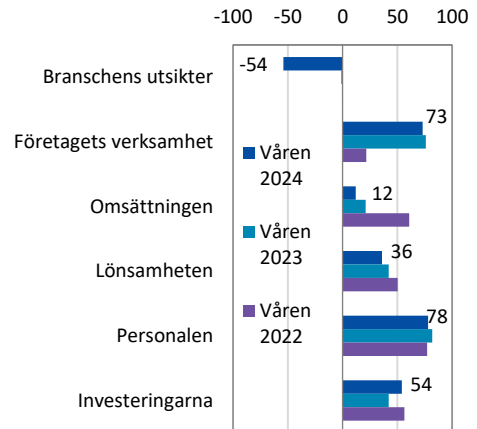
Figur 40. Finans- och försäkringsbranschens lönesumma 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Finanssektorn har flera goda år bakom sig, även om framför allt 2022 var något mera utmanande för aktörerna inom försäkringsbranschen, vilket också syns i de senaste årens barometerutslag. I år ser vi något dämpade förväntningar, med ett totalindex som ligger något under den långsiktiga trendnivån (Figur 42). Alla barometerindikatorer förutom branschens utsikter (barometerutslag -54) ligger på den positiva sidan. Ett lägre framtida ränteläge samt att hushåll och företag i år ännu har det ansträngt ekonomiskt kan potentiellt vara bakomliggande orsaker till utslaget för branschutsikterna. Samtidigt är förväntningarna på det egna företagets verksamhet fortsatt höga (+73), vilket indikerar att företagen inom branschen ser sig kunna navigera väl även i ett sämre branschklimate (Figur 41).

Figur 41. Förväntningarna inom finans- och försäkring.

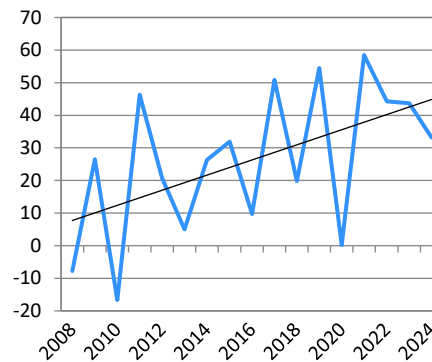
Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Företagen är tydligt positiva när det kommer till lönsamhet (+36) och investeringar (+54).

Förväntningarna på personalstyrkans tillväxt är starkt positiva (+78), och branschens roll som en drivande kraft för åländsk sysselsättning ser ut att fortsätta.

Utslagen för omsättningen var positiva (+12).

Figur 42. Totalindex för finansbranschen i ÅSUBs konjunkturenkäter 2008-2024.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

5.7 Byggsektorn

Företagen inom byggsektorn arbetar med uppförande av byggnader, men också med elinstallationer, anläggning av vägar, VVS-arbeten, och måleriarbeten. Antalet sysselsatta i branschen växlar starkt med konjunkturen, men är enligt den

statistik som används här är antalet kring 600 personer.

Den åländska byggmarknaden är liten och ryckig, vilket stundtals kan leda till problem för branschföretagen. Byggbranschen arbetar i regel med projekt med lång löptid. Den fulla effekten av de senaste årens höga kostnadsläget och de kraftigt höjda räntorna syns därför med fördröjning. ÅSUB räknar med att effekten av detta och den minskade efterfrågan får ett tydligare genomslag under innevarande år och både intäkter och sysselsättning inom branschen väntas minska.

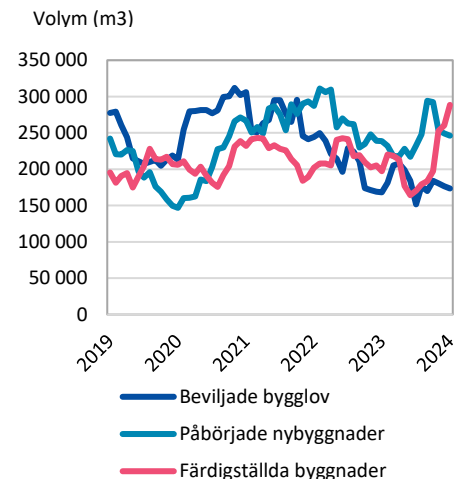
Enligt preliminära siffror från Statistikcentralen ökade kubikvolymen för beviljade bygglov med fyra procent år 2023 från året innan. Här bör dock framhållas att ökningen sker från mycket låga nivåer. Sett till kubikvolym uppmättes 2000-talets lägsta mängd beviljade bygglov under 2022, och fjolårets notering blir den näst lägsta sedan millennieskiftet.

Mängden (m³) beviljade byggloven för segmentet bostäder minskade med cirka 30 procent under 2023 från redan låga nivåer 2022. Beviljade bygglov inom segmentet Industri- och lagerbyggnader ökade däremot med 82 procent, vilket bidrog till den försiktigt positiva årsförändringen för totala mängden bygglov.

Mängden bygglov började minska under andra halvåret 2021, och har haft en negativ trendutveckling⁴⁶ sedan dess (se *Figur 43*). Trendutvecklingen i påbörjade nybyggnader har sedan mitten av 2022 i regel följt samma riktning som byggloven, men med en temporär ökning under hösten 2023 inom segmentet *industri- och lagerbyggnader*. Utvecklingen i färdigställda byggnader ökade i sin tur kraftigt under andra halva av 2023. De

låga bygglovsnivåerna i kombination med en ökning i färdiga projekt signalerar att aktiviteten inom branschen saktar in i år.

Figur 43. Beviljade bygglov, påbörjade nybyggnader och färdigställda byggnader på Åland, januari 2019 - januari 2024. Volym (m³), glidande årssumma.

Källa: Statistikcentralen. ÅSUB bearbetning.

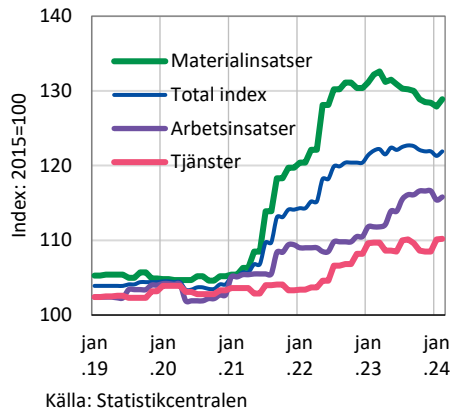
I *Figur 44* illustreras priserna i den finska byggsektorn efter kostnadsslag. Byggbranschens kostnader har ökat kraftigt ändå sedan 2021. Stigande råvarukostnader och flaskhalsar i leveranskedjor drev upp materialkostnaderna dramatiskt under 2021 och första halvan av 2022 (grön linje i figuren nedan).

Även om materialpriserna började avta något under 2023, låg priserna kvar på höga nivåer. Stigande kostnader för arbetsinsatser gjorde ändå att totalindexet för byggkostnader utvecklades närmast horisontellt, trots de minskade materialinsatskostnaderna. På helårsnivå steg totalindexet för byggnadskostnader med tre procent under 2023 från året innan.

⁴⁶ Mätt som glidande årssumma i kubikvolymen (m³). Preliminära siffror från

statistikcentralen.

Figur 44. Byggkostnadsindex i Finland januari 2019 - februari 2024, efter kostnadsslag.

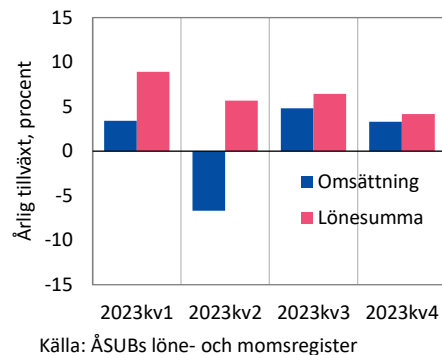

Utöver det höga kostnadsläget, håller även de höga räntorna tillbaka efterfrågan i branschen, både från hushåll och företag.

Under fjolåret ökade omsättningen i byggbranschen med knappt en procent. Variationen i omsättningen månad för månad har varit stor de senaste åren och påverkas kraftigt av ett antal större projekts aktuella faser. Att mängden färdigställda byggen ökade mot slutet av 2023 antas vara en bidragande faktor till den positiva omsättningstillväxten i det tredje och fjärde kvartalet. Vi räknar med en tydligt lägre omsättningen i år jämfört med 2023.

Ifjol ökade lönesumman med sex procent. Vi räknar med att lönesumman minskar, men inte i lika stor omfattning som omsättningen. Löneökningar väntas delvis motverka sysselsättningsläge på lönesumman under året.

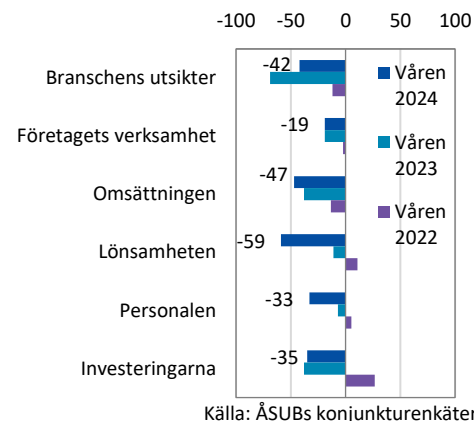
Figur 45. Byggbranschens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Barometern för byggsektorn ger i år mycket negativa utslag (*Figur 46*), branschens förväntningar är även i år de mest negativa av näringslivets branscher (medeltal för byggbranschens framåtblickande barometerindikatorer = -39).

Synen på hur branschen i allmänhet utvecklas under året är klart negativ (-42), medan förväntningarna på det egna företaget inte är fullt lika negativa, men ändå negativa (-19).

Figur 46. Förväntningarna inom byggsektorn.

Omsättningsförväntningarna är starkt negativa (-47), medan förväntningarna på lönsamheten (-59) ger en stark signal om försämrade resultat inom branschen 12 månader framåt.

Branschen bedömer även att personalstyrkan kommer att vara mindre om 12 månader jämfört med nuläget (barometerutslag: -33).

Avslutningsvis kan konstateras att byggbranschens räknar med minskade investeringar (-35).

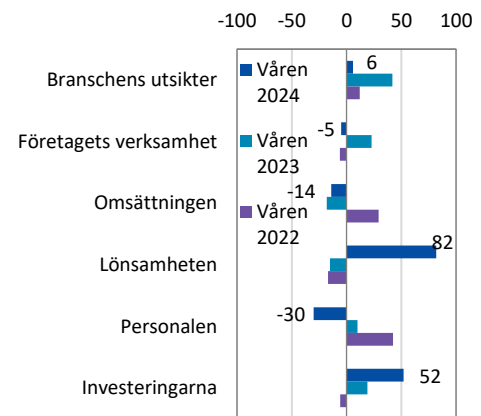
5.8 Livsmedelsindustrin

I den åländska livsmedelsindustrin ingår företag som ägnar sig åt förädling av potatis, bageri, charkuteri- och köttvarutillverkning samt tillverkning av mejerivaror. Där ingår också företag med en avsevärd exportandel i sin avsättning. Branschen sysselsätter kring 300 personer på Åland. De höga energipriserna påverkar den energiintensiva industrins lönsamhet negativt.

På grund av en större fusion inom sektorn har registeruppgifterna för branschens omsättning och lönesumma vuxit avsevärt⁴⁷, vilket omöjliggör en direkt tolkning av sektorns registeruppgifter. ÅSUBs har genomfört en alternativ uppskattning, enligt vilken branschens omsättningen bedöms ha ökat med cirka tre procent och lönesumman med fem procent under fjolåret (jämfört med 2022). Utvecklingen av priserna inom livsmedelsindustrin i Finland indikerar dock att den omsättningsökning vi uppskattat för 2023 i första hand beror på prisökningar. Vi räknar med en försiktig omsättningsökning för innevarande år. Lönesumman väntas vara nära oförändrad.

Barometern för livsmedelsindustrin ger i år blandade utslag. Totalt sett är företagen försiktigt positiva vad gäller branschens utsikter medan synen på det egna företags utveckling är svagt negativt (barometerutslag +6 respektive -5).

Figur 47. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Förväntningarna är negativa när det gäller omsättningsutvecklingen (-14) och personalstyrkan (-30). Trots dessa negativa barometerutslag är förväntningarna på lönsamheten starkt positiv (+82). Utslaget för investeringarna är även det starkt positivt (+52).

5.9 Övrig industri

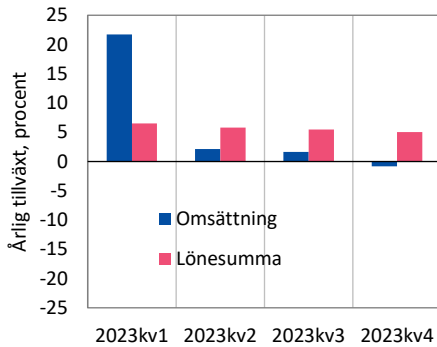
Branschen övrig industri omfattar bland annat företag som tillverkar färgämnen, leksaker, underleverantörindustri som tillverkar plastslangar för högteknologi-instrument, medicinsk industri och bilindustri, instrument och apparater för mätning, betongvaror för byggändamål, verkstadsföretag inom metall- och miljöteknik, och även snickerier och tryckerier. Branschen sysselsätter drygt 600 personer. Branschen är energiintensiv och därför exponerad mot energiprisernas utveckling.

Omsättningstillväxten inom övrig industri var cirka fem procent 2023. Årstillväxten i finska producentprisindex för motsvarande industrisegment 2023 var oförändrad, vilket indikerar att

⁴⁷ Enligt registeruppgifter växte omsättningen med 59 procent och lönesumman med 24 procent år 2023.

omsättningsökningen i första hand handlar om volymökningar framom prisökningar. Bedömningen i nuläget är att omsättningen kommer växa i något snabbare takt än under fjolåret.

Figur 48. Övrig industris lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Även lönesumman ökade med sex procent ifjol. Lönesumman väntas öka i ungefär samma takt i år, då både sysselsättning och lönenivå ökar.

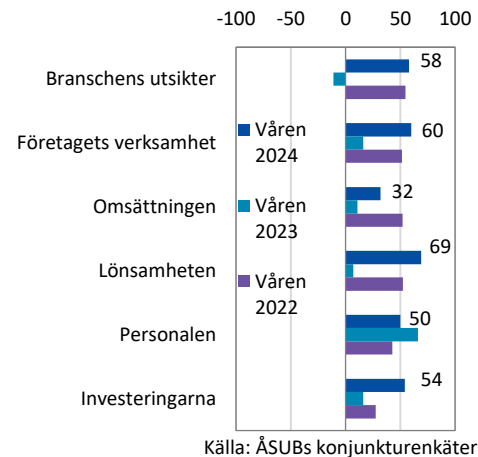
Enkätsvaren från branschföretagen inom övrig industri gällande konjunkturutvecklingen brukar ofta vara mer positiva än de flesta andra branscherna. I år är branschens totalindex det mesta positiva av samtliga branscher, och låg även över det egna långtidsmedelvärde (se Bilaga 1).

Ser man på förväntningarna mer i detalj (Figur 49), finner man att företagen inom övrig industri bedömer att utsikterna för både den egna branschen och det egna företagets verksamhet är goda (barometerutslag: +58 och +60)

Företagen inom branschen är mest positiva när det gäller lönsamhetens utveckling (+69). Därutöver signalerar barometerutfallet att omsättningen växer snabbare än den allmänna kostnadsutvecklingen (+32) och att personalstyrkan kommer att växa (+50).

Slutligen väntas företagen kraftigt öka sina investeringar (+54).

Figur 49. Förväntningarna inom övrig industri.

Källa: ÅSUBs konjkturenkäter

5.10 Primärnäringarna

De åländska primärnäringarna representeras i ÅSUBs konjkturenkät i första hand av företrädare för fiskodlingen och trädgårdsnäringen. Det som komplicerar bilden är att några större fiskodlingsföretag finns i handelsbranschen med verksamhetsbeteckningen partihandel med fisk.

När vi längre fram i detta kapitel redogör för den samlade omsättningens och lönesummans utveckling, och för förväntningarna inför den kommande 12-månadersperioden, är det med andra ord utvecklingen för en bransch med mycket blandade näringsverksamheter det handlar om. Jordbruksbyrån och Fiskeribyran vid Ålands landskapsregering har bistått med information om det aktuella läget för lantbruket och fiskerisektorn, vilket ger en bättre förståelse av primärnäringarnas situation, givet de svårtolkade omsättnings- och lönesiffrorna.

Lantbruket och dess förädling⁴⁸

År 2023 var ett mycket tufft år för många jordbruksföretag. Landskapsregeringens preliminära beräkningar pekar på att jordbrukets samlade företagsinkomst ytterligare minskade 2023 med 5 procent, och ovanpå det tillkom många extrakostnader i form av ökande räntor. Livsmedelsbranschen präglades under 2023 av en fortsatt osäker period med hanteringen av kostnadskrisen till följd av Rysslands invasion av Ukraina och de följder som det gett upphov till i form av brist på insatsvaror och ökade kostnader. Med ett litet perspektiv till fjolåret kan konstateras att situationen till viss del hanterats väl och 2024 startar med en återhämtning i synen på konjunkturen hos företagen. Efterfrågan av åländska jordbruksprodukter fortfarande är stark.

Generellt sett har marknaden stabiliserat sig. Branschen rapporterar fortsatt om höga priser för gödsel och drivmedel även om de har kommit ned från de höga nivåerna som karakteriserade fjolåret men är fortsatt högt över de nivåer som gällde före invasionen av Ukraina. Näringen förutspår utmaningar i att hantera den allt kraftigare volatiliteten i insatsvarupriserna och det kommer att bli avgörande för framgången att kunna hantera dessa prisfluktuationer gentemot priset som fås ut för den producerade varan. Lyckas producenterna med detta finns goda möjligheter till lönsamhet i branschen. En fråga som fortsatt oroar branschen är den allmänna inflationens påverkan på konsumenternas köpmönster och viljan att betala merpris för inhemska produkter. Vid sidan av detta består utmaningarna för livsmedelsindustrin i att anpassa sig till det höga

kostnadsläget som råder på Åland gällande el, vatten och avlopp.

Trädgårdsgrödorna med lök-, äpple och grönsaksodlingen kommer ur en säsong med volymmässigt bra skörd. Insatsvarorna som gödselmedel och växtskyddsmedel var fortsättningsvis dyra under året. Detta gäller främst gödselmedel men även el och transportkostnaderna har varit höga. Klimatförändringar börjar alltmera påverka produktionen avseende skadegörare, mognadstider, lagringsproblem.

För äpplen har prisbilden under 2023 påverkats av att konsumenterna på grund av sämre köpkraft i stor utsträckning valt billigare produkter. Prisstörningar har även föranletts av Ukrainakriget som gjort att exportmarknader försvunnit för bland annat äpplen. Detta har i sin tur medfört störningar i den inhemska marknaden när stora mängder polska äpplen sökt nya marknader. Inom äppelodlingen söker man framledes nya lagringståliga sorter.

Grönsaksodlingen har haft ett relativt stabilt år. Inom lökodlingen fick man goda skördar men även här har man haft större svinn i lagren mycket beroende på klimatförändringarna. Odlarna försöker komma bort från användningen av växtskyddsmedel bland annat genom att använda nät som skyddar odlingen. Under 2024 ligger fokus inom lökodlingen på att jobba med jordhälsan. Man förväntar sig generellt att konsumenterna under 2024 börjar hitta tillbaka till de lite dyrare inhemska produkterna.

Kött verkar vara den produkt som påverkats mest av den allmänna konjunkturen och inflationen. Efterfrågan på de ädlare detaljerna har kraftigt minskat och aktörerna i

⁴⁸ Tack till Jordbruksbyrån vid Ålands landskapsregering för detta avsnitt. ÅSUB har endast gjort mindre redigeringar.

Finland har fått frysa in relativt stora mängder. Detta har lett till att slakterierna fått minska slakten med slaktköer och fodertillgångsproblem på gårdarna som följd. För det åländska slakteriet var 2023 ett svagt år i och med inflationen och speciellt nötkött hade ett dåligt år. Man slaktade så lite som möjligt. Konsumenterna valde billigare kött som broiler och fläskkött. Det åländska slakteriet är främst inriktat på nötkött. Det var svårt att få hela kroppar sålda. Man förväntar sig att även 2024 kommer att bli ett tufft år, men att det sen skall börja lätta i och med att konsumenterna får ökad köpkraft.

Det åländska mejeriet har under 2023 kunnat höja priset till mjölkleverantörerna väsentligt. Mejeriet resultat är på samma nivå men den ökade lönsamheten medför att utbetalningen till leverantörerna höjts med flera tiotal procentenheter. Man har konstaterat att konsumenternas mjölkkonsumtion minskar hela tiden, men man kunnat kompensera nedgången med en utökad försäljning av ost och speciellt premium ostar till fastlandet. Över hälften av smör och osten exporteras idag från Åland. En viss oro finns idag för att invägningen till mejeriet skall minska, vilket skulle vara illa när man nu kan sälja mer än vad man producerar. I producentled är det fortsatt tufft då producenterna drabbats särskilt av det förhöjda kostnadsläget.

Beträffande spannmål var 2023 ett år med låg skörd på grund av torkan och ca 60 % invägning i jämförelse med den förväntade. Ytterligare försämrades resultatet av höga insatskostnader vilket var utmanande under 2023. Priserna var normala under 2023. För 2024 är läget osäkert trots att priserna på insatsvaror kommit ned. Marknaden störs fortsättningsvis av såväl Ukraina

som Rysslands behov att hitta nya marknader för sina produkter. Samtidigt som södra halvklottets skörd ser ut att bli god.

Fiskerinäringen⁴⁹

Förutsättningarna för vattenbruket under år 2024 bedöms vara i nivå med föregående år. Företagen har under året tillgång till samma odlingsvolym och försäljningspriserna förväntas vara i stort oförändrade. Eventuellt kan priserna sjunka under hösten då större mängder fisk kommer ut på marknaden. Tillgången på olja för fodertillverkningen är fortfarande ett problem men kostnaderna för foder ser ut att vara stabila och det kan även finnas förutsättningar till lägre priser. Sysselsättningsgraden inom näringen torde vara på ungefär samma nivå som under år 2023.

En osäkerhetsfaktor på längre sikt är enligt odlarna att man har ett antal ansökningar gällande fortsatta odlingstillstånd som ännu inte avgjorts av tillståndsmyndigheten.

Möjligheterna till fiske av lax är under våren ännu inte avgjorda. Finland, inklusive Åland, har tillsammans med Sverige anhållit om att det vetenskapliga rådet ICES skulle omvärdera sina rekommendationer vilka ledde till att det tills vidare gäller ett totalt fiskeförbud i Östersjön och Bottenhavet. ICES har dock meddelat att man inte kan ge några nyare rekommendationer förrän tidigast i slutet av maj, vilket ur branschens perspektiv är för sent. Därför har jord- och skogsbruksministeriet tillsammans med landskapsregeringen och naturresursinstitutet tagit fram en plan för ett vetenskapligt fiske. Planen har skickats till kommissionen för godkännande, men utfallet är ännu inte klart.

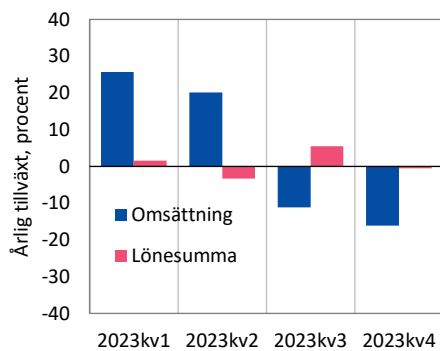
⁴⁹ Tack till Fiskeribrånen vid Ålands Landskapsregering för detta avsnitt. ÅSUB har endast gjort mindre redigeringar.

Ett eventuellt bortfall av laxfisket betyder att fokus i större omfattning skulle riktas mot det småskaliga kust- och skärgårdsfisket av icke kvoterade arter så som abborre, gös och sik. Det här torde medföra ökade fångster men troligtvis även lägre priser i producentledet. I längden skulle ett utökat fisketryck även kunna leda till ett överfiske av bestånden.

Registeruppgifter och enkätsvar

Omsättningen inom branschen, där fiskodlingssegmentet och trädgårdsodlingen utgör starka inslag, har under det senaste decenniet uppvisat en mycket stark nominell tillväxt – den starkaste av alla branscher i det åländska näringslivet. I genomsnitt har omsättningen inom primärnäringsarna som utövas i bolagsform ökat med cirka nio procent per år i nominella termer det senaste decenniet.

Figur 50. Primärnäringsarnas lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Figur 50 visar hur tillväxten av lönesumma och omsättning inom primärnäringsarna sett ut under fjolåret utgående från ÅSUBs registeruppgifter. Förra året (2023) minskade branschens omsättning med cirka två procent, medan tillväxten i lönesumman uppgick till en procent (räknat i löpande penningvärde). Minskningen i omsättningen sker dock från en stark jämförelseperiod (2022).

ÅSUB räknar med en fortsatt ökning av branschens nominella omsättning

under innevarande år, dels på grund av vissa prisjusteringar till följd av kostnadsökningen, dels på grund av att vissa segment inom branschen kommer att ha en svag jämförelseperiod (2023). Lönesumman väntas växa något från fjolåret, i första hand på grund av lönejusteringar.

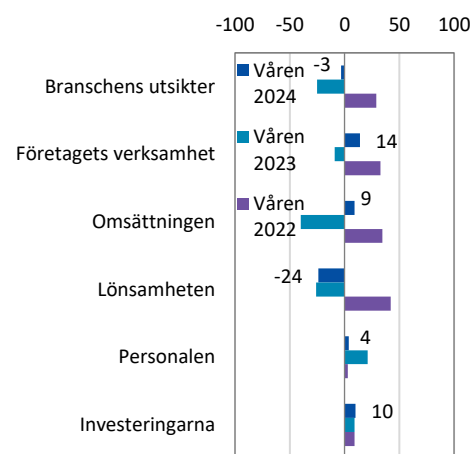
När det gäller barometerindikatorerna för primärnäringsarna måste de läsas med viss försiktighet. Ett fåtal medelstora företag har större genomslag i barometern då merparten av företagen inom branschen har få anställda.

Företagen inom primärnäringsarna var närmast neutrala i sina bedömningar av den egna branschens utsikter (-3) under det kommande året. Bedömningen av omfattningen av det egna företagets verksamhet är däremot positiv (+14).

Omsättningsförväntningarna är positiva (+9) men branschens lönsamhet förväntas däremot vara lägre om 12 månader jämfört med nuläget (-24).

Avslutningsvis är förväntningarna på personalstyrkan och investeringarna svagt positiva (barometerutslag +4 respektive +10).

Figur 51. Förväntningarna inom primärnäringsarna.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

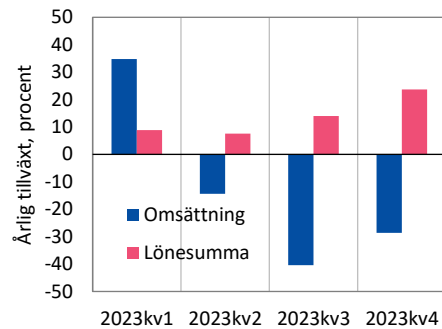
5.11 Vatten och el

Företagen inom energiförsörjning (vatten och el) är få på Åland och branschen sysselsätter drygt 100 personer. De ägnar sig åt eldistribution, distribution av fjärrvärme, produktion av el och fjärrvärme samt vattenrening och -distribution.

Branschen fungerar under speciella marknadsvillkor och dess utveckling styrs av många andra faktorer än den ekonomiska konjunkturen, i synnerhet av bränsle- och energipriserna i vår omvärld och vårt närområde samt därtill av det lokala vädret. De kraftigt höjda elpriserna ledde till att även branschens omsättning var kraftigt förhöjd, särskilt under slutet av 2022 och början av 2023, vilket även syns i våra registeruppgifter (se *Figur 52*, kvartal 1). Lönesummans har å andra sidan ökat i en mer normal takt, men under fjolåret har effekten av nyetablering inom branschen fått genomslag på den sammanvägda lönesumman.

På helårsbasis minskade omsättningen med cirka 14 procent 2023. Prissänkningar under våren, minskad elförbrukning samt en stark jämförelseperiod ligger huvudsakligen bakom utvecklingen. För i år räknar vi med att branschens omsättning kommer att ligga nära, men något högre, än 2023. Även i år kommer elprisets utveckling spela en stor roll för branschens sammanvägda omsättning.

Figur 52. Vatten och els lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årstillväxt (nominellt penningvärde).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Lönesumman växte kraftigt under fjolåret. På helårsbasis ökade lönesumman med cirka 14 procent 2023. Lönesumman beräknas fortsätta öka i år, dock i en något mildare takt.

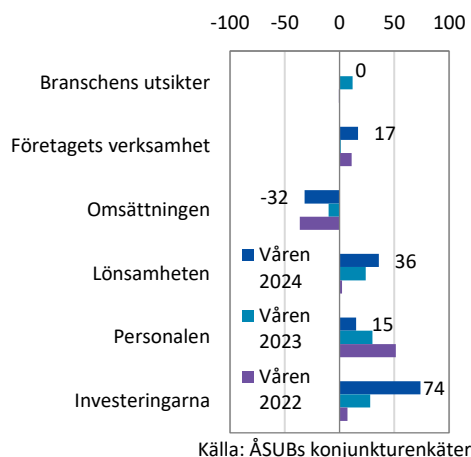
Omsättningsutvecklingen var nära producentprisutvecklingen för motsvarande branschsegment i Finland, som föll med 16 procent under 2023.

När det gäller förväntningarna på den egna branschen handlar det vanligtvis om mindre förändringar, vilket även är fallet i år (barometerutslaget för branschens utsikter: 0). Utsikterna för det egna företags verksamhet var däremot positiva (+17).

Branschens förväntningar beträffande omsättningens utveckling (i relation till den allmänna kostnadsutvecklingen) 12 månader fram är även i år på den negativa sidan (-32). Samtidigt har företagen inom branschen positiva förväntningar på lönsamheten (+36) och personalstyrkan (+15).

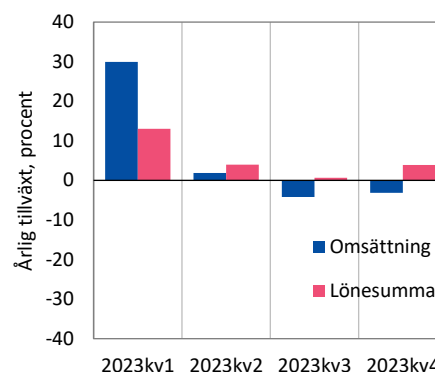
Det mest positiva barometerutslaget för branschen gäller investeringar. Barometerutslaget var +74, vilket signalerar en betydande ökning av investeringarna inom branschen. De starka förväntningarna på investeringarna bidrog starkt till att branschens totalindex i år landar väl över det egna långtidsmedelvärdet.

Figur 53. Förväntningarna inom vatten och el.

som kan förknippas till turismen ökade med fem procent under 2023.

Figur 54. Turismens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årtillväxt (nominellt penningvärde).

5.12 Turismen

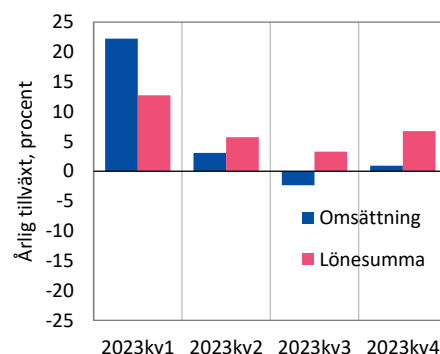
Turism är en verksamhet som bedrivs inom flera av de elva grundläggande branscherna som ingår i denna konjunkturstudie. Vi skiljer på den totala turismen som består av såväl den verksamhet som bedrivs till sjöss på passagerarfärjorna och den som bedrivs i olika former på land. Den tyngsta komponenten i den totala turismen utgörs av passagerarsjöfarten, medan den tyngsta komponenten i landturismen är hotell- och restaurangbranschen.⁵⁰

Lönesummans och omsättningens tillväxt för den totala turismen följer därför nära transportbranschens, eftersom passagerarsjöfarten är dominerande även där.

Turismens samlade omsättning ökade under fjolåret med cirka tre procent. Omsättningstillväxten var under året särskilt stark under det första kvartalet, vilket delvis berodde på att jämförelseperioden (första kvartalet 2022) präglades av restriktioner relaterade till pandemin. Lönesumman

Om vi begränsar analysen till den turism som bedrivs på land (Figur 55) följer utvecklingen av omsättning och lönesumma nära utvecklingen inom hotell- och restaurangbranschen. Omsättningen ökade ifjol med fyra procent, medan lönesumman ökade med cirka sex procent.

Figur 55. Landturismens lönesumma och omsättning 2023 efter kvartal. Procentuell årtillväxt (nominellt penningvärde).

⁵⁰ Dessa två avgränsningar av turismen finns inte som färdiga statistiska kategorier i våra register, utan måste indirekt räknas fram som andelar i olika branscher utgående från enkätbaserade undersökningar som vi gjort med några års

mellanrum.¹³ Den senaste av dessa är ÅSUB R2019:2, *Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018*.

Referenser

- Alandia försäkring, årsredovisningar, diverse år.
- Andelsbanken på Åland, årsredovisningar, diverse år
- Capital Link Shipping (<http://marine-transportation.capitallink.com/>).
- Dagens industri, diverse upplagor
- ECB (<http://www.ecb.int/>)
- ETLA (2024), Suhdanne (1/2024)
- Europeiska Centralbanken (2024) Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosystemets experter, mars 2024
- Eurostat (2024), databas.
- FED (<https://www.federalreserve.gov/>)
- FRED (<https://fred.stlouisfed.org/>)
- Finansministeriet i Finland (2023), Economic survey, winter 2023
- Finansministeriet i Finland, budgetförslag, diverse år
- Finlands Bank (<https://www.suomenpankki.fi/sv/>)
- Finlands Bank (2024), Interim forecast – march 2024
- Finlands kommunförbund (2024): Kommunförbundets skatteprognosfil, uppdaterad 01.02.2024
- HBL, diverse upplagor
- Kauppalehti, diverse upplagor
- Konjunkturinstitutet (2024), Konjunkturläget mars 2024
- OECD (2024), OECD Economic Outlook, Interim Report February 2024
- OECD (2024), Unemployment rate forecast (indicator).
- Nordea (2024) Economic Outlook 1/2024
- Nya Åland, diverse upplagor
- Rederi Ab Eckerö, årsredovisningar, diverse år
- SCB, Befolkning
- SEB (2024), *Nordic Outlook january 2024*
- Ship & Bunker (<http://shipandbunker.com/>)
- Skatteförvaltningen, uppgifter om fastighetsbeskattningen och inkomstbeskattningen, <https://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/Vero/>
- Skatteförvaltningen (2024), uppgifter om inkomstbeskattningen <https://veronsaajat.vero.fi/sv-FI/Home/Other/>
- Sjöfartstidningen, Nyhetsbrev, varierande nummer
- Statistikcentralen, Finland (<http://www.stat.fi>)
- Statskontorets förslag till statens statsbokslut för finansår 2023

Statskontoret pressmeddelande (27.3.2024), *Statskontorets förslag till statsbokslut för 2023 är färdigt*

Sveriges Riksbank (2024) Penningpolitisk rapport, mars 2024.

Tidningen Åland, diverse upplagor

US Energy Information Administration (<https://www.eia.gov>)

Viking Line, årsredovisningar, diverse år

World Interest Rate Tables (<http://fxstreet.com>)

Yle nyhetsrapportering, www.yle.fi

Ålandsbanken, årsredovisningar, diverse år

Ålands landskapsregering, budgetuppgifter för landskapet Åland, diverse upplagor

Ålands Radio, nyhetsrapportering.

ÅSUB Rapport 2019:6, *Beräkningar av utfallet för ny finansieringsmodell för Ålands självstyrelse*

ÅSUB Rapport 2019:2 *Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018.*

ÅSUB, Konjunkturläget, diverse upplagor

ÅSUB, Arbetsmarknad (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Befolkning (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Konsumentprisindex (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Offentlig ekonomi (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Sjöfart (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Turism (<http://www.asub.ax/sv/statistik/turism>)

Bilagor

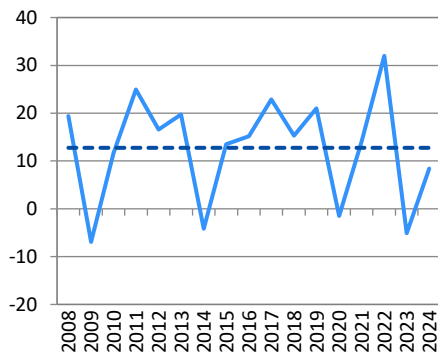
Bilaga 1. Totalindex för det privata näringslivet och dess branscher

Totalindex är beräknat som medeltalet av svaren på de sex frågorna på konjunkturenkätens första sida som handlar om företagens bedömning av hur branschens utsikter, företagets verksamhet, omsättningen, lönsamheten, personalen och investeringarna kommer att utvecklas de närmaste 12 månaderna.

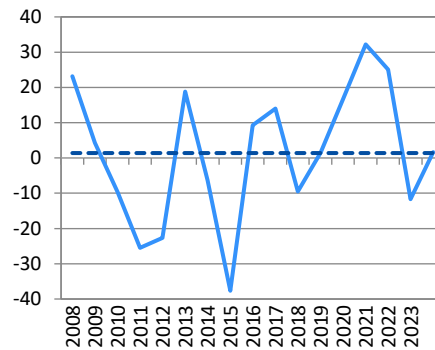
Den streckade linjen markerar medeltalet för åren 2008–2024⁵¹ för de enskilda branscherna och visar att det grundläggande svarsmönstret skiljer sig mycket dem emellan.

Observera att skalorna i den lodräta axeln varierar mellan branscherna.

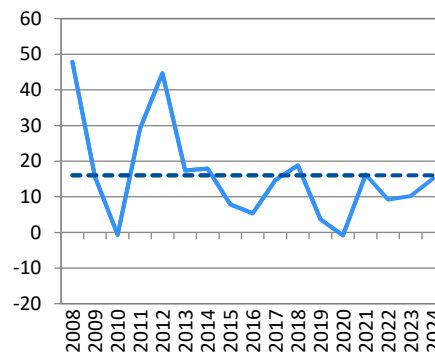
Näringslivet totalt

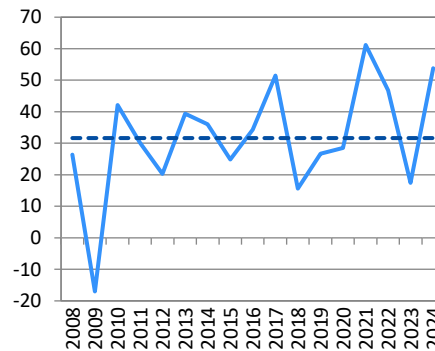
Primärnäringarna

Livsmedelsindustrin

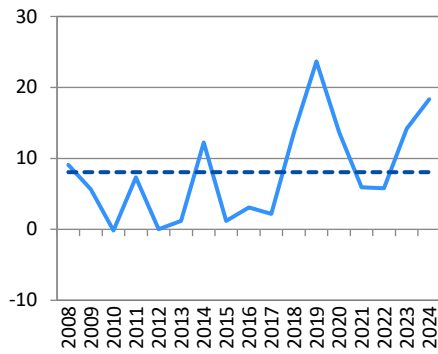

Övrig industri

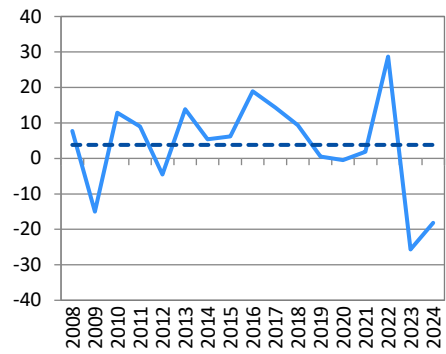

⁵¹ 2010–2024 för branscherna företagstjänster och personliga tjänster.

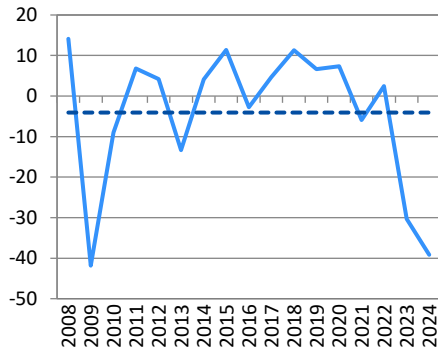
Vatten och el

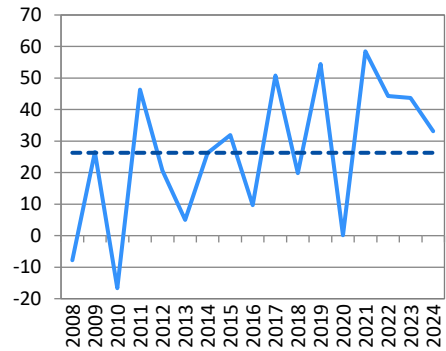
Hotell och restaurang

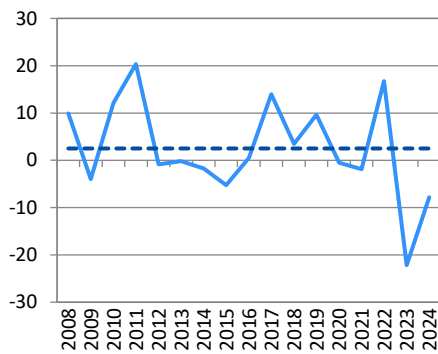
Bygg

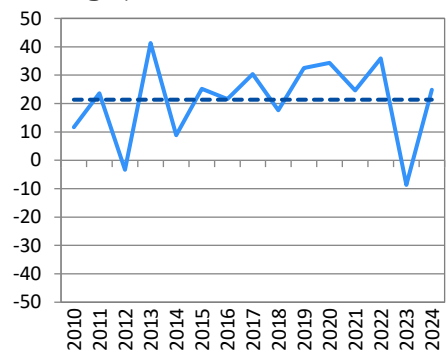
Finans och försäkring

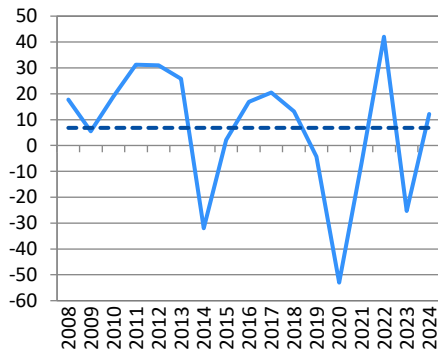
Handel

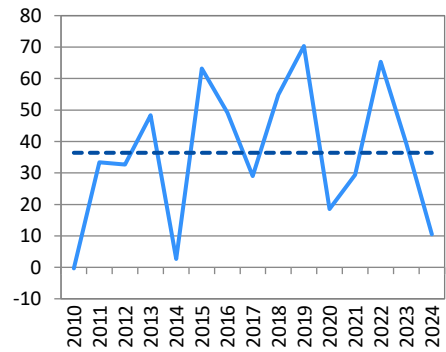
Företagstjänster

Transport

Personliga tjänster

Bilaga 2: Konjunkturenkäten

Konjunkturenkäten 2024 gick ut i två versioner (A och B). Första sidan var identisk för båda versioner. Sidan 2 skiljer sig i de två versionerna.

Ålands statistik- och utredningsbyrå
(version A)

Konjunkturenkäten våren 2024

Fyll gärna i blanketten elektroniskt på www.asub.ax/konja

Svarsnummer

Företag

Kontaktperson

Titel **Tel.:**

Vill ni ha konjunkturrapporten som återrapportering? ja nej

Om ja, ange e-postadress för återrapporteringen:

Ert företags aktuella personalstyrka omräknat till helårstjänster?
 Vid behov använd en eller två decimaler. (Ex. en halvtidsanställd = 0,5 helårstjänst)

Inom Åland (inklusive anställda ombord på åländska fartyg): Utanför Åland:

1. Konjunkturutsikterna i er bransch kommer om 12 månader att vara:
 - bättre oförändrade sämre
2. Kommer ert företag om 12 månader att ha:
 - expanderat bibehållit nuvarande storlek minskat eller upphört med verksamheten
3. Hur har omsättningen i ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan, i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen? (Inflationen var 7,9 % år 2023)
 - snabbare lika snabbt långsammare
4. Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?
 - snabbare lika snabbt långsammare
5. Hur har lönsamheten i ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?
 - förbättrats oförändrad försämrats
6. Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?
 - förbättrats oförändrad försämrats
7. Har antalet anställda i ert företag, jämfört med situationen för 12 månader sedan:
 - ökat varit oförändrat minskat
8. Kommer antalet anställda i ert företag om 12 månader att:
 - ha ökat vara oförändrat ha minskat
9. Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med för 12 månader sedan:
 - ökat betydligt motsvarar årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt
10. Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader:
 - ökat betydligt motsvara årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

7848143993

Konjunkturenkäten, version A sida 2

Instruktioner fråga 11-13: Antalet ska anges i helårstjänster.

Ex: Halvtidsanställd = 0,5 helårstjänst.

Ex: Rekryteringen av sommaranställd i 3 månader = 3 av 12 månader = 0,25 helårstjänst

11. Hur många anställda, omräknat till helårstjänster, uppskattar ni att ert företag kommer att ha om ett år? Vid behov använd en eller två decimaler.

Anställda på Åland om 12 månader (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

Anställda utanför Åland om 12 månader:

12. Uppskatta antalet anställningar (ersättande och nya) ni kommer att göra under de kommande 12 månaderna. Ange antalet i helårstjänster.

Vid behov använd en eller två decimaler

a) På Åland (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

b) Utanför Åland:

Antal anställningar (omräknat till helårstjänster) sammanlagt (12a+12b):

Om ni svarat '0' (inga anställningar) på ovanstående fråga, gå direkt till fråga 15!

13. Om ni planerar att anställa under det kommande året, vilka yrkesinriktningar kommer ni att efterfråga? (Avser arbetsställen inom och utanför Åland). Uppskatta totalt antal ersättande och nya anställningar omräknat till helårstjänster! (Sammanlagda antalet bör överensstämma med summan av 12a+12b)

Vid behov använd en eller två decimaler.

Yrkesgrupp	Antal	Yrkesgrupp	Antal
Chefer inom ekonomi, personal, försäljning, marknadsföring, m.fl.	<input type="text"/>	Befäl och styrmän inom sjötrafik	<input type="text"/>
Chefer inom produktion/service m.fl.	<input type="text"/>	Maskinchefer- och -mästare på fartyg	<input type="text"/>
Specialister inom systemarbete (t.ex. webb-utvecklare, applikationsprogrammerare)	<input type="text"/>	Experter inom byggande, teknik, el m.fl.	<input type="text"/>
Specialister inom databaser, -nätverk och systemprogram	<input type="text"/>	Byggnadsarbetare, m.fl.	<input type="text"/>
Datatekniker, -supportpersonal, -operatörer, m.fl.	<input type="text"/>	Maskinmontörer och reparatörer	<input type="text"/>
Kundtjänstpersonal	<input type="text"/>	Personal inom el och elektronik	<input type="text"/>
Övrig kontorspersonal	<input type="text"/>	Processarbetare inom industri, m.fl.	<input type="text"/>
Försäljare och butikskassörer	<input type="text"/>	Förare av tunga fordon/ arbetsmaskinförare	<input type="text"/>
Restaurang-, storkökspersonal, kockar	<input type="text"/>	Däckmanskap, sjötrafikarbetare	<input type="text"/>
Serveringspersonal	<input type="text"/>		
Annat - vad: (Förkorta vid behov)	Annat -antal: <input type="text"/>	Summa nya och ersättande anställningar: Obs! Summan bör överensstämma med summan av fråga 12a+12b <input type="text"/>	

14. Om ert företag efterfrågar en särskild yrkesinriktning, vilken tror ni kommer att vara svårast att få tag på under det kommande året? (Se ovan). Texta och förkorta vid behov.

15. Hur stor andel av er personal uppskattar ni att i nuläget fortbildar sig per år?

- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

16. Inom vilket område tror ni att ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under det kommande året? Texta och förkorta vid behov.

17. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan ert företag tänka sig bekosta under det kommande året?

- enskilda, kortare utbildningstillfällen utbildning för examen/certifiering *Ett eller två kryss!*

Övriga kommentarer?

Konjunkturenkäten, version B sida 2

Instruktioner fråga 11-13: Antalet ska anges i helårstjänster.

Ex: Halvtidsanställd = 0,5 helårstjänst.

Ex: Rekrytering av sommaranställd i 3 månader = 3 av 12 månader = 0,25 helårstjänst

11. Hur många anställda, omräknat till helårstjänster, uppskattar ni att ert företag kommer att ha om ett år? Vid behov använd en eller två decimaler.

Anställda på Åland om 12 månader (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

Anställda utanför Åland om 12 månader:

12. Uppskatta antalet anställningar (ersättande och nya) ni kommer att göra under de kommande 12 månaderna. Ange antalet i helårstjänster.

Vid behov använd en eller två decimaler

a) På Åland (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

b) Utanför Åland:

Antal anställningar (omräknat till helårstjänster) sammanlagt (12a+12b):

Om ni svarat '0' (inga anställningar) på ovanstående fråga, gå direkt till fråga 15!

13. Om ni planerar att anställa under det kommande året, vilka yrkesinriktningar kommer ni att efterfråga? (Avser arbetsställen inom och utanför Åland). Uppskatta totalt antal ersättande och nya anställningar omräknat till helårstjänster! (Sammanlagda antalet bör överensstämma med summan av 12a+12b)

Vid behov använd en eller två decimaler.

Yrkesgrupp	Antal	Yrkesgrupp	Antal
Chefer inom ekonomi, personal, försäljning, marknadsföring, m.fl.	<input type="text"/>	Specialister inom databaser, -nätverk och systemprogram	<input type="text"/>
Chefer inom produktion/service m.fl.	<input type="text"/>	Datatekniker, -supportpersonal, -operatörer, m.fl.	<input type="text"/>
Specialister inom finanssektorn (t.ex. revisor, finansanalytiker)	<input type="text"/>	Restaurang-, storkökspersonal, kokkar	<input type="text"/>
Specialister inom marknadsföring och försäljning	<input type="text"/>	Serveringspersonal	<input type="text"/>
Experter inom finanssektorn (t.ex. kredit-expert, redovisare och bokförare)	<input type="text"/>	Försäljare och butikskassörer	<input type="text"/>
Specialiserade sekreterare och arbetsledare för kontorspersonal	<input type="text"/>	Maskinmontörer och reparatörer	<input type="text"/>
Kundtjänstpersonal	<input type="text"/>	Personal inom el och elektronik	<input type="text"/>
Löneräknare, försäkringshandläggare, kontorspersonal inom transport och lager, m.fl.	<input type="text"/>	Processarbetare inom industri, m.fl.	<input type="text"/>
Övrig kontorspersonal	<input type="text"/>	Städare, m.fl.	<input type="text"/>
Specialister inom systemarbete (t.ex. webbutvecklare, applikationsprogrammerare)	<input type="text"/>		
Annat - vad: (Förkorta vid behov)	<input type="text"/>		
Annat -antal:	<input type="text"/>	Summa nya och ersättande anställningar:	<input type="text"/>
		Obs! Summan bör överensstämma med summan av fråga 12a+12b	

14. Om ert företag efterfrågar en särskild yrkesinriktning, vilken tror ni kommer att vara svårast att få tag på under det kommande året? (Se ovan). Texta och förkorta vid behov.

15. Hur stor andel av er personal uppskattar ni att i nuläget fortbildar sig per år?

- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

16. Inom vilket område tror ni att ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under det kommande året? Texta och förkorta vid behov.

17. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan ert företag tänka sig bekosta under det kommande året?

- enskilda, kortare utbildningstillfällen utbildning för examen/certifiering *Ett eller två kryss!*

Övriga kommentarer?

Bilaga 3: Enkäten till hushållen

Enkäten genomfördes under perioden 11 mars–1 april 2024. Urvalet skapades genom att de personer som besvarat ÅSUB-enkäter under åren 2020–2023 (som samtliga baserade sig på slumpmässigt urval) fick möjligheten att anmäla intresse för att ingå i en panel där kortare frågor besvaras elektroniskt. Urvalet är därmed inte helt slumpmässigt.

Nedanstående formulär skickades till medlemmar i webbpanelen i åldersspannet 18–79 år. 394 personer svarade. För att förbättra representativitet har svaren viktats avseende på kön och ålder.

Ingress: *Frågorna gäller genomgående ditt hushåll. Till ditt hushåll räknas de personer som bor och äter under samma tak eller annars använder sina inkomster tillsammans med dig.*

1. Hur är ditt hushålls ekonomiska situation för närvarande jämfört med för 12 månader sedan? Är den...

Mycket bättre
Något bättre
Ungefär lika
Något sämre
Mycket sämre
Vet ej

2. Hur tror du att ditt hushålls ekonomiska situation kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu? Kommer den att vara...

Mycket bättre
Något bättre
Ungefär lika
Något sämre
Mycket sämre
Vet ej

3. Är det lätt eller svårt för dig att förutse hur ditt hushålls ekonomiska situation kommer att vara om 12 månader?

Lätt
Ganska lätt
Ganska svårt
Svårt
Vet ej

4. Hur tror du att den ekonomiska situationen på Åland kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu? Kommer den att vara...

Mycket bättre
Något bättre
Ungefär lika
Något sämre
Mycket sämre
Vet ej

Eventuella kommentarer till fråga 1–4

- 5. Hur mycket pengar tror du att ditt hushåll kommer att använda till stora inköp (t.ex. möbler, hemelektronik, bil etc) under de närmaste 12 månaderna jämfört med de senaste 12 månaderna? Mitt hushåll kommer att spendera...**

Mycket mer
 Något mer
 Ungefär lika mycket
 Något mindre
 Mycket mindre
 Vet ej

- 6. Vilket av följande påståenden beskriver bäst ditt hushålls nuvarande ekonomiska situation? (Obs, som sparande räknas även amortering av lån)**

Jag/Vi sparar mycket
 Jag/Vi sparar något
 Jag/Vi går ungefär jämnt upp
 Jag/Vi är tvungna att använda besparingar
 Jag/Vi skuldsätter oss för närvarande
 Vet ej

- 7. Hur troligt är det att ditt hushåll kommer att kunna spara något under de närmaste 12 månaderna? (Obs, som sparande räknas även amortering av eventuella lån.) Är det...?**

Mycket troligt
 Ganska troligt
 Inte särskilt troligt
 Inte alls troligt
 Vet ej

Eventuella kommentarer till fråga 5-7

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en oberoende institution vars främsta uppgifter är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva forskning och utredningsverksamhet. ÅSUB producerar aktuell statistik inom ett stort antal områden. Inom forskningen och utredningsverksamheten är det samhällsekonomiska området centralt men verksamheten omfattar även många andra relevanta samhällsfrågor.

All statistik, alla rapporter och annat kunskapsunderlag publiceras på ÅSUB:s webbplats www.asub.ax.

Tel. +358 18 25490
info@asub.ax | www.asub.ax
PB 1187 | AX-22 111 Mariehamn